

DIAGNOZA
SŁUŻĄCA
DELIMITACJI
OBSZARU
ZDEGRADOWANEGO
I OBSZARU
REWITALIZACJI NA
TERENIE GMINY
JABŁONNA

Jabłonna
Naturalna Gmina

STRESZCZENIE

Niniejsza diagnoza została sporządzona zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz.U. 2024 poz. 278), w szczególności z art. 4 ust 1, art. 8 ust 1, art. 9 oraz art. 10. Ustawy. Diagnoza stanowi załącznik do wniosku Wójta Gminy Jabłonna do Rady Gminy Jabłonna o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Diagnoza - zgodnie z art. 11 ust 2. ustawy - potwierdza spełnienie przez obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji ustawowych przesłanek ich wyznaczenia.

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	3
1. METODOLOGIA OPRACOWANIA DOKUMENTU.....	4
1.1. Podstawowe Pojęcia	4
1.2. Metodologia prac	5
1.3. Wyznaczenie obszarów referencyjnych	7
2. Diagnoza stanu obecnego	8
2.1. Informacje ogólne o gminie Jabłonna	8
2.2. Obszar Społeczny.....	9
2.2.1. Demografia	9
2.2.2. Pomoc społeczna i wsparcie rodziny	15
2.2.3. Bezrobocie	20
2.2.4. Poziom bezpieczeństwa	24
2.2.5. Poziom edukacji.....	27
2.2.6. Aktywność Obywatelska	30
2.3. Obszar Gospodarczy.....	33
2.3.1. Struktura przedsiębiorstw.....	34
2.3.2. Poziom przedsiębiorczości mieszkańców	34
2.4. Obszar Środowiskowy	36
2.4.1. Struktura gruntów.....	37
2.4.2. Klimat	39
2.4.3. Wody powierzchniowe i podziemne	42
2.4.4. Obszary prawnie chronione	42
2.4.5. Potencjalne zagrożenia dla środowiska	44
2.5. Obszar Przestrzenno-Funkcjonalny	45
2.5.1. Funkcje kulturalne	45
2.5.2. Funkcje turystyczne i rekreacyjne.....	48
2.5.3. Jakość przestrzeni publicznej	49
2.6. Obszar Techniczny	50
2.6.1. Zasoby mieszkaniowe.....	51
2.6.2. Infrastruktura sieciowa	53
2.6.3. Poziom dostępności budynków	55
2.7. Badania Ankiety.....	56
3. Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	56
3.1. Wskaźniki delimitacyjne.....	57
3.2. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	58
4. Spis tabel, wykresów, rysunków i map	63

WSTĘP

Rewitalizacja stanowi kompleksowy proces, którego celem jest wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, poprzez działania całościowe, integrujące interwencje na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Przez działania całościowe rozumie się wzajemnie powiązane przedsięwzięcia, które obejmują kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe. Poprzez prowadzone działania zakłada się optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmocnienie jego lokalnych potencjałów. Proces ten stanowi wieloletni okres, prowadzony przez interesariuszy wraz we współpracy ze społecznością lokalną.

Podstawę prawną do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Jabłonna na lata 2023-2030 stanowi *Ustawa z dnia 9 października o rewitalizacji* (t.j. Dz.U. 2024 poz. 278).¹ Dla prowadzenia rewitalizacji wymagane są:

- uwzględnienie rewitalizacji, jako istotnego elementu całościowej wizji rozwoju gminy;
- pełna diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru rewitalizacji oraz analizie dotyczących go problemów; diagnoza obejmuje kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub środowiskowe;
- ustalenie hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych;
- właściwy dobór narzędzi i interwencji do potrzeb i uwarunkowań danego obszaru;
- zsynchronizowanie działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej;
- koordynacja prowadzonych działań oraz monitorowanie i ewaluacja skuteczności rewitalizacji;
- realizacja wynikającej z art. 5 ust. 1 rozporządzenia ogólnego zasady partnerstwa polegającej na włączeniu partnerów w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć.

Warunkiem podstawowym dla opracowania GPR jest delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy. Jest to pierwszy krok prowadzący do podjęcia działań w zakresie rewitalizacji. Warto zaznaczyć, że w przypadku terenów wiejskich z uwagi na drobniejszą skalę osadnictwa, należy dobrać odpowiednie metody diagnozowania i rozwiązywania problemów.

Niniejszy dokument ma na celu diagnozę problemów Gminy Jabłonna występujących w sferze społecznej, gospodarczej, technicznej i przestrzennej oraz stanu środowiska. Diagnoza wskazuje na wieloaspektowy i złożony charakter stwierdzonych zjawisk kryzysowych, na podstawie których dokonano wyodrębniania obszarów (na poziomie sołectw), w odniesieniu do których niezbędna jest kompleksowa interwencja. Zdelimitowany w ten sposób obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji wskazują, gdzie koncentracja problemów jest największa.

¹ USTAWA z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji - tekst jednolity: Dz.U. 2024 poz. 278.
Źródło: <https://isap.sejm.gov.pl>

1. METODOLOGIA OPRACOWANIA DOKUMENTU

1.1. PODSTAWOWE POJĘCIA

Przedstawione poniżej zestawienie wskazuje definicje najważniejszych pojęć związanych z rewitalizacją. Prawidłowe ich zrozumienie jest podstawą do realnego i skutecznego zaangażowania się w niniejszy proces.

Rewitalizacja - stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Interesariuszami rewitalizacji - możemy nazywać w szczególności:

- 1) mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczysti nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, społeczne inicjatywy mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
- 2) mieszkańców gminy inni niż wymienieni w pkt 1;
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Obszar zdegradowany - to obszar na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia stanu kryzysowego na każdym z podobszarów.

Obszar rewitalizacji - to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic. Niezamieszkałe tereny przemysłowe, w tym portowe i wydobywcze, tereny powojenne albo pokolejowe, na których występują negatywne zjawiska, mogą wejść w skład obszaru rewitalizacji wyłącznie w przypadku, gdy działania możliwe do przeprowadzenia na tych terenach przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.

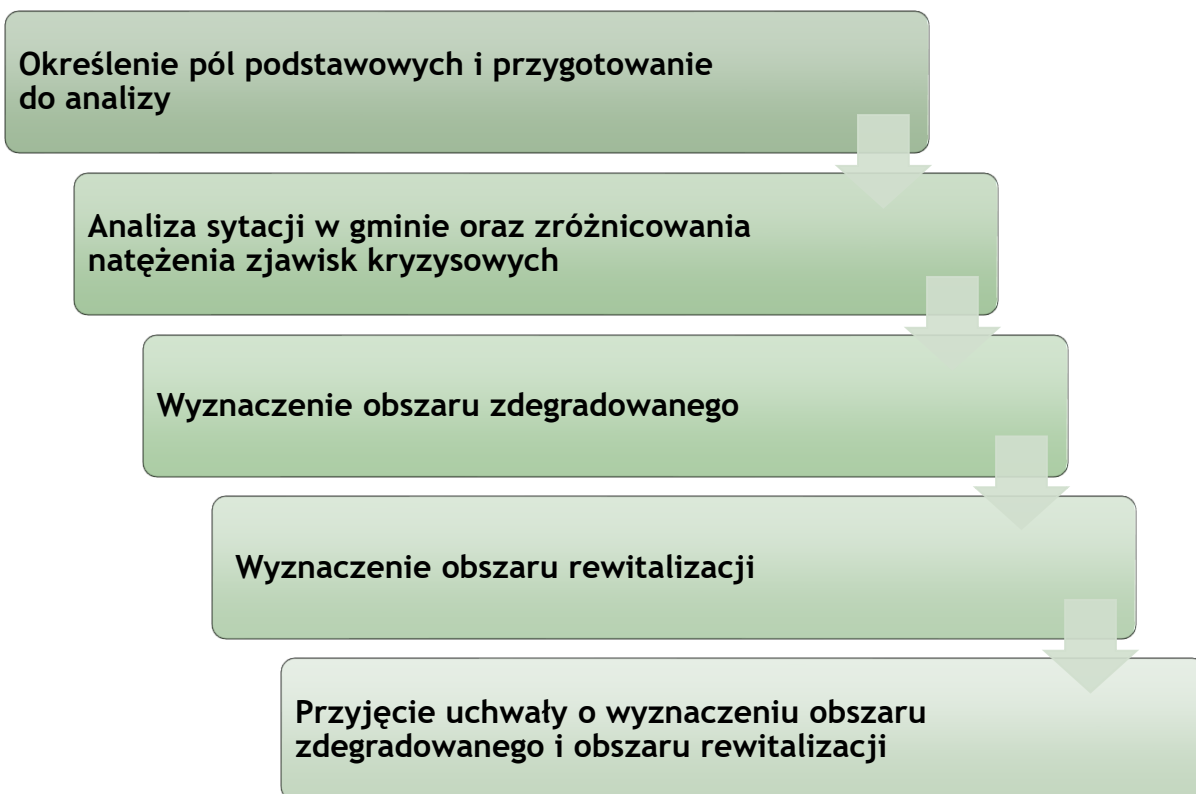
1.2. METODOLOGIA PRAC

Metodologia opracowania niniejszej diagnozy bazuje na zasadach wskazanych w ustawie o rewitalizacji oraz opracowaniach i wytycznych z zakresu przygotowania gminnych programów rewitalizacji (np. *DELIMITACJA KROK PO KROKU. Metoda wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na potrzeby Gminnych Programów Rewitalizacji, Praca zbiorowa pod redakcją Wojciecha Jarczewskiego oraz Gminny Program Rewitalizacji. Praktyczny poradnik dla mieszkańców i władz lokalnych, Praca zbiorowa pod redakcją Aleksandry Jadach-Sepioto*).

Dokumentem źródłowym dla programu rewitalizacji jest Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zwana dalej Strategią, opracowywana obligatoryjnie na mocy ustawy o pomocy społecznej, która stanowi: *Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka*.

Diagnoza gminy została opracowana z uwzględnieniem problemów zidentyfikowanych w Strategii. W ramach prac nad dokumentem Gminnego Programu Rewitalizacji dokonano analizy wskaźników odpowiednich do zdiagnozowanych w niej problemów w skali sołectw, a następnie uzupełniając je analizą wskaźników gospodarczych, środowiskowych, infrastrukturalnych lub przestrzennych w tej samej skali.

Rysunek 1 - Etapy w procesie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Źródło: Urząd Gminy Jabłonna

Przedstawiona diagnoza oraz proces delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji spełnia formalne wymagania stawiane przez ustawę, będąc jednocześnie fundamentem i pierwszym krokiem dla opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna na lata 2023-2030. Opracowanie dokumentu opierało się o kilka wskazanych poniżej zasad i składało się z pięciu zasadniczych etapów pozwalających na wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Zakres diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji został określony wprost w art. 9. ustawie o rewitalizacji. Przedmiotowy artykuł w sposób jednoznaczny wskazuje jakie elementy należy poddać weryfikacji w celu wyznaczenia obszaru rewitalizacji. Zakres niniejszego opracowania obejmuje zagadnienia odnoszące się do pięciu obowiązkowych sfer:

- a) społecznej,
- b) gospodarczej,
- c) środowiskowej,
- d) technicznej,
- e) przestrzenno-funkcjonalnej.

W ramach ww. sfer wykonano szczegółową, wieloaspektową diagnozę obszaru Gminy Jabłonna pod kątem występowania zjawisk kryzysowych.

Jako obszary zdegradowane uznano te sołectwa, w których stwierdzono gorsze niż średnia w gminie wskaźniki problemów społecznych, współwystępujące z gorszymi wskaźnikami dotyczącymi co najmniej jednego z problemów o charakterze gospodarczym, środowiskowym, infrastrukturalnym lub przestrzennym.

Obszar rewitalizacji ustalono, wybierając z obszarów zdegradowanych te sołectwa, w których występuje najgorsza sytuacja społeczna, na którą nawarstwia się największa liczba innych zdiagnozowanych problemów, przy czym, zgodnie z ustawą o rewitalizacji i zapisów dotyczących wymogu koncentracji przestrzennej, łączna powierzchnia wybranych sołectw nie przekracza 20% powierzchni gminy, a ich ludność nie stanowi więcej niż 30% liczby jej mieszkańców.

Nie należy zapominać również o tym, że niezwykle istotnym elementem procesu rewitalizacji jest włączenie lokalnej społeczności, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów zarówno w sam etap diagnozowania obszaru gminy, jak również późniejszego przygotowania działań rewitalizacyjnych. Takie podejście wpływa na zapewnienie dogłębnej analizy oraz jej trafność, jak również zapewnienie akceptacji planowanych przedsięwzięć. Rewitalizacja stanowi odpowiedź na wieloaspektowy kryzys w konkretnej społeczności zajmującej zdefiniowany obszar. W przypadku prac nad niniejszą diagnozą zwrócono szczególną uwagę na podejście partycypacyjne, tak aby już od pierwszych etapów prac zaangażować społeczność lokalną w realizowany proces.

1.3. WYZNACZENIE OBSZARÓW REFERENCYJNYCH

Ustawa o rewitalizacji wymagając wskazania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, a więc fragmentów obszaru gminy, w których koncentrują się różnego rodzaju negatywne zjawiska, stawia przed gminami nowe zadanie przeanalizowania zróżnicowania zjawisk i procesów zachodzących wewnątrz niej. Przeprowadzenie takiej analizy wymaga określenia pól podstawowych - przestrzennych jednostek, do których odnoszone będą wszystkie zbierane informacje.

Na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto zastosowanie przestrzennych jednostek pseudonaturalnych, których granice nawiązują do różnego rodzaju układów osadniczych oraz granic naturalnych. Analizowanie danych w jednostkach pseudonaturalnych pozwala na uchwycenie problemów i procesów zachodzących w poszczególnych fragmentach gminy (dzielnicach, osiedlach) intuicyjnie i funkcjonalnie wskazywanych jako pewne najmniejsze, jednolite organizmy osadnicze.

Mapa 1 - Mapa Gminy Jabłonna

Źródło: <https://pl.wikipedia.org/>

Większość gmin w Polsce podzielona jest na różnego rodzaju, nieposiadające osobowości prawnej, jednostki pomocnicze (sołectwa, dzielnice, osiedla). W gminach wiejskich najczęściej stosowaną jednostką pomocniczą jest sołectwo, którego granica

odpowiada obszarom tradycyjnie uznawanym za pojedynczą wieś. W niektórych przypadkach wsie dzielone są na kilka sołectw, bądź w obrębie jednego sołectwa zlokalizowanych jest kilka przysiółków. W miastach jednostkami pomocniczymi są najczęściej dzielnice, które w mniejszym lub większym stopniu starają się nawiązywać do historycznych i zwyczajowych podziałów przestrzeni. Zaletą istniejących jednostek pomocniczych jest fakt, że zostały w jakiś sposób wyznaczone. Zazwyczaj ich granice nie są kwestionowane, a lokalne społeczności są do nich przyzwyczajone.

Dlatego też, w toku prac podjęto decyzję o wykorzystaniu granic poszczególnych sołectw jako obszarów referencyjnych do analizy i wskazania spośród nich obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji.

2. DIAGNOZA STANU OBECNEGO

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji kryzys w sferze społecznej związany jest z koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, szczególnie zaś bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji i kapitału społecznego oraz niskiej aktywności w życiu publicznym i kulturalnym. Diagnoza stanu istniejącego ma na celu zbadanie sytuacji obecnej w zakresie ww. zjawisk występujących w poszczególnych sferach życia.

2.1. INFORMACJE OGÓLNE O GMINIE JABŁONNA

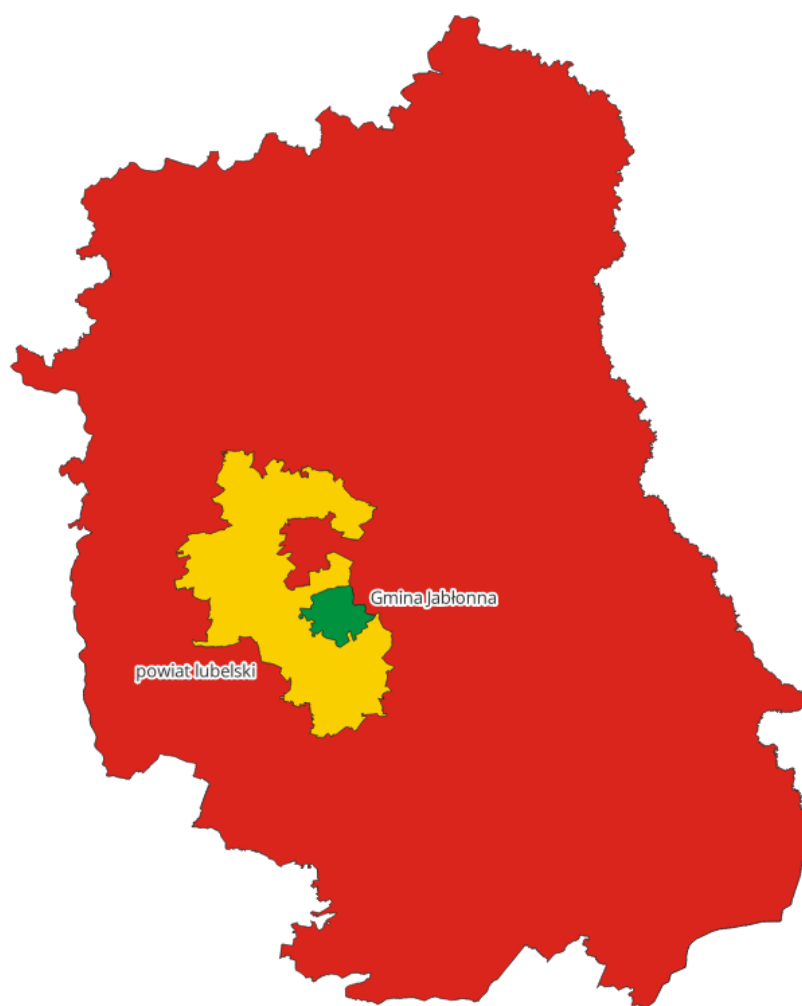
Gmina Jabłonna jest gminą wiejską, położoną w środkowej części województwa lubelskiego oraz wschodniej części powiatu lubelskiego. Centrum gminy znajduje się w niewielkiej odległości od stolicy województwa tj. Miasta Lublin (ok. 19 km od centrum oraz w przedziale 9-11 km od granicy). Całkowita powierzchnia gminy wynosi 131 km² co stanowi 0,52% obszaru województwa i 7,80% powiatu.

Główny szlak komunikacyjny przebiegający przez Gminę Jabłonna - droga wojewódzka nr 835, umożliwia łatwy dojazd do stolicy województwa - miasta Lublin, w której pracuje znaczna część mieszkańców. Atrakcyjne położenie gminy systematycznie przyciąga nowych mieszkańców.

Gmina Jabłonna graniczy z 5 innymi jednostkami samorządu terytorialnego. Na północy jest to gmina Głusk, która oddziela Jabłonnę od Lublina. Na zachodzie znajduje się gmina Strzyżewice, na południu gminy Bychawa oraz Krzczonów, a na wschodzie gmina Piaski. Wewnętrzną strukturę administracyjną gminy tworzy 17 sołectw (Jabłonna Pierwsza, Jabłonna Druga, Jabłonna - Majątek-, Piotrków Pierwszy, Piotrków Drugi, Piotrków-Kolonia, Wierciszów, Tuszów, Chmiel Pierwszy, Chmiel Drugi, Chmiel-Kolonia, Skrzynice Pierwsze, Skrzynice Drugie, Skrzynice-Kolonia, Czerniejów, Czerniejów-Kolonia, Wolnica). Siedzibą jej władz administracyjnych jest miejscowość Jabłonna-Majątek, znajdująca się w północno-zachodniej części terytorium.

Poza położeniem administracyjnym, innym istotnym punktem diagnozy jest jej lokalizacja w ujęciu fizycznogeograficznym. Z tego punktu widzenia gmina Jabłonna znajduje się w centralnej części makroregionu Wyżyny Lubelskiej, która przecina województwo lubelskie na osi wschód-zachód. Schodząc szczybel niżej, czyli do poziomu mezoregionów, północna część gminy położona jest na Płaskowyżu Świdnickim, natomiast jej większa, południowa część w Wyniosłości Gietczewskiej.

Mapa 2 - Gmina Jabłonna na tle powiatu lubelskiego i województwa lubelskiego.

Źródło: Opracowanie własne

2.2. OBSZAR SPOŁECZNY

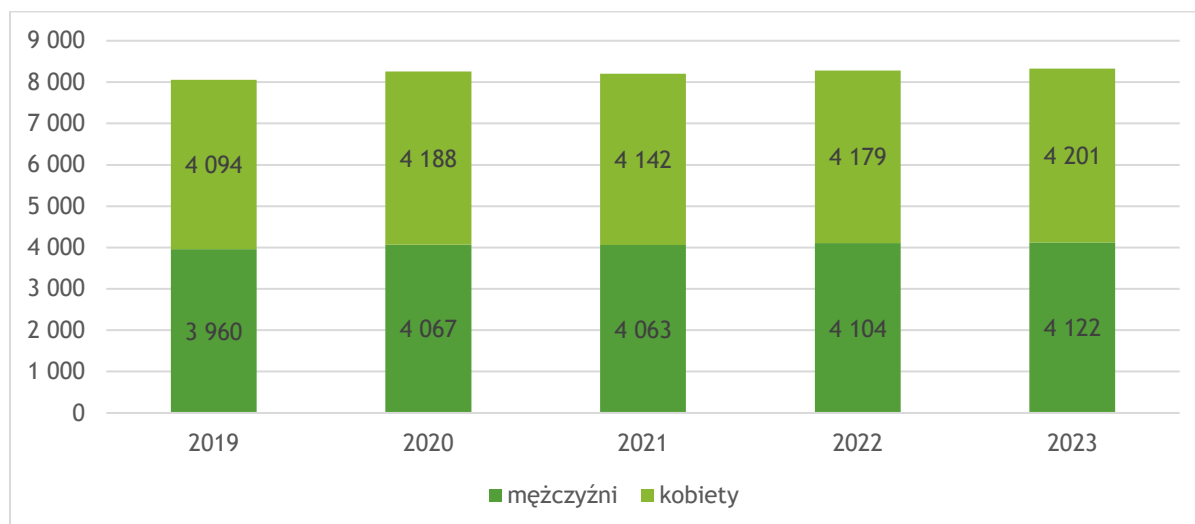
Diagnoza obszaru społecznego stanowi najistotniejszy element mający wpływ na wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Ma ona na celu zidentyfikowanie terytoriów znajdujących się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

2.2.1. DEMOGRAFIA

Analizę zmian liczby ludności w gminie Jabłonna należy podzielić na dwa okresy. W latach 2018-2020 widoczny był trend wzrostowy. W tym czasie populacja gminy wzrosła o 203 osoby, co stanowiło przyrost o 2,52%. W roku 2021 nastąpił spadek liczby mieszkańców o 0,61%. Ta negatywna zmiana trendu wynikała najprawdopodobniej z pandemii COVID-19, której szczyt przypadł na rok 2021. Natomiast już w roku 2022 widoczny był kolejny wzrost liczby mieszkańców o 0,95%.

Patrząc więc na badany przedział czasowy można przyjąć założenie, że populacja gminy Jabłonna ulega powolnemu, ale stałemu wzrostowi, który został zastopowany jedynie przez czynnik zewnętrzny o znaczeniu globalnym.

Wykres 1 - Liczba kobiet i mężczyzn na terenie Gminy Jabłonna w latach 2019-2023

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

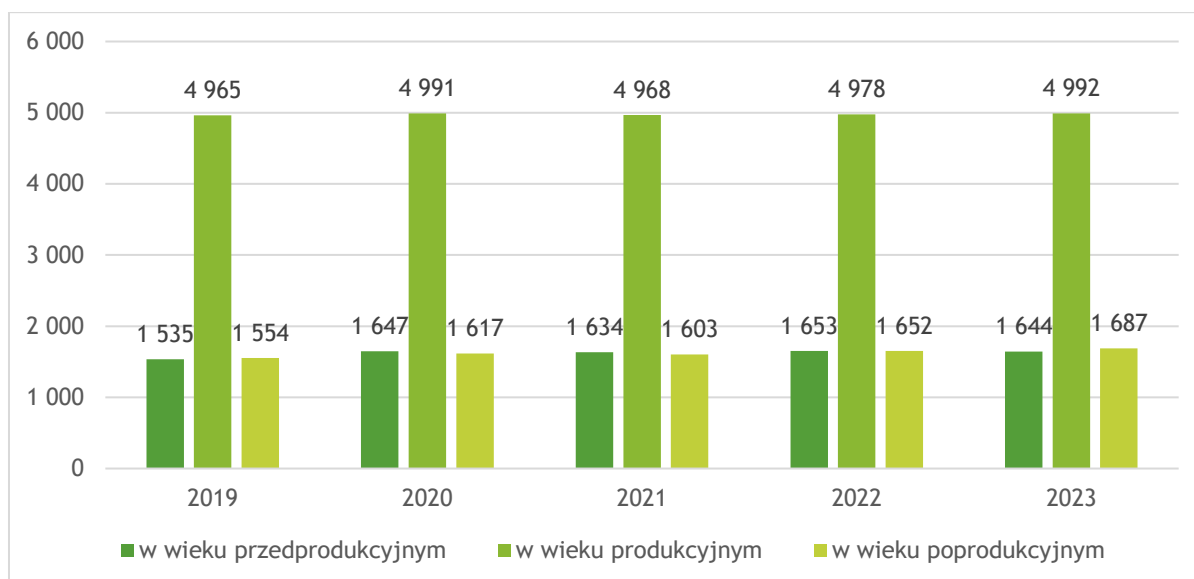
Powyższe dane wskazują również, że na terenie gminy liczba kobiet jest zauważalnie wyższa niż liczba mężczyzn. Współczynnik feminizacji od kilku lat utrzymuje się na względnie stałym poziomie i wynosi 102. Oznacza to, że na 100 mężczyzn w Gminie Jabłonna przypada 102 kobiety.

Jednym z ważniejszych czynników pozwalających oszacować przyszły potencjał gospodarczy terenu jest również porównanie liczby osób w wieku produkcyjnym do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym. Wysoki udział osób w wieku produkcyjnym świadczy o dużych możliwościach w zakresie zatrudnienia, co sprzyja rozwojowi przedsiębiorczości. Jako że to właśnie ta grupa jest głównym wytwórcą dóbr i dochodów przekłada się to bezpośrednio na rozwój danego obszaru.

Osoby w wieku produkcyjnym są najliczniejszą grupą, należy zaznaczyć że ich liczba stale rośnie. Na przetłomie lat 2019-2023 liczba osób w wieku produkcyjnym wzrosła z poziomu 4 565 do poziomu 4 992. W tym samym czasie odnotowano również znaczący wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym. W pierwszym przypadku możemy zauważyć wzrost z poziomu 1 535 w 2019 r. do poziomu 1 644 w roku 2023. Jeżeli chodzi o osoby w wieku poprodukcyjnym to ich liczba wzrosła z 1 535 w 2019 r. do 1 687 w roku 2023. Patrząc na wartości procentowe to w przypadku pierwszej grupy jest to wzrost o 7,10%, w przypadku osób w wieku produkcyjnym o 0,54%, natomiast w przypadku osób w wieku poprodukcyjnym o 8,56%.

Analizując sytuację demograficzną w gminie, warto podkreślić iż w liczbach bezwzględnych liczba dzieci i młodzieży jest mniejsza niż osób starszych, a udział osób starszych w populacji mieszkańców gminy rośnie systematycznie i najszybciej. Na tej podstawie przypuszczać należy, że w niedługim czasie gmina może zmagać się z postępującym procesem starzenia się społeczności lokalnej, co już jest obserwowane w niektórych miejscowościach w gminie.

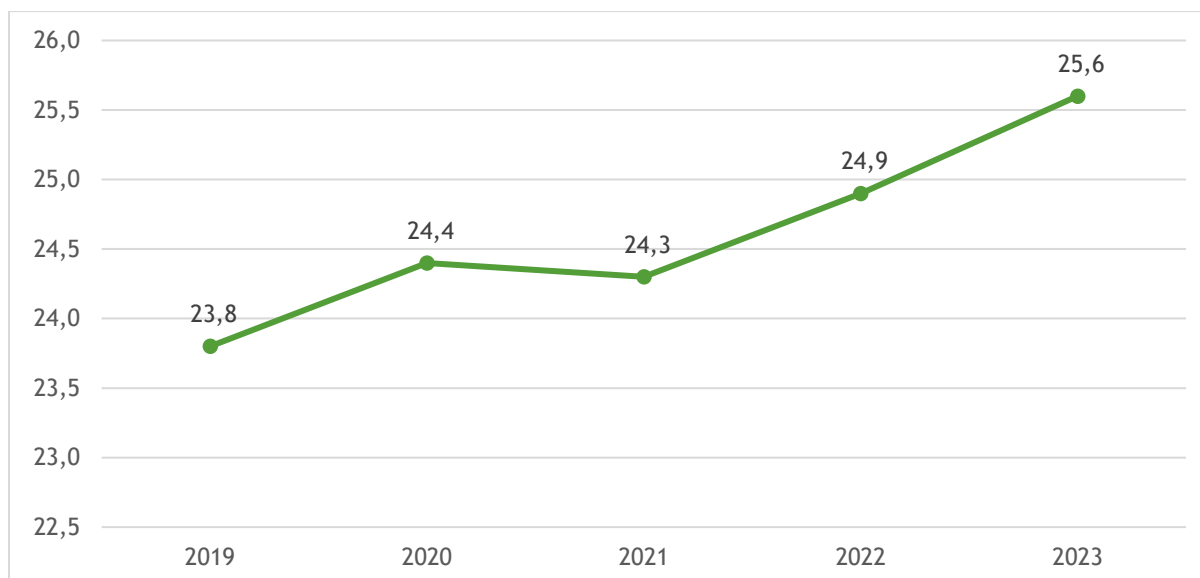
Wykres 2 - Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2019-2023

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Bardzo istotnym elementem obrazującym sytuację społeczną w gminie jest tzw. współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi. Wskazuje on liczbę osób, które znajdują się „na utrzymaniu” osób będących w szczycie aktywności gospodarczej. Wskaźnik ten przedstawia się dla gminy niekorzystnie, ponieważ jest on dość wysoki i stale rośnie na przestrzeni badanego okresu.

Wykres 3 - Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi

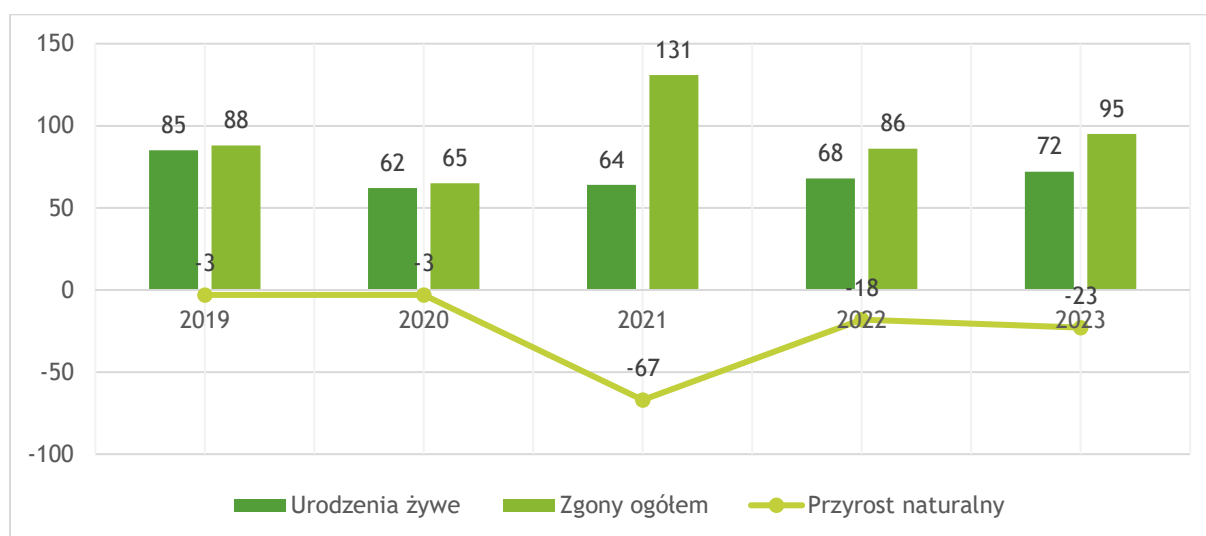
Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Systematyczne postępowanie zjawiska starzenia się wymaga podjęcia z wyprzedzeniem, działań zmierzających do stworzenia nowoczesnego systemu polityki społecznej ukierunkowanej na zaspokajanie specyficznych potrzeb osób starszych. Starzenie się i starość jawią się jednym z kluczowych problemów społecznych, zarówno w aspekcie ekonomicznym i medycznym, jak i etycznym.

Problem starzenia się lokalnej społeczności staje się nowym wyzwaniem dla pomocy społecznej. Należy przy tym pamiętać, że w najbliższej perspektywie będziemy mieć do czynienia z 2. grupami seniorów - młodszą (do 79 lat) i starszą (80 lat i więcej). Istnieje więc potrzeba podjęcia działań adresowanych do obu grup - prewencyjnych, zapobiegających chorobom i niedoładom, umożliwiających podnoszenie jakości życia i wykorzystanie potencjału młodszych oraz opiekuńczych wobec starszych.

W Gminie Jabłonna do najistotniejszych problemów dotyczących seniorów zalicza się: niski standard życia, utrudniony dostęp do świadczeń zdrowotnych, w tym do specjalistycznej opieki zdrowotnej, samotność, zanik więzi społecznych oraz niski stopień aktywności osób w wieku 75+.

Wykres 4 - Przyrost naturalny w gminie Jabłonna w latach 2019-2022

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Jednym z ważniejszych czynników wpływającym na zmiany liczby ludności jest przyrost naturalny. Na przestrzeni lat 2019-2023 utrzymywał się on na poziomie ujemnym. W roku 2021 odnotowano rekordowo ujemny przyrost naturalny o wartości -67. Najnowsze dane (2023) wskazują, że wynosi on -23. Taki stan rzeczy jest spowodowany przede wszystkim przez nagły wzrost liczby zgonów, co mogło być spowodowane pandemią COVID-19. Jednakże zaznaczyć należy, że przyrost naturalny na poziomie notowanym w latach ubiegłych również świadczy o niekorzystnej sytuacji w zakresie analizowanego wskaźnika. Taki stan rzeczy może nie zapewnić zastępowalności pokoleń.

Procesy demograficzne mają znaczący wpływ na rozwój Gminy Jabłonna. Należy jednak zaznaczyć, że na wzrost rozwoju naturalnego ludności w dużej mierze mają wpływ czynniki zewnętrzne, takie jak np. proces falowania niżów i wyżów demograficznych, ogólna sytuacja gospodarczo-społeczna kraju, prawne uregulowania prorodzinne, czy wreszcie zmiany zachowań prokreacyjnych młodego pokolenia.

Pierwszy ze wskaźników delimitacyjnych (w sferze społecznej) dotyczy procentowej zmiany liczby urodzeń latach 2019-2023 w sołectwach Gminy Jabłonna. Wskaźnik ten ma znaczący wpływ na demografię w poszczególnych sołectwach. Mniejsza liczba urodzeń może powodować wyludnianie się miejscowości oraz wzrost poziomu obciążenia demograficznego. Średnia wartość niniejszego wskaźnika dla wszystkich sołectw Gminy

Jabłonna wynosi -14%. Należy zauważyć, że na terenie gminy znajduje się kilka sołectw, które w badanym okresie zwiększyły urodzeń. Możemy wśród nich wymienić m.in. Chmiel Pierwszy, Jabłonna Druga, Piotrków Pierwszy, Skrzynice Drugie. Do sołectw, w których najmocniej zaznaczył się problem zmniejszającej się liczby urodzeń należy zaliczyć np. Czerniejów, Jabłonna Pierwsza, Jabłonna - Majątek, Tuszów. Co równie istotne, aż 9 spośród 17 sołectw zmaga się ze zmniejszającą się liczbą urodzeń w latach 2019-2023.

Tabela 1 - Zmiana liczby urodzeń latach 2019-2023 w sołectwach Gminy Jabłonna

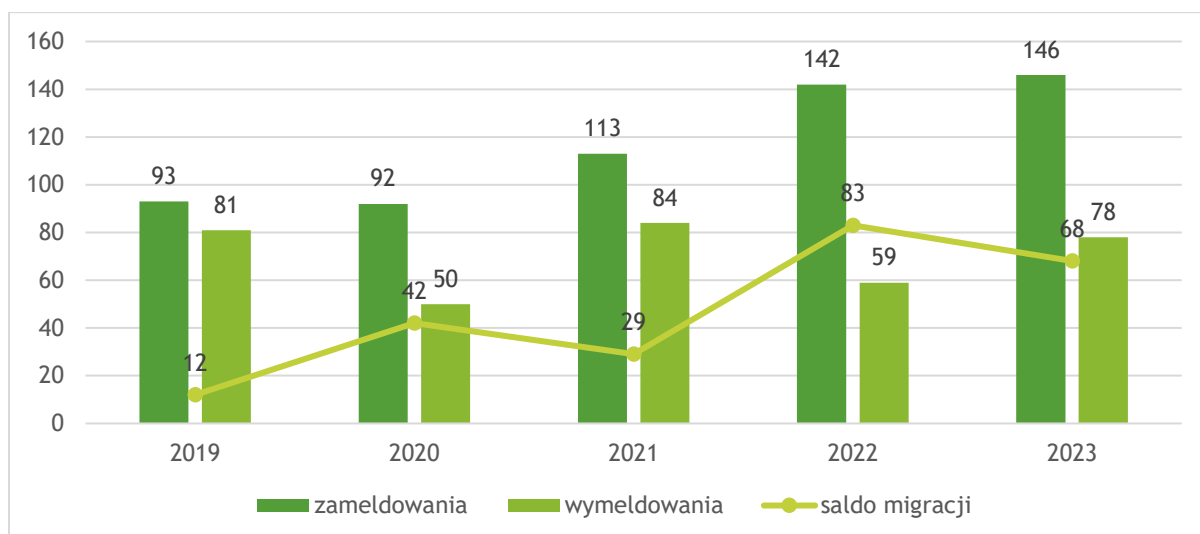
Zmiana liczby urodzeń latach 2019-2023 w sołectwach Gminy Jabłonna	
Chmiel Pierwszy	100%
Chmiel Drugi	0%
Chmiel - Kolonia	-33%
Czerniejów	-50%
Czerniejów - Kolonia	-29%
Jabłonna Pierwsza	-60%
Jabłonna Druga	22%
Jabłonna - Majątek	-71%
Piotrków Pierwszy	20%
Piotrków Drugi	-10%
Piotrków - Kolonia	-33%
Skrzynice Pierwsze	-25%
Skrzynice Drugie	20%
Skrzynice - Kolonia	0%
Tuszów	-67%
Wierciszów	-25%
Wolnica	0%
ŚREDNIA	-14%

Źródło: Urząd Gminy Jabłonna

Kolejny element wpływający na ludność obszaru to saldo migracji. Procesy migracyjne odgrywają decydującą rolę nie tylko w zakresie ogólnej liczby mieszkańców, lecz również wpływają na przemiany struktury wiekowej ludności. Migracje ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą stałego lub czasowego miejsca zamieszkania połączone z przekroczeniem granicy jednostki administracyjnej podziału terytorialnego kraju (migracje wewnętrzne) lub granicy państwa (migracje zagraniczne). Na przestrzeni lat 2019-2023 saldo migracji utrzymuje się na poziomie dodatnim. Najniższą wartość tj. 12 osiągnęło w 2019 r. Natomiast rok 2022 jest rekordowy w analizowanym okresie, kiedy liczba zameldowań przewyższała liczbę wymeldowani o 83.

Warto w tym miejscu zaznaczyć, że przebieg procesów migracyjnych zależy również od możliwości zatrudnienia, rozwoju lokalnego i warunków życia na danym obszarze. Na zmniejszenie odpływu migracyjnego ludności będzie miał przede wszystkim wzrost potencjału gospodarczego, a także podniesienie poziomu zamieszkiwania i warunków życia. Działania rewitalizacyjne na terenie gminy z pewnością będą miały pozytywny wpływ na migracje ludności. Co ważne, migracje ludności mogą również niwelować niekorzystne trendy wynikające ze wskaźników związanych z przyrostem naturalnym.

Wykres 5 - Saldo migracji w gminie Jabłonna w latach 2019-2023

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

W celu określenia konkretnych problemów w obszarze społecznym związanych z demografią analizie poddano również wskaźniki delimitacyjne określone na poziomie poszczególnych sołectw wchodzących w skład Gminy Jabłonna.

Tabela 2 - Zmiana liczby osób w wieku poprodukcyjnym w sołectwach Gminy Jabłonna

Zmiana liczby osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2019-2023	
Chmiel Pierwszy	1,47%
Chmiel Drugi	-20,83%
Chmiel - Kolonia	-1,61%
Czerniejów	-0,53%
Czerniejów - Kolonia	6,90%
Jabłonna Pierwsza	6,15%
Jabłonna Druga	7,69%
Jabłonna - Majątek	5,52%
Piotrków Pierwszy	0,58%
Piotrków Drugi	4,60%
Piotrków - Kolonia	7,02%
Skrzynice Pierwsze	6,60%
Skrzynice Drugie	-1,33%
Skrzynice - Kolonia	-16,67%
Tuszów	7,55%
Wierciszów	8,62%
Wolnica	-25,00%
ŚREDNIA	-0,19%

Źródło: Urząd Gminy Jabłonna

Drugi ze wskaźników delimitacyjnych (w sferze społecznej) dotyczy procentowej zmiany liczby osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2019-2023, który może świadczyć o problemie starzenia się społeczeństwa oraz zwiększeniu poziomu obciążenia demograficznego osobami starszymi. Średnia wartość niniejszego wskaźnika dla wszystkich sołectw Gminy Jabłonna wynosi -0,19%. Należy zauważyć, że na terenie gminy znajduje się kilka sołectw, które w badanym okresie zmniejszyły liczbę osób w wieku poprodukcyjnym.

Możemy wśród nich wymienić m.in. Chmiel Drugi, Chmiel - Kolonia, Czerniejów, Skrzynice Drugie, Skrzynice - Kolonia, Wolnica. Do sołectw, w których najmocniej zaznaczył się problem starzenia się społeczeństwa należy zaliczyć np. Czerniejów - Kolonia, Jabłonna Pierwsza, Jabłonna Druga, Jabłonna - Majątek, Piotrków - Kolonia, Skrzynice Pierwsze, Tuszów, Wierciszów. Co równie istotne, aż 11 spośród 17 sołectw zmagają się ze zwiększającą się liczbą osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2019-2023. Należy zaznaczyć, że jest to wzrost na poziomie powyżej średniej wskazanej dla gminy.

Należy również zaznaczyć, że liczba ludności w poszczególnych sołectwach Gminy Jabłonna jest dość zróżnicowana. Generalnie możemy stwierdzić, że sołectwa, które są bardziej zaludnione, są również narażone na występowanie negatywnych zjawisk społecznych. Poniższa mapa prezentuje liczbę mieszkańców poszczególnych sołectw Gminy Jabłonna wg stanu na koniec 2023 r.

Mapa 3 - Liczba mieszkańców poszczególnych sołectw Gminy Jabłonna wg stanu na koniec 2023 r.

Źródło: <https://www.jablonna.lubelskie.pl>

2.2.2. POMOC SPOŁECZNA I WSPARCIE RODZINY

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych, braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całonocne placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w RP status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmowi lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej oraz klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Pomoc społeczna jest jedną z wielu dziedzin współtworzących rzeczywistość społeczną. Jest działalnością instytucji państwowych i społecznych, która umożliwia i ułatwia zaspokojenie podstawowych potrzeb osobom i rodzinom niezdolnym do uczynienia tego samodzielnie. Dla pomocy społecznej problemy rodzin są istotnym sygnałem do pojęcia działań, ponieważ w przypadku niedostosowania społecznego, choroby i problemów, gdy człowiek nie daje sobie rady, konieczne jest udzielenie mu pomocy z zewnątrz. Pomoc społeczna może polegać w szczególności na:

- przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń,
- pracy socjalnej,
- prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

W Gminie Jabłonna zadania z zakresu pomocy społecznej i wspierania rodziny wykonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jabłonnie (Jabłonna-Majątek 22, 23-114 Jabłonna-Majątek), który jest jednostką organizacyjną Gminy Jabłonna. Realizuje on zadania polegające m.in. na udzielaniu pomocy finansowej mieszkańcom gminy, znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej, także z przyczyn losowych. Ośrodek realizuje również zadania związane z przyznawaniem i wypłatą zasiłków rodzinnych i dodatków oraz zaliczek alimentacyjnych. Pracownicy placówki udzielają także zainteresowanym fachowych porad dotyczących sposobów radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych i wychodzenia z kryzysu.

GOPS podejmuje działania m.in. na podstawie następujących przepisów prawa: ustawa o pomocy społecznej, ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawa o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

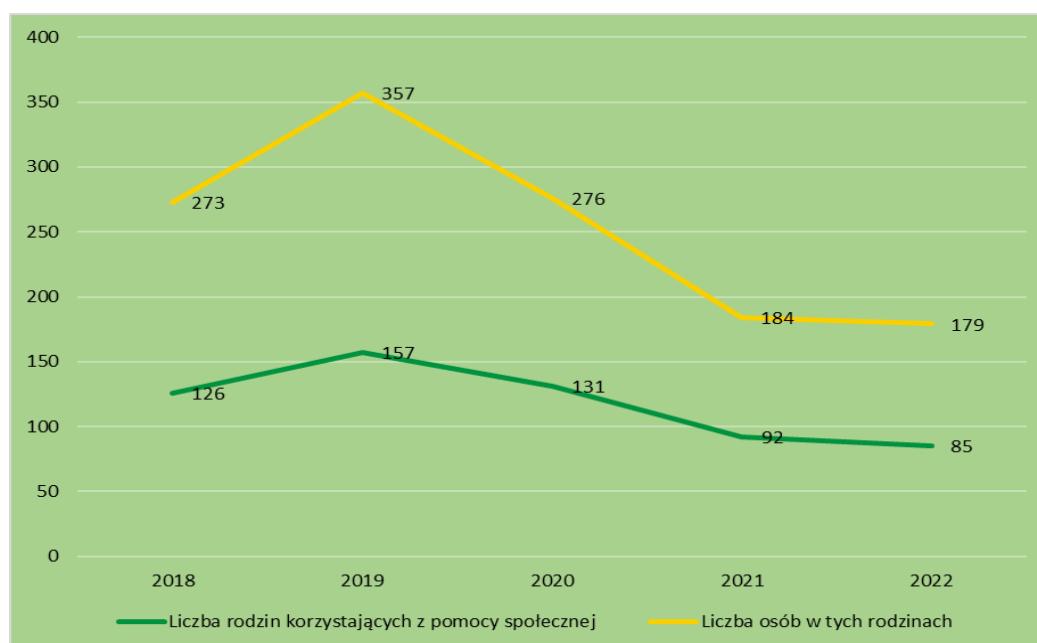
Do podstawowych zadań Ośrodka należą w szczególności zadania wynikające z ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej jak: wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokajania niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka oraz opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych oraz innych programów rządowych i gminnych programów ostonowych. Ośrodek realizuje także zadania zlecone z zakresu administracji rządowej:

- 1/ przyznawanie i wypłacanie świadczeń rodzinnych,
- 2/ przyznawanie i wypłacanie świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
- 3/ podejmowanie działań wobec dłużników alimentacyjnych,
- 4/ przyznawanie i wypłacanie dodatków mieszkaniowych,

- 5/ przyznawanie i wypłacanie dodatków energetycznych,
- 6/ obsługa i wydawanie Karty Dużej Rodziny
- 7/ przyznawanie i wypłacanie świadczeń wychowawczych 500+
- 8/ przyznawanie i wypłacanie świadczeń dla uczniów (stypendia)
- 9/ wykonywanie innych zadań wynikających z upoważnienia lub przepisów prawa.

Podstawową miarą skuteczności działań z zakresu pomocy społecznej jest liczba osób z niej korzystających. Na przestrzeni lat 2018-2022 zarówno liczba rodzin jak i osób w tych rodzinach korzystających z usług pomocy społecznej uległy wyraźnemu spadkowi, odpowiednio o 32,54% i 34,43%. Spadek ten jest jeszcze wyraźniejszy jeżeli porównamy dane z roku 2022 do 2019, kiedy wskaźniki były najwyższe. W tym przypadku spadek wyniesie 57,14% w przypadku liczby rodzin i 65,20% w przypadku liczby osób w tych rodzinach.

Wykres 6 - Liczba rodzin oraz osób w tych rodzinach, korzystających z pomocy społecznej w gminie Jabłonna w latach 2018-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej gminy Jabłonna z lat 2018-2022

W roku 2022 najczęstszym powodem udzielania pomocy społecznej rodzinom było ubóstwo. Na drugim miejscu znajdowała się niepełnosprawność, na trzecim bezrobocie, a na kolejnym długotrwała lub ciężka choroba. Dane w tym zakresie wyglądają niemal identycznie w latach 2018-2021, a jedyne różnice polegały na zamianie pozycji nr 3 i 4. Liczba rodzin, których dotyczyły poszczególne powody udzielania pomocy społecznej utrzymywała się na stabilnym poziomie lub ulegała spadkom.

Tabela 3 - Powody udzielania pomocy społecznej w gminie Jabłonna w 2022 roku

Powód udzielania pomocy społecznej	Liczba rodzin
Ubóstwo	62
Niepełnosprawność	45
Bezrobocie	23
Długotrwała lub ciężka choroba	18

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	12
Potrzeba ochrony macierzyństwa	9
Bezdomność	1
Zdarzenie losowe	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2022

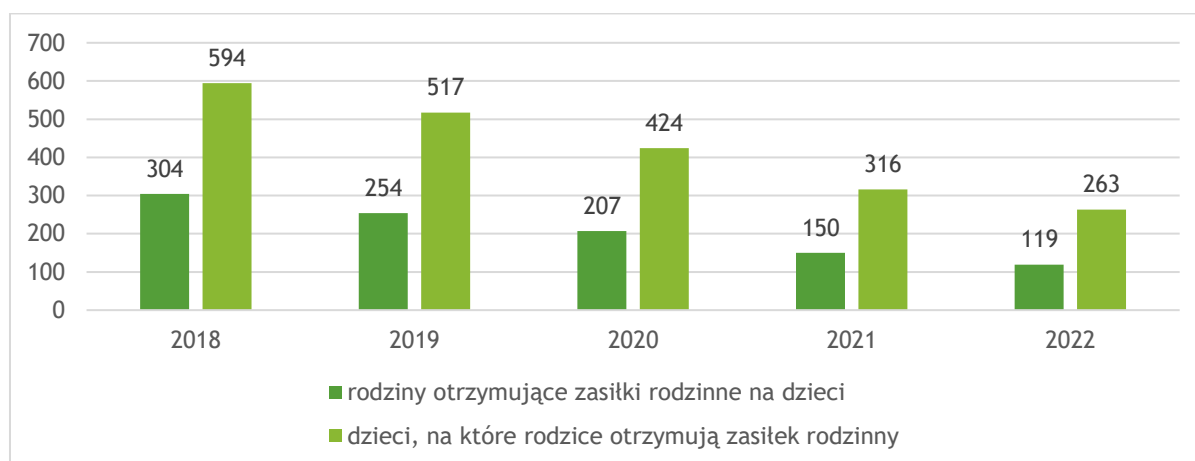
Znaczącym elementem wsparcia społecznego są również zasiłki rodzinne na dzieci. Mają one na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku przysługuje:

- 1) rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka;
- 2) opiekunowi faktycznemu dziecka (osoba faktycznie opiekującą się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka);
- 3) osobie uczącej się (osoba pełnoletnia ucząca się, niepozostająca na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony).

Przyznanie prawa do zasiłku rodzinnego uzależnione jest m.in. od spełnienia kryterium dochodowego. Zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli przeciętny miesięczny dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 674,00 zł. Natomiast w przypadku gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli przeciętny miesięczny dochód rodziny w przeliczeniu na jedną osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 764,00 zł.

Na przestrzeni badanego okresu możemy zauważyć spadek zarówno liczby rodzin otrzymujących wsparcie jak i liczby dzieci na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny na terenie Gminy Jabłonna. W 2018 roku wskaźniki te miały wartość odpowiednio 304 (liczba rodzin) i 594 (liczba dzieci). Na poniższym wykresie widać, że liczby te stopniowo i systematycznie ulegały zmniejszeniu. Aby w 2022 r. wynieść 119 dla liczby rodzin oraz 263 dla liczby dzieci. Możemy zatem powiedzieć, że sytuacja poprawia się jeżeli chodzi o liczbę beneficjentów pomocy.

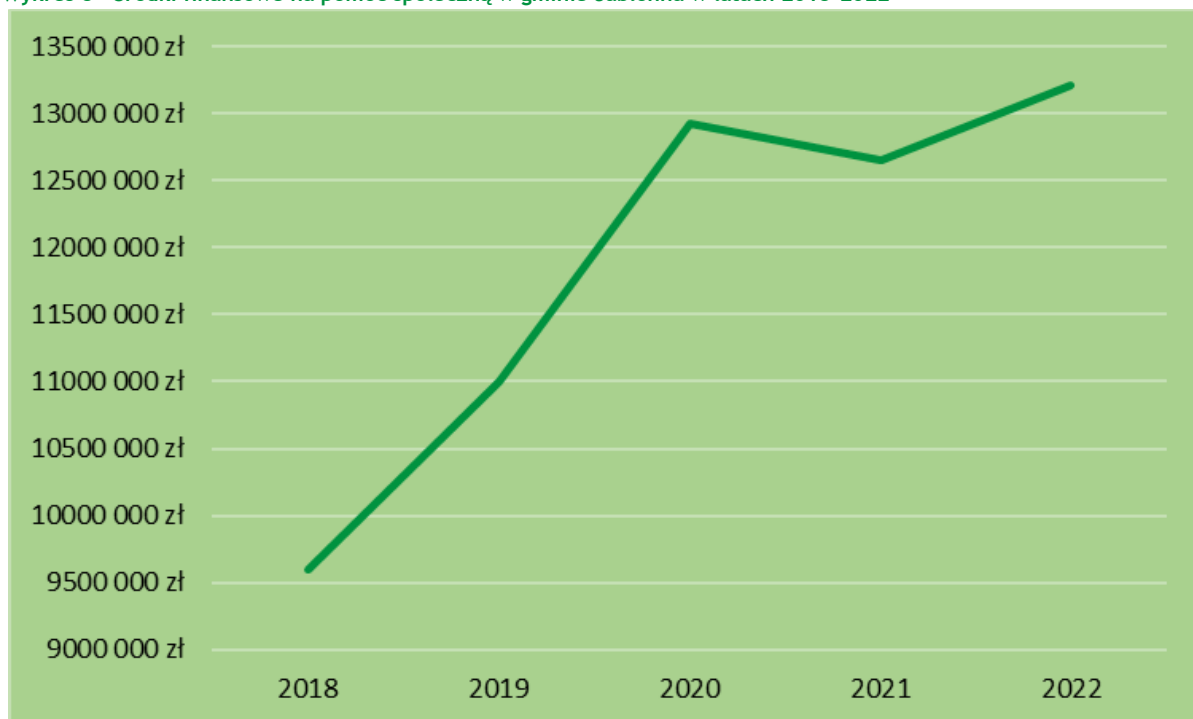
Wykres 7 - Rodziny i dzieci na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny na terenie Gminy Jabłonna

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

W tym miejscu należy jednak zaznaczyć, że zmniejszenie się liczby beneficjentów nie jest równoznaczne ze spadkiem zapotrzebowania, w szczególności finansowego. Świadczą o tym rosnące koszty związane z wydatkami w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej, rezerwowane w budżecie gminnym.

Wykres 8 - Środki finansowe na pomoc społeczną w gminie Jabłonna w latach 2018-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej gminy Jabłonna z lat 2018-2022

Wydatki na pomoc społeczną w roku 2022 wyniosły 13 205 856 zł i był to wzrost o 37,65% w stosunku do roku 2018. W najbliższych latach pomoc społeczna pozostanie jednym z najważniejszych działań gminy, a wśród głównych wyzwań należy spodziewać się tych związanych ze starzejącym się społeczeństwem oraz ubóstwem.

W celu określenia konkretnych problemów w obszarze społecznym związanych z pomocą społeczną i wsparciem rodziny analizie poddano również wskaźniki delimitacyjne określone na poziomie poszczególnych sołectw wchodzących w skład Gminy Jabłonna.

Trzeci wskaźnik delimitacyjny - opisujący zmianę liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2019-2023 posłuży do przeprowadzenia precyzyjnej identyfikacji i analizy terenów, w obrębie których występuje największa koncentracja osób korzystających ze środków pomocy społecznej. Możemy zauważyć, że średnia wartość wskaźnika wynosi 16,93%. W związku z tym, 9 z 17 sołectw Gminy Jabłonna możemy wskazać jako sołectwa o ponadprzeciętnym nasileniu problemu. Są to: Chmiel Pierwszy, Chmiel Drugi, Chmiel - Kolonia, Czarniejów, Jabłonna Pierwsza, Jabłonna - Majątek, Piotrków Pierwszy, Skrzynice - Kolonia, Tuszów.

Zagrożenie lub występujący stan ubóstwa łączący się z korzystaniem z pomocy społecznej odciska piętno na całych rodzinach i może prowadzić do wielu ich dysfunkcji lub nawet wykluczenia społecznego. Ubóstwo i wykluczenie społeczne mogą współwystępować jednocześnie z innymi problemami społecznymi, takimi jak: niepełnosprawności i długotrwałe choroby, problemy opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach oraz uzależnienia. W związku z powyższym, znacząca część beneficjentów pomocy społecznej występuje o

kilka rodzajów świadczeń, podając różne przyczyny uprawniające do przyznania konkretnego świadczenia.

Tabela 4 - Zmiana liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2019-2023

Zmiana liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2019-2023	
Chmiel Pierwszy	20,00%
Chmiel Drugi	20,00%
Chmiel - Kolonia	50,00%
Czerniejów	44,44%
Czerniejów - Kolonia	-25,00%
Jabłonna Pierwsza	30,77%
Jabłonna Druga	-10,00%
Jabłonna - Majątek	100,00%
Piotrków Pierwszy	40,00%
Piotrków Drugi	-18,75%
Piotrków - Kolonia	-37,50%
Skrzynice Pierwsze	-11,11%
Skrzynice Drugie	0,00%
Skrzynice - Kolonia	25,00%
Tuszów	60,00%
Wierciszów	0,00%
Wolnica	0,00%
ŚREDNIA	16,93%

Źródło: Urząd Gminy Jabłonna

Należy również zaznaczyć, że problemy ubóstwa i korzystania z pomocy społecznej bardzo często łączą się również z problemem bezrobocia. Dlatego też, problem ten został przeanalizowany w oddzielnym podrozdziale.

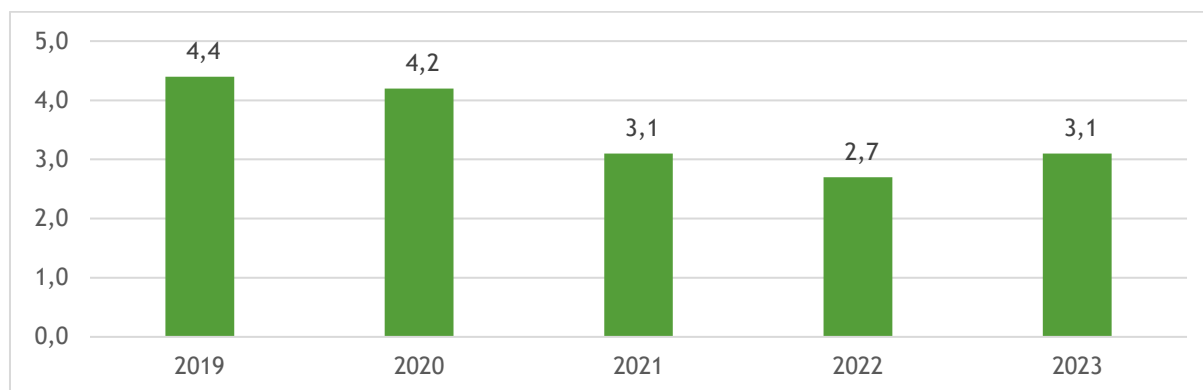
2.2.3. BEZROBOCIE

Bezrobocie jest to zjawisko społeczne polegające na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i pragnących ją podjąć nie znajduje zatrudnienia. Wyróżniamy również szczególnie rodzaj bezrobocia tj. bezrobocie długotrwałe, czyli przekraczające 12 miesięcy. Bezpośrednią przyczyną bezrobocia jest zazwyczaj niewystarczająca liczba wolnych miejsc pracy. Wśród innych przyczyn takiego stanu rzeczy wymienić należy również: wadliwą organizacją rynku pracy, brak odpowiednich kwalifikacji bezrobotnych, trudności mieszkaniowe uniemożliwiające przesuwanie nadwyżek siły roboczej do ośrodków wykazujących jej niedobór, oferowanie zbyt niskich stawek płac (np. w porównaniu z zasiłkiem dla bezrobotnych).

Zjawisko bezrobocia jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe społeczeństwa. Długotrwały brak stałego wynagrodzenia może również powodować uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej. Inne problemy jakie rodzi bezrobocie to negatywny wpływ kondycję psychofizyczną społeczeństwa, pogłębiająca się izolacja społeczna osób pozostających bez pracy oraz spadek ich aktywności społecznej. Jak wspomniano powyżej, problem bezrobocia może być ściśle powiązany z problemem ubóstwa. Można wręcz powiedzieć, że bardzo często ubóstwo jest spowodowane właśnie bezrobociem.

Pewien poziom bezrobocia (ok. 3%) jest w gospodarce nieunikniony, a nawet konieczny, ponieważ umożliwia dostosowanie struktury produkcji do zmieniających się potrzeb. Nadmierne bezrobocie jest jednak zjawiskiem niekorzystnym i to nie tylko dla osób nim dotkniętych na poziomie gminy, w skali masowej jest ogromnym ciężarem dla całej gospodarki kraju.

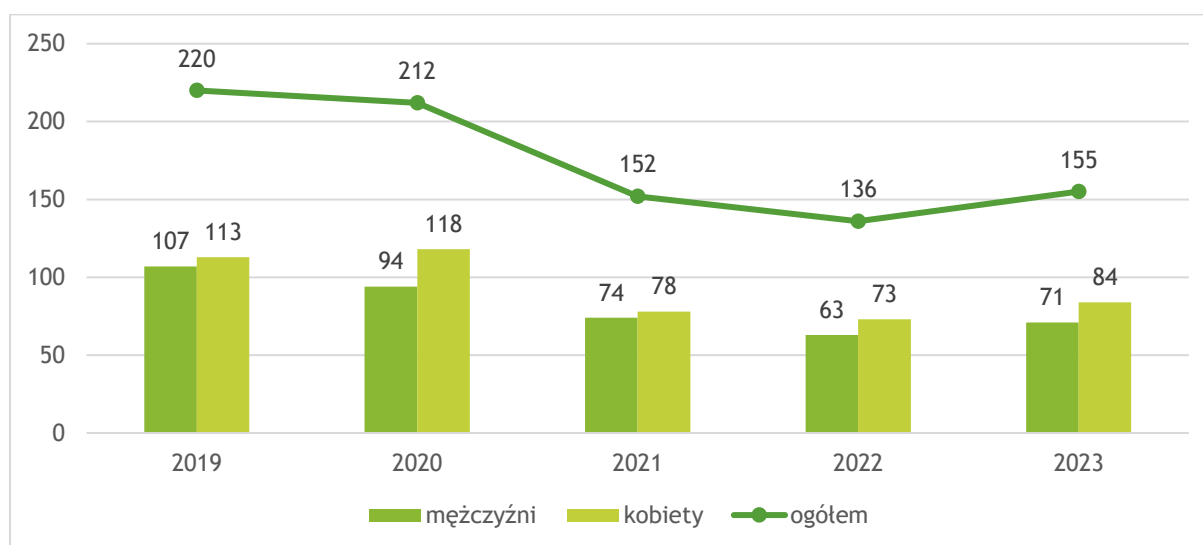
Wykres 9 - Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Jabłonna

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Jabłonna nie jest drastycznie wysoki. W chwili obecnej Poziom bezrobocia wśród osób w wieku produkcyjnym utrzymuje się na poziomie ok. 3,1%. Najniższą wartość odnotowano w roku 2022 kiedy poziom bezrobocia wynosił 2,7%. Jednak w odniesieniu do całkowitej liczny ludności wartość wskaźnika będzie zdecydowanie wyższa. Działania Gminy w zakresie walki z bezrobociem obejmują głównie: tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi gospodarczemu gminy i przedsiębiorczości mieszkańców, organizowanie prac interwencyjnych i robót publicznych, organizowanie prac społecznie-użytecznych.

Wykres 10 - Liczba bezrobotnych w latach 2019-2023 na terenie Gminy Jabłonna

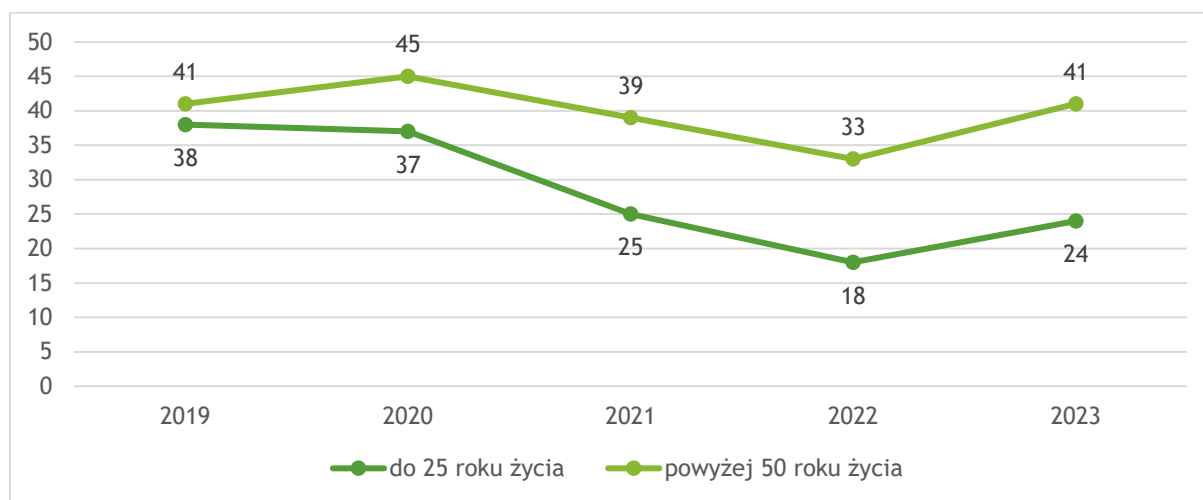
Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy Jabłonna systematycznie spadała na przestrzeni lat 2019-2022 z poziomu 220 do poziomu 136. Jednak rok 2023 przyniósł ponowny wzrost wartości wskaźnika do poziomu 155.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że liczba bezrobotnych kobiet wśród ogółu bezrobotnych jest większa niżeli mężczyzn. Może to wynikać ze specyfiki lokalnej gospodarki, która stwarza większe możliwości w zatrudnianiu mężczyzn. W związku z tym należy podjąć działania mające na celu wyrównanie szans na rynku pracy. Istnieje wiele możliwości pozyskania znacznych środków finansowych na podniesienie jakości kapitału społecznego, przystosowanie do możliwości lokalnego rynku pracy oraz pomoc w tworzeniu nowych miejsc pracy.

Szczególne grupy bezrobotnych to ludzie młodzi do 25 roku życia oraz osoby w średnim wieku powyżej 50 roku życia. Z różnych względów są to grupy szczególnie narażone na problem bezrobocia.

Wykres 11 - Liczba bezrobotnych w grupach do 25 roku życia i powyżej 50 roku życia w Gminie Jabłonna

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Dość liczną grupą wśród bezrobotnych stanowią osoby młode do 25 roku życia, Oznacza to, że duża część bezrobotnych w gminie Jabłonna jest obecnie w wieku najwyższej aktywności zawodowej. Związane jest przede wszystkim z niedostosowaniem poziomu wykształcenia, brakiem kwalifikacji zawodowych pozwalających uzyskać zatrudnienie na obecnym wymagającym rynku pracy, brakiem doświadczenia zawodowego oraz nieumiejętnością efektywnego poruszania się po rynku pracy. Należy jednak zaznaczyć, że liczba osób bezrobotnych w tej grupie wiekowej zmalała na przestrzeni lat 2019-2023. Podobnie przedstawia się sytuacja bezrobotnych w grupie wiekowej 50+. Jednak tutaj widoczne jest utrzymanie wartości wskaźnika na poziomie 41 (porównując rok 2019 i 2023). Przedstawiciele niniejszej grupy wiekowej dość słabo radzą sobie na rynku pracy. Powodem takiej sytuacji mogą być np. trudności w przystosowaniu się do zmieniających się wymagań.

W celu określenia konkretnych problemów w obszarze społecznym związanych z bezrobociem analizie poddano również wskaźniki delimitacyjne określone na poziomie poszczególnych sołectw wchodzących w skład Gminy Jabłonna.

Czwarty wskaźnik delimitacyjny - opisujący procent osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności poszczególnych sołectw (2023) wskazuje, gdzie możemy zaobserwować szczególną koncentrację problemu. Wartość średnia niniejszego wskaźnika dla Gminy Jabłonna wynosi 1,91%. Wśród sołectw w których odnotowano przekroczenia względem średniej, należy wskazać: Chmiel - Kolonia, Czerniejów, Czerniejów - Kolonia, Jabłonna Pierwsza, Jabłonna Druga, Jabłonna - Majątek, Piotrków Drugi, Piotrków - Kolonia, Wierciszów, Wolnica. Do sołectw z wartością wskaźnika poniżej średniej możemy zaliczyć: Chmiel Pierwszy, Chmiel Drugi, Piotrków Pierwszy, Skrzynice Pierwsze, Skrzynice Drugie, Skrzynice - Kolonia, Tuszów. Należy również zaznaczyć, że w sołectwie Chmiel Drugi nie odnotowano osób bezrobotnych.

Tabela 5 - Procent osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności poszczególnych sołectw (2023)

Procent osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności poszczególnych sołectw (2023)	
Chmiel Pierwszy	1,89%
Chmiel Drugi	0,00%
Chmiel - Kolonia	2,11%
Czerniejów	2,34%
Czerniejów - Kolonia	1,96%
Jabłonna Pierwsza	2,23%
Jabłonna Druga	2,08%
Jabłonna - Majątek	2,39%
Piotrków Pierwszy	1,51%
Piotrków Drugi	2,33%
Piotrków - Kolonia	3,17%
Skrzynice Pierwsze	1,35%
Skrzynice Drugie	0,95%
Skrzynice - Kolonia	1,75%
Tuszów	0,76%
Wierciszów	3,18%
Wolnica	2,50%
ŚREDNIA	1,91%

Źródło: Urząd Gminy Jabłonna

Taki stan rzeczy wskazuje, iż bezrobocie w ww. jednostkach ma charakter stały, a nie przejściowy. Pozostawanie bez pracy to szczególnie trudny czas, nie tylko z uwagi na aspekt finansowy, ale także psychologiczny i społeczny. Im bardziej przedłuża się okres długotrwałego bezrobocia, tym trudniejszy jest powrót i adaptacja do wymagań rynku pracy. Należy zaznaczyć, że przedłużenie okresu pozostawania bez stałych środków finansowych ogranicza w sposób znaczny możliwości włączenia się w życie społeczne. Bardzo często osoby pozostające bez zatrudnienia nie mogą aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym. Przedłużający się okres pozostawania bez zatrudnienia może powodować adaptację do zaistniałej sytuacji. Uznaje się, że po upływie 12 miesięcy poszukiwań pracy następuje pogłębienie i stabilizacja negatywnych konsekwencji.

Proces obniżenia aktywności życiowej przybiera na sile, pogarsza się również sytuacja psychiczna i fizyczna. Konsekwencje przedłużającego się bezrobocia prowadzą do kolejnych problemów, które poprzez obniżenie motywacji i poczucie bezradności prowadzą do akceptacji bezrobocia.

2.2.4. POZIOM BEZPIECZEŃSTWA

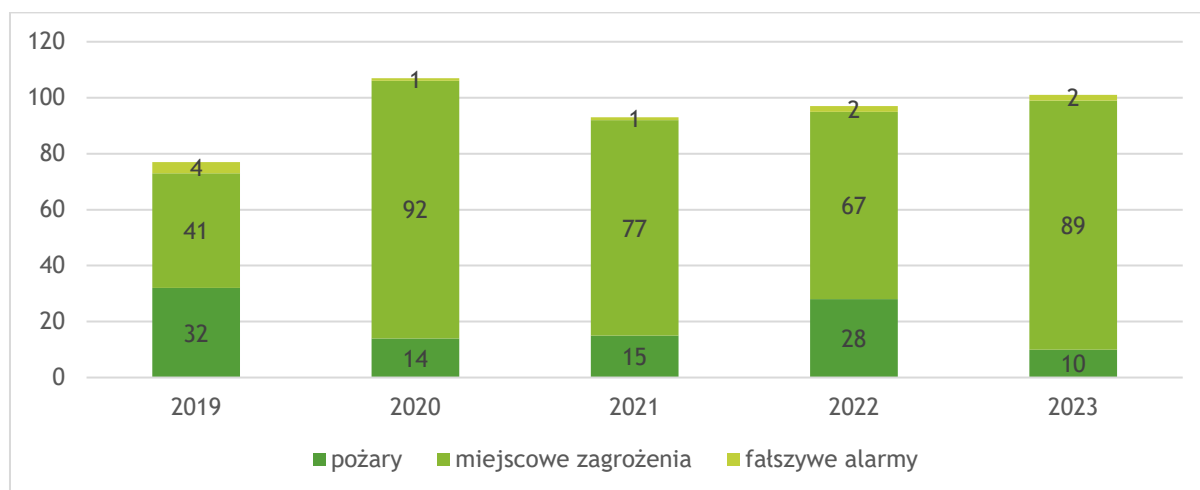
Poziom bezpieczeństwo mieszkańców jest istotnym elementem wpływającym na jakość życia oraz rozwój lokalnej społeczności. Ma on również istotny wpływ na określenie, które obszary wykazują cechy degradacji. Zmniejszenie poziomu bezpieczeństwa odbywa się poprzez rosnącą liczbę zdarzeń związanych z łamaniem prawa lub powszechnie przyjętych norm. Przestępczość jest zjawiskiem, które może wywierać bardzo negatywny wpływ na funkcjonowanie lokalnej społeczności. Mimo, że problem ten stanowi margines życia społecznego, jednak częstotliwość i intensywność zdarzeń o tym charakterze może wpływać na postawy i zachowania mieszkańców gminy. Należy również zaznaczyć, że dla wielu osób czynnik bezpieczeństwa i chęć życia na spokojnym obszarze stanowi istotną wartość, bardzo często decydującą o wyborze miejsca do osiedlenia się.

Bezpieczeństwo mieszkańców oraz sprawne reagowanie na sytuacje kryzysowe to kolejne z głównych wyzwań stojących przed każdym samorządem terytorialnym. Na terytorium gminy Jabłonna za działania w tym zakresie odpowiedzialne są:

- Komenda Miejska Policji w Lublinie - Komisariat w Bychawie;
- Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Lublinie;
- Siedem jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej;
- Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Lublinie;
- Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego w Lublinie;
- Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Lublinie.

Na terenie gminy nie znajdują się posterunki policji ani jednostki państwowej straży pożarnej. W zakresie przeciwdziałania pożarom, klęskom żywiołowym oraz innym miejscowym zagrożeniom funkcjonuje siedem jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej w: Chmielu, Czerniejowie, Jabłonie, Piotrkowie, Skrzynicach, Tuszowie oraz Wierciszowie. Należy zaznaczyć, że dwie z nich tj. Chmiel oraz Piotrków działają w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

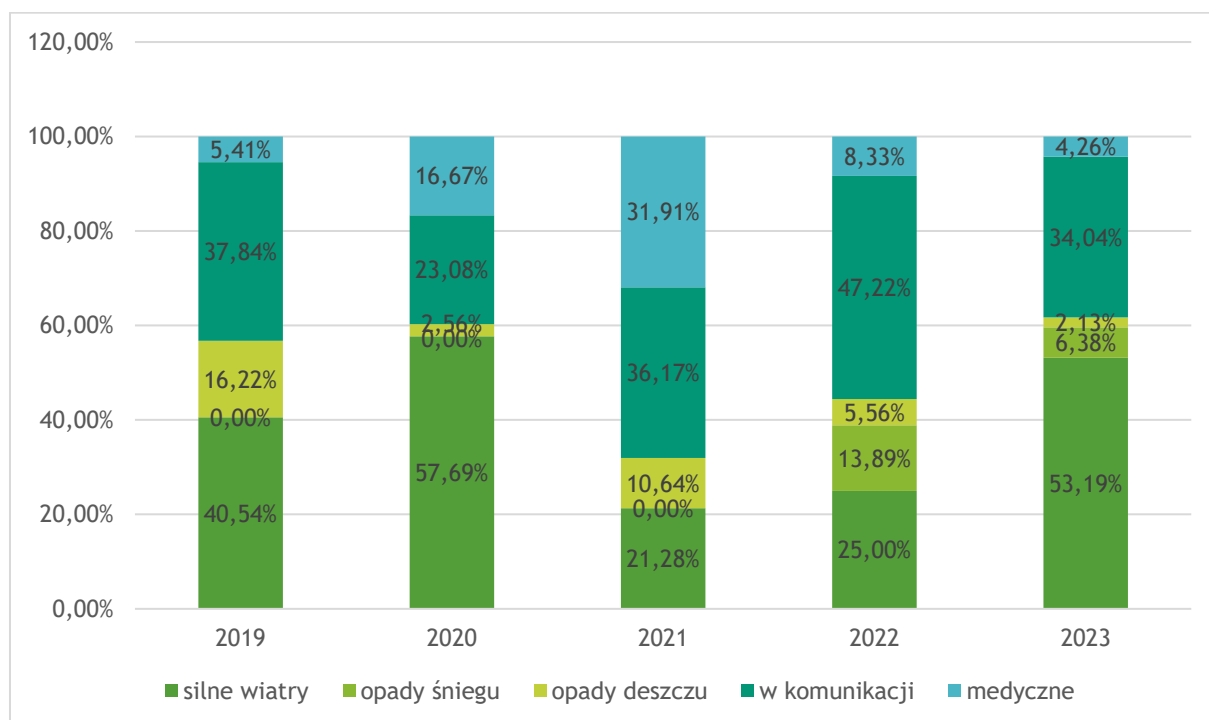
Wykres 12 - Zdarzenia wg rodzajów w latach 2019-2023 na terenie Gminy Jabłonna

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Powyższy wykres prezentuje dane dotyczące zdarzeń z zakresu ochrony przeciwpożarowej odnotowanych na terenie Gminy Jabłonna. Należy zaznaczyć, że ogólna liczba zdarzeń na przestrzeni lat 2019-2023 wzrosła z poziomu 77 do poziomu 101 zdarzeń. W okresie 2019-2023 doszło w sumie do 475 zdarzeń zagrażających bezpieczeństwu publicznemu. 77,05% z nich stanowiły miejscowe zagrożenia, 20,84% pożary natomiast fałszywe alarmy odpowiadały za niewielki odsetek (2,11%). Najwięcej zdarzeń miało miejsce w roku 2023, a od 2021 r. widoczny jest trend wzrostowy w zakresie ilości zdarzeń. Spada jednak liczba pożarów na terenie gminy. W 2019 r było ich 32 natomiast w roku 2023 ich liczba spadła do 10. Należy również zwrócić uwagę na fakt, iż każdego roku zgłaszane są również fałszywe alarmy. Jednak jest ich stosunkowo niewiele.

Wykres 13 - Miejscowe zagrożenia w podziale na rodzaje występujące w gminie Jabłonna w latach 2019-2023

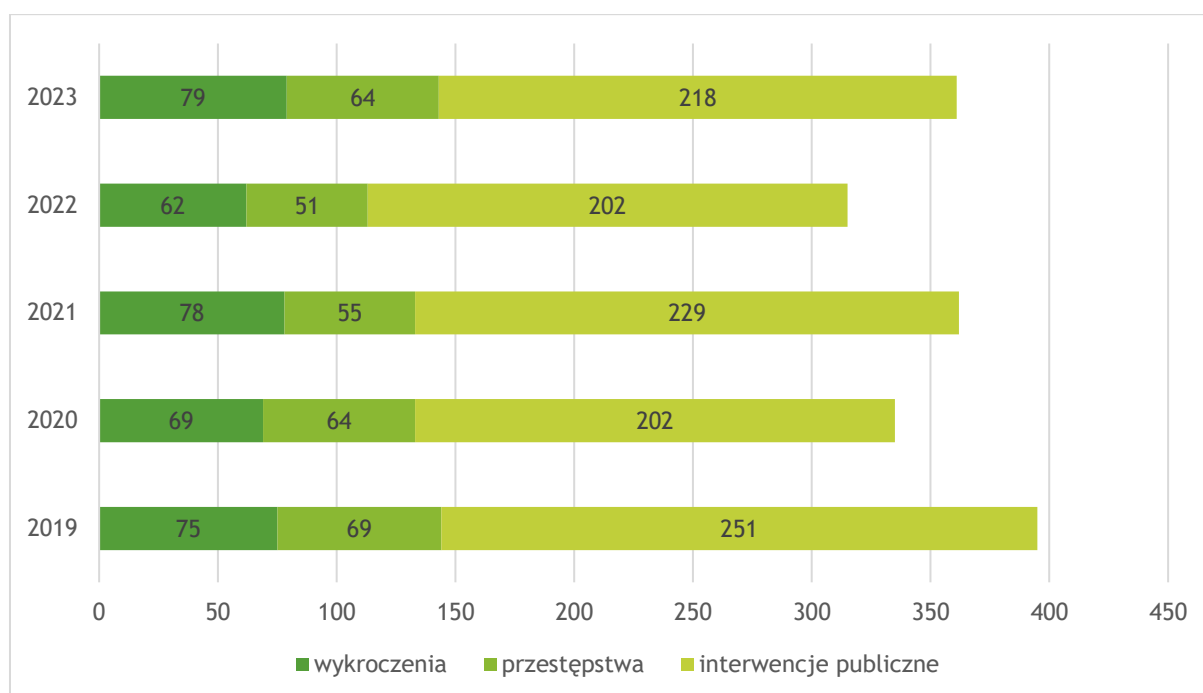

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Wśród występujących w latach 2018-2022 miejscowych zagrożeń najczęściej (33,85%) spowodowane było silnymi wiatrami. Niewiele mniej (31,52%) stanowiły zagrożenia w komunikacji. Ostatnim bardziej znaczącym powodem miejscowych zagrożeń były zdarzenia medyczne (13,62%). Opady deszczu oraz śniegu stanowiły odpowiednio 5,84% i 1,95%.

Poziom bezpieczeństwa określają również dane dotyczące stwierdzonych wykroczeń, przestępstw oraz przeprowadzonych interwencji publicznych (interwencje policyjne i domowe). Na przestrzeni badanego okresu tj. 2019-2023 ogólna liczba negatywnych zdarzeń w zakresie bezpieczeństwa uległa zmniejszeniu z poziomu 395 do poziomu 361. Zdecydowana większość z nich to interwencje publiczne. Co istotne, najmniejszą liczbę spośród wszystkich zdarzeń stanowią przestępstwa.

Wykres 14 - Zdarzenia wg rodzajów w latach 2019-2023 na terenie Gminy Jabłonna

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

W celu określenia konkretnych problemów w obszarze społecznym związanych z bezpieczeństwem analizie poddano również wskaźniki delimitacyjne określone na poziomie poszczególnych sołectw wchodzących w skład Gminy Jabłonna.

Piąty wskaźnik delimitacyjny - procent interwencji publicznych w sołectwach w ogólnej liczbie interwencji publicznych w Gminie Jabłonna wskazuje, gdzie możemy zaobserwować szczególną koncentrację problemu. Znaczna większość sołectw wykazuje wartości poniżej średniej. Jednak kilka z nich wyróżnia się kumulacją problemów w zakresie bezpieczeństwa. Wśród sołectw w których odnotowano przekroczenia względem średniej wynoszącej 5,88% należy wskazać: Czarniejów, Jabłonna Druga, Jabłonna - Majątek, Piotrków Pierwszy, Piotrków Drugi, Tuszów. Taki stan rzeczy obrazuje ogólny stan poszczególnych sołectw Gminy Jabłonna w zakresie bezpieczeństwa mieszkańców. Interwencje publiczne są odpowiedzią na różnego rodzaju zagrożenia.

Tabela 6 - Interwencje publiczne na terenie Gminy Jabłonna w 2023 r.

Procent interwencji publicznych w sołectwach w ogólnej liczbie interwencji publicznych w Gminie Jabłonna (2023)	
Chmiel Pierwszy	5,50%
Chmiel Drugi	4,59%
Chmiel - Kolonia	0,92%
Czarniejów	12,39%
Czarniejów - Kolonia	3,67%
Jabłonna Pierwsza	4,13%
Jabłonna Druga	12,39%
Jabłonna - Majątek	20,18%
Piotrków Pierwszy	9,63%
Piotrków Drugi	8,72%
Piotrków - Kolonia	1,83%

Skrzynice Pierwsze	2,75%
Skrzynice Drugie	0,92%
Skrzynice - Kolonia	3,21%
Tuszów	5,96%
Wierciszów	3,21%
Wolnica	0,00%
ŚREDNIA	5,88%

Źródło: Urząd Gminy Jabłonna

2.2.5. POZIOM EDUKACJI

Poziom edukacji to jeden z elementów składających się na obszar społeczny. Należy zaznaczyć, że poziom edukacji ma istotny wpływ na obszar społeczny. Odpowiednio wysoki poziom nauczania procentuje w przyszłości, jest więc bardzo ważnym elementem kształtowania potencjału społeczeństwa. Pierwszym obowiązkowym etapem nauczania jest nauczanie podstawowe realizowane przez samorząd gminny. Na terenie gminy Jabłonna funkcjonuje pięć szkół podstawowych zlokalizowanych w 5 miejscowościach w północno-zachodniej i centralnej części gminy.

Placówki oświatowe w gminie są wyposażone w sprzęt audiowizualny, w większości zapewniają dostęp do sali gimnastycznej, boiska szkolnego, świetlicy, biblioteki i sprzętu komputerowego. Uczniowie objęci są opieką pedagoga szkolnego i pielęgniarki, mogą również korzystać z pomocy psychologa, logopedy i doradcy zawodowego. Szkoły organizują zajęcia pozalekcyjne, w tym koła zainteresowań - tematyczne, artystyczne i sportowe, uczestniczą w projektach i programach służących rozwijaniu umiejętności uczniów i wyrównywaniu ich szans edukacyjnych oraz doskonaleniu nauczycieli, a także realizują programy profilaktyczne i wychowawcze.

Szkoły prowadzą także lekcje na temat uzależnień i działania w kierunku pedagogizacji rodziców. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mogą korzystać z zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, rewalidacyjnych, korekcyjno-kompensacyjnych i nauczania indywidualnego. Jednocześnie pedagodzy wskazują, iż dla dalszego rozwoju placówek oświatowych w gminie potrzebne jest zwiększenie ilości godzin świetlicowych oraz zajęć rozwijających, a także modernizacja pomieszczeń sanitarnych.

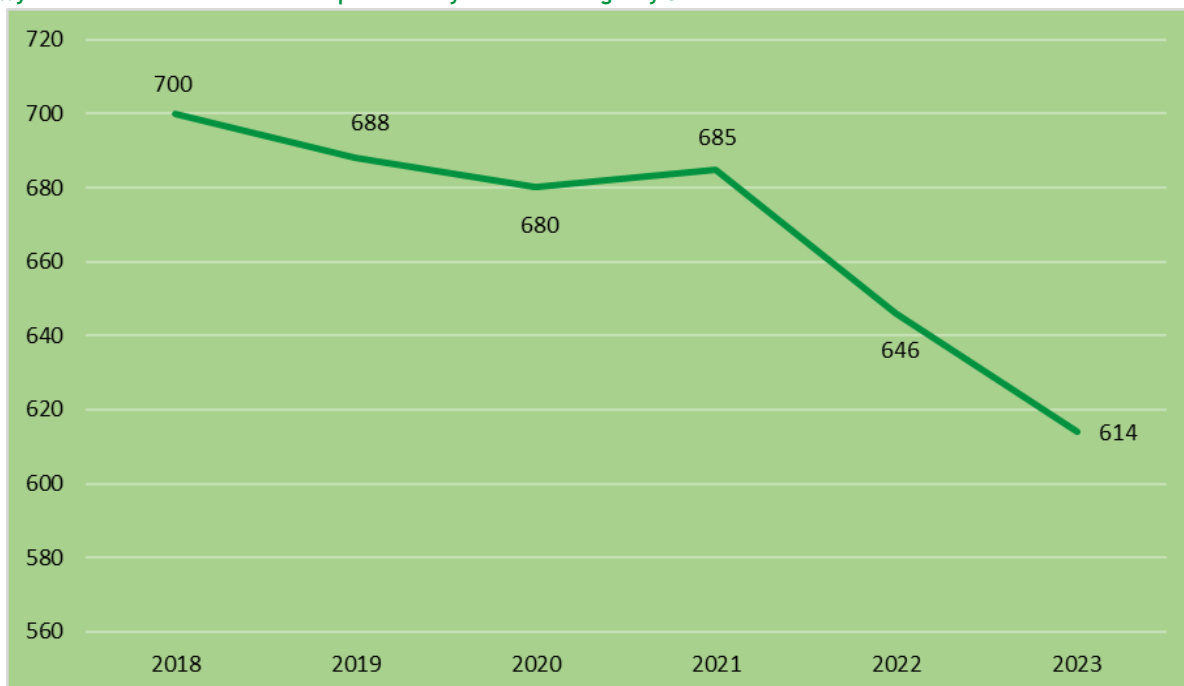
Tabela 7 - Szkoły podstawowe funkcjonujące na terenie gminy Jabłonna

Lp.	Nazwa placówki	Adres	Podmiot prowadzący	Liczba uczniów (31 grudnia 2023)
1	Szkoła podstawowa im. Stanisława Konarskiego w Jabłonce	Jabłonna Druga 45 23-114 Jabłonna Druga	Gmina Jabłonna	247
2	Szkoła Podstawowa im. Unii Lubelskiej w Piotrkowie	Piotrków Pierwszy 105 23-114 Piotrków Pierwszy	Gmina Jabłonna	172
3	Szkoła Podstawowa w Skrzynicach	Skrzynice Pierwsze 110 23-114 Skrzynice Pierwsze	Gmina Jabłonna	32
4	Szkoła Podstawowa w Tuszowie	Tuszów 159 23-114 Tuszów	Gmina Jabłonna	65
5	Szkoła Podstawowa w Czerniejowie	Czerniejów 130 23-114 Czerniejów	Gmina Jabłonna	98

Źródło: opracowanie własne na podstawie rejestru szkół i placówek oświatowych MEN

Łącznie na koniec roku 2023 do powyższych placówek edukacyjnych uczęszczało 614 dzieci. Była to liczba najniższa w przedziale lat 2018-2023.

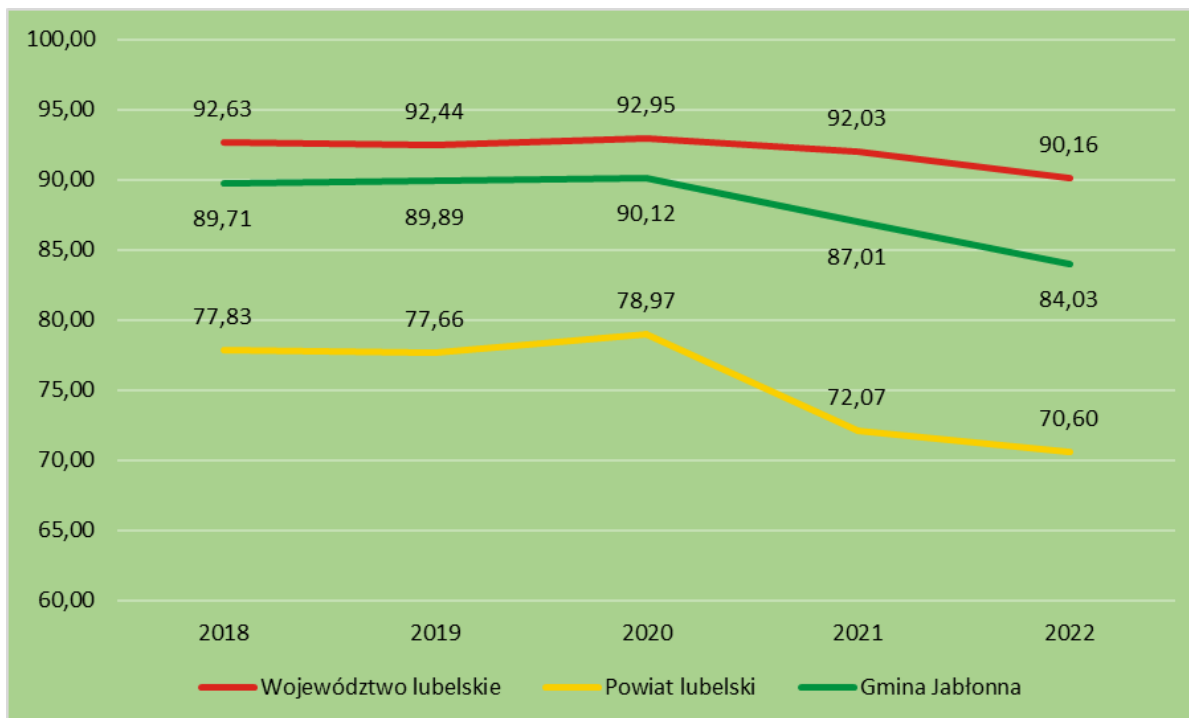
Wykres 15 - Liczba uczniów szkół podstawowych na terenie gminy Jabłonna w latach 2018-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Wyraźnie uwidacznia się, że liczba uczniów uczęszczających do szkół podstawowych ulega stopniowemu zmniejszeniu. Liczba uczniów w roku 2023 stanowiła spadek o 12,29% w stosunku do roku 2018, kiedy wskaźnik osiągnął najwyższy poziom (700 dzieci).

Wykres 16 - Współczynnik skolaryzacji netto w gminie Jabłonna, powiecie lubelskim oraz województwie lubelskim w latach 2018-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Kolejnym istotnym aspektem związanym z systemem edukacji jest współczynnik skolaryzacji netto, który oznacza zależność pomiędzy liczbą uczniów uczących się do całości populacji w grupie wiekowej określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. W przypadku szkolnictwa podstawowego poziom tego wskaźnika w gminie Jabłonna uległ nieznacznemu spadkowi od 2020 roku. Na koniec roku 2022 wyniósł 84,03% co było wynikiem najniższym w badanym okresie 2018-2022. Takie dane oznaczają, że około 16% dzieci w wieku uprawniającym do szkolnictwa podstawowego uczęszcza do szkół położonych na terenie gmin sąsiednich. Wpływ na taką sytuację z całą pewnością ma bliskość dużych i średnich ośrodków miejskich takich jak Lublin, Świdnik oraz Bychawa.

Dane dotyczące skolaryzacji netto w gminie Jabłonna wypadają nieco słabiej niż średnia dotycząca województwa lubelskiego, utrzymującego poziom przekraczający 90%. Gmina wypada z kolei dużo lepiej niż powiat lubelski, którego dane stanowią sumę gmin otaczających Lublin, w związku z czym odczuwalny jest wyraźny odpływ uczniów do szkół podstawowych dużego ośrodka miejskiego.

W celu określenia konkretnych problemów w obszarze społecznym związanych z poziomem edukacji analizie poddano również wskaźniki delimitacyjne określone na poziomie poszczególnych sołectw wchodzących w skład Gminy Jabłonna. Należy jednak zaznaczyć, że nie wszystkie sołectwa posiadają na swoim terenie szkołę podstawową, dlatego też podjęto decyzję o niewłączeniu niniejszego wskaźnika do analizy.

Rejonizacja nauczania pozwala nie tylko na określenie jakości kształcenia w poszczególnych placówkach. Na podstawie średnich wyników z egzaminów ósmoklasisty możemy określić pośrednio, że dzieci zamieszkujące określone sołectwa mogą posiadać gorsze warunki do nauki (np. rodzinne, materialne czy też mieszkaniowe), które mogą skutkować osiąganiem gorszych wyników w nauczaniu, w tym także gorszych wyników na egzaminach na zakończenie ósmej klasy.

Może to również świadczyć o występowaniu innych negatywnych czynników społecznych, wpływających na efektywność kształcenia (takich jak np. sytuacja finansowa rodziny, dysfunkcje w rodzinie, warunki do nauki, współpraca rodziców ze szkołą).

Poniższe dane wskazują, jak w poszczególnych sołectwach na terenie Gminy Jabłonna prezentują się dane dotyczące średnich wyników z egzaminów ósmoklasisty z języka polskiego, języka angielskiego i matematyki.

Tabela 8 - Średnie wyniki z egzaminu ósmoklasisty w szkołach na terenie Gminy Jabłonna

Średnie wyniki uczniów z egzaminu ósmoklasisty					
	2019	2020	2021	2022	2023
Chmiel Pierwszy	-	40,2%	-	46,73%	28%
Chmiel Drugi	-	15,33%	45,13%	51,73%	-
Chmiel - Kolonia	27,16%	38,69%	37,17%	26%	76%
Czerniejów	51,38%	43,4%	76,08%	72,65%	75,61%
Czerniejów - Kolonia	42,5%	62,67%	69,33%	70,05%	63,5%
Jabłonna Pierwsza	60,39%	60,19%	56,27%	63,91%	68,44%
Jabłonna Druga	60%	54,73%	75,11%	82,21%	67,67%
Jabłonna - Majątek	54,11%	53,56%	48,10%	77,76%	79,13%
Piotrków Pierwszy	69,87%	63,3%	57,53%	60,96%	62,03%

Piotrków Drugi	59%	45,33%		61,2%	64,88%
Piotrków - Kolonia	60,22%	46,54%	67,83%	58,57%	84,33%
Skrzynice Pierwsze	54%	50,5%	54%	45%	37%
Skrzynice Drugie	50%	59%	-	38%	-
Skrzynice - Kolonia	-	23,67%	29,41%	-	80,33%
Tuszów	44,15%	41%	49,6%	58,3%	62,3%
Wierciszów	23%	41%	25,83%	79,56%	68,44%
Wolnica	-	-	38,33%	80,33%	-

Źródło: Urząd Gminy Jabłonna

2.2.6. AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA

Aktywność obywatelska jest czynnikiem, który wywiera znaczący wpływ sytuację i rozwój społeczności lokalnej. To właśnie od niniejszej aktywności zależy również poziom kapitału społecznego, a tym samym potencjał do dokonywania zmian w obszarach zdegradowanych i wymagających rewitalizacji.

Przejawem społeczeństwa obywatelskiego oraz jednym z elementów aktywności mieszkańców są organizacje pozarządowe. Jest to grupa podmiotów funkcjonujących w sferze ekonomii społecznej, która poprzez działalność ekonomiczną i pożytku publicznego. Bardzo często służy ona także integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej oraz rozwojowi lokalnemu.

Dobrze zorganizowane społeczeństwo obywatelskie może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów. Bardzo istotnym elementem wspierającym aktywność obywatelską jest również współpraca samorządu lokalnego z podmiotami należącymi do sektora pozarządowego. Pozwala ona nie tylko skuteczniej i efektywniej działać na rzecz rozwoju oraz poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, lecz również umożliwia istotne odciążenie sektora publicznego w realizacji zadań. Gmina Jabłonna aktywnie korzysta z aktywności swoich mieszkańców.

Tabela 9 - Organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Jabłonna

Jednostki OSP	Koła Gospodyń Wiejskich	Organizacje sportowe	Organizacje społeczno-kulturalne
OSP w Chmielu	KGW w Jabłonie Pierwszej	Ludowy Klub Sportowy "Rohland" w Tuszowie	Fundacja Nieprzetartego Szlaku
OSP Czerniejowie	KGW w Jabłonie Drugiej	Piotrkowski Ludowy Klub Sportowy "Piotrcovia" Piotrków	Stowarzyszenie Pracownia Rozwoju Lokalnego,
OSP w Jabłonie	KGW w Piotrkowie Pierwszym	Gminny Klub Sportowy "Avenir" Jabłonna	Fundacja 123 Empatia,
OSP w Piotrkowie	KGW w Piotrkowie Drugim	Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy "MUKS Jabłonna"	Stowarzyszenie Chorągiew Husarska Ziemi Lubelskiej
OSP w Skrzynicach	KGW w Wierciszowie	Klub Sportowy Polaris Jabłonna	Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów - oddział gminny
OSP w Tuszowie	KGW w Tuszowie		Stowarzyszenie Użytkowników Sieci Komputerowej JABŁONET w Jabłonie
OSP w Wierciszowie	KGW w Skrzynicach		Stowarzyszenie Czerwone Jabłuszko
	KGW w Czerniejowie		Stowarzyszenie Leśne Przytulisko

			Fundacja Kultury Ludowej „Muzykanty”
			Fundacja Rozwoju i Aktywizacji Mieszkańców
			Fundacja Zielony Konserwatyzm
			Stowarzyszenie Kulturalna Jabłonna
			Fundacja Life Sense

Źródło: Urząd Gminy Jabłonna

W gminie Jabłonna funkcjonuje 33 organizacje pozarządowych. Gmina posiada uchwalony Wieloletni Program współpracy Gminy Jabłonna z organizacjami pozarządowymi oraz z podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2024-2026, w oparciu o który ma możliwość podejmowania z nimi współpracy. Celem głównym Programu jest stworzenie efektywnego systemu współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy, działającymi na rzecz mieszkańców Gminy w obszarze działań publicznych Gminy, który jest wdrażany poprzez realizację celów szczegółowych:

- 1) umacnianie lokalnych działań i tworzenie warunków dla powstawania nowych inicjatyw obywatelskich na rzecz społeczności lokalnych,
- 2) zwiększenie wpływu sektora obywatelskiego na kreowanie polityki społecznej w Gminie,
- 3) zachęcenie do stworzenia gminnej reprezentacji organizacji pozarządowych poprzez promowanie
- 4) zintegrowanych działań podejmowanych wspólnie przez kilka organizacji na zasadzie partnerstwa,
- 5) prowadzenie nowatorskich i bardziej efektywnych działań na rzecz mieszkańców,
- 6) tworzenie warunków do zwiększenia aktywności społecznej mieszkańców gminy,
- 7) umacnianie w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za wspólnotę lokalną oraz jej tradycje,
- 8) zwiększenie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu lokalnych problemów,
- 9) poprawa jakości komunikacji pomiędzy samorządem, a organizacjami pozarządowymi,
- 10) zwiększenie znaczenia organizacji pozarządowych w tworzeniu polityk publicznych.

Drugim istotnym aspektem aktywności społecznej jest ich udział populacji w powszechnych wyborach, mierzony frekwencją wyborczą. Statystyki gminy Jabłonna w tym zakresie również wypadają nieco słabiej niż powiat lubelski oraz województwo lubelskie.

Jak widać frekwencja w ostatnich 11 najważniejszych głosowaniach wyborczych w gminie Jabłonna za każdym razem była niższa od powiat oraz województwa. Gmina była najczęściej również jedną z najniższych w tym zakresie wśród wszystkich jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w skład powiatu lubelskiego. Pomimo tego należy zauważyć, że liczba osób biorących udział w wyborach regularnie rośnie, osiągając w roku 2023 (wybory do Sejmu) rekordowe 69,61%.

Oprócz wspomnianych wyborów do Sejmu z roku 2023, mieszkańcy gminy najchętniej brali udział w wyborach na Prezydenta RP. Podczas drugiej tury w roku 2020 pierwszy raz w historii gminy przekroczony został próg 60% (64,11%). Trochę mniejszą popularnością cieszyły się wybory samorządowe. W roku 2018 frekwencja nieznacznie przekroczyła 51%. Najmniej popularne były, podobnie jak w całym kraju, wybory do Parlamentu Europejskiego, osiągając w roku 2019 jedynie 37,75%.

Warto podkreślić, że frekwencja w wyborach do poszczególnych organów publicznych na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym oraz europejskim za każdym razem wzrasta w porównaniu do poprzednich wyborów tego samego rodzaju. Jest to fakt świadczący o stałym wzroście świadomości oraz aktywności społecznej mieszkańców gminy Jabłonna.

Wykres 17 - Frekwencja wyborcza w gminie Jabłonna, powiecie lubelskim oraz województwie lubelskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PKW

Ważnym przejawem aktywności społecznej jest działająca od 2021 roku Młodzieżowa Rada Gminy Jabłonna. Zasiada w niej 16 młodych mieszkańców wybranych w 5 okręgach wyborczych obejmujących poszczególne szkoły w gminie. Wśród ich zadań należy wymienić podejmowanie uchwał i stanowisk w sprawach dotyczących młodzieży oraz inicjowanie i promowanie działań społecznych, kulturalnych, edukacyjnych, ekologicznych, charytatywnych.

Wskaźnikiem pozwalającym określić aktywność obywatelską może być frekwencja na zebraniach sołectkich (np. podczas ostatniego wyboru sołtysa). Frekwencja wyborcza jest dowodem zaangażowania obywatelskiego w życie gminy. Mierzy również stopień świadomości demokratycznej obywateli, ich uczestnictwo w zarządzaniu gminą oraz ocenę wpływu obywateli na procesy decyzyjne w środowisku lokalnym. Analiza frekwencji na zebraniach sołectkich może wskazywać jakich obszarach istnieje ryzyko wystąpienia problemu niskiego kapitału społecznego.

W celu określenia konkretnych problemów w obszarze społecznym związanych z poziomem aktywności obywatelskiego analizie poddano również wskaźniki delimitacyjne określone na poziomie poszczególnych sołectw wchodzących w skład Gminy Jabłonna. Szósty wskaźnik delimitacyjny - określony na frekwencji na zebraniach sołectkich podczas ostatnich wyborów sołtysów wskazuje, gdzie możemy zaobserwować szczególną koncentrację problemu. Wartości procentowe wskaźnika w poszczególnych sołectwach uzyskano poprzez podzielenie liczby osób uprawnionych do głosowania przez liczbę osób faktycznie głosujących.

Analiza danych z zakresu frekwencji na zebraniach sołeckich podczas ostatnich wyborów sołtysów wskazuje jak duże dysproporcje występują pomiędzy poszczególnymi sołectwami. Średnia dla Gminy Jabłonna wynosi 12,39%. Bardzo wysoką frekwencję (57,14%) odnotowano w sołectwie Wolnica. Jednak aż 11 sołectw odnotowało wynik poniżej średniej: Chmiel Pierwszy, Chmiel Drugi, Chmiel - Kolonia, Czerniejów - Kolonia, Jabłonna Pierwsza, Jabłonna Druga, Jabłonna - Majątek, Piotrków Pierwszy, Skrzynice Drugie, Skrzynice - Kolonia, Wierciszów.

Tabela 10 - Frekwencja na zebraniach sołeckich podczas ostatniego wyboru sołtysa

Frekwencja na zebraniach sołeckich podczas ostatniego wyboru sołtysa (2024)	
Chmiel Pierwszy	9,48%
Chmiel Drugi	6,49%
Chmiel - Kolonia	3,57%
Czerniejów	17,03%
Czerniejów - Kolonia	3,41%
Jabłonna Pierwsza	3,77%
Jabłonna Druga	3,59%
Jabłonna - Majątek	4,83%
Piotrków Pierwszy	9,65%
Piotrków Drugi	14,12%
Piotrków - Kolonia	12,5%
Skrzynice Pierwsze	24,14%
Skrzynice Drugie	7,97%
Skrzynice - Kolonia	12,13%
Tuszów	14,35%
Wierciszów	6,39%
Wolnica	57,14%
ŚREDNIA	12,39%

Źródło: Urząd Gminy Jabłonna

Analiza danych z zakresu frekwencji na zebraniach sołeckich podczas ostatnich wyborów sołtysów wskazuje jak duże dysproporcje występują pomiędzy poszczególnymi sołectwami. Średnia dla Gminy Jabłonna wynosi 12,39%. Bardzo wysoką frekwencję (57,14%) odnotowano w sołectwie Wolnica. Jednak aż 11 sołectw odnotowało wynik poniżej średniej: Chmiel Pierwszy, Chmiel Drugi, Chmiel - Kolonia, Czerniejów - Kolonia, Jabłonna Pierwsza, Jabłonna Druga, Jabłonna - Majątek, Piotrków Pierwszy, Skrzynice Drugie, Skrzynice - Kolonia, Wierciszów.

2.3. OBSZAR GOSPODARCZY

Diagnoza obszaru gospodarczego stanowi jeden z elementów wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Ma ona na celu zidentyfikowanie terytoriów problemowych, w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości oraz słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że odpowiednio rozwinięty obszar działalności gospodarczej zależy przede wszystkim od samych mieszkańców i jest ściśle związany z obszarem społecznym.

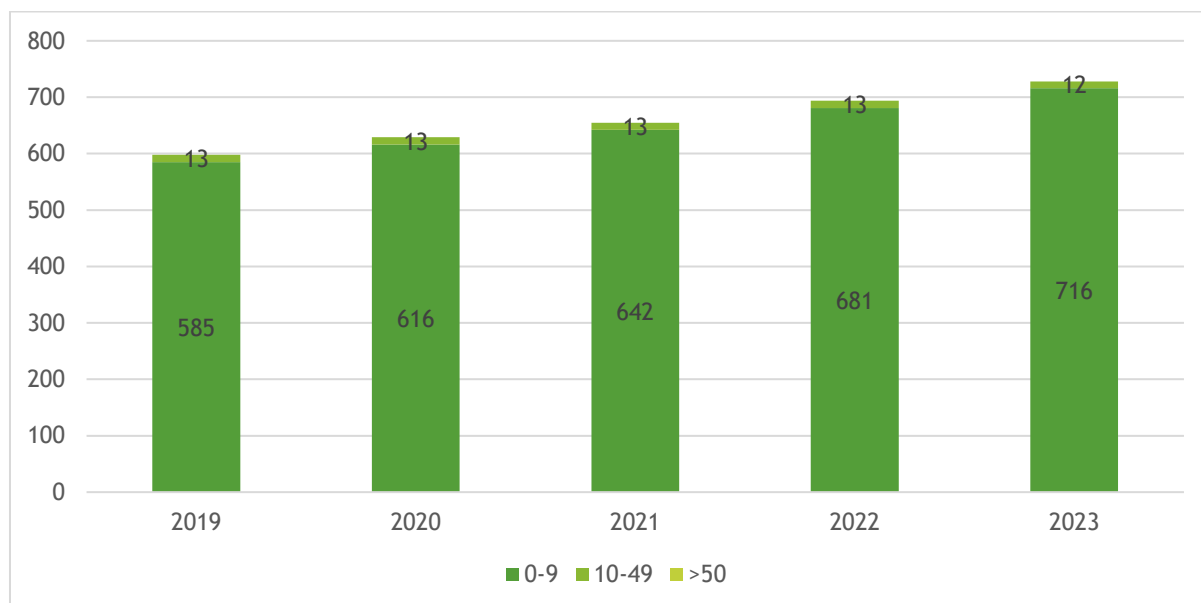
2.3.1. STRUKTURA PRZEDSIĘBIORSTW

Analizując strukturę przedsiębiorstw na terenie Gminy Jabłonna, należy zwrócić uwagę na ich podział wg liczby zatrudnionych pracowników. Najliczniejszą grupę stanowią mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób. Ich liczba na przestrzeni lat 2019-2023 wzrosła z poziomu 585 do poziomu 716. Należy odnotować również, że wzrost liczby najmniejszych przedsiębiorstw jest względnie stały. Corocznie ich liczba zwiększa się o kilkanaście/kilkadziesiąt jednostek.

W zakresie przedsiębiorstw małych, zatrudniających od 10 do 49 pracowników zmiany nie są już tak znaczące. Tutaj ich liczba na przestrzeni badanego okresu utrzymywała się na stałym poziomie 13, jednak w 2023 r. spadła o 1 jednostkę. Należy również zaznaczyć, że na terenie Gminy Jabłonna nie znajduje się żadne przedsiębiorstwo średnie, zatrudniające od 50 do 249 osób ani żadne duże przedsiębiorstwo zatrudniające ponad 250 pracowników.

Na podstawie danych GUS, możemy również stwierdzić, że zdecydowana większość z powyższych podmiotów to przedsiębiorstwa prywatne, w tym również jednoosobowe działalności gospodarcze.

Wykres 18 - Struktura przedsiębiorstw w Gminie Jabłonna na podstawie liczby zatrudnionych pracowników

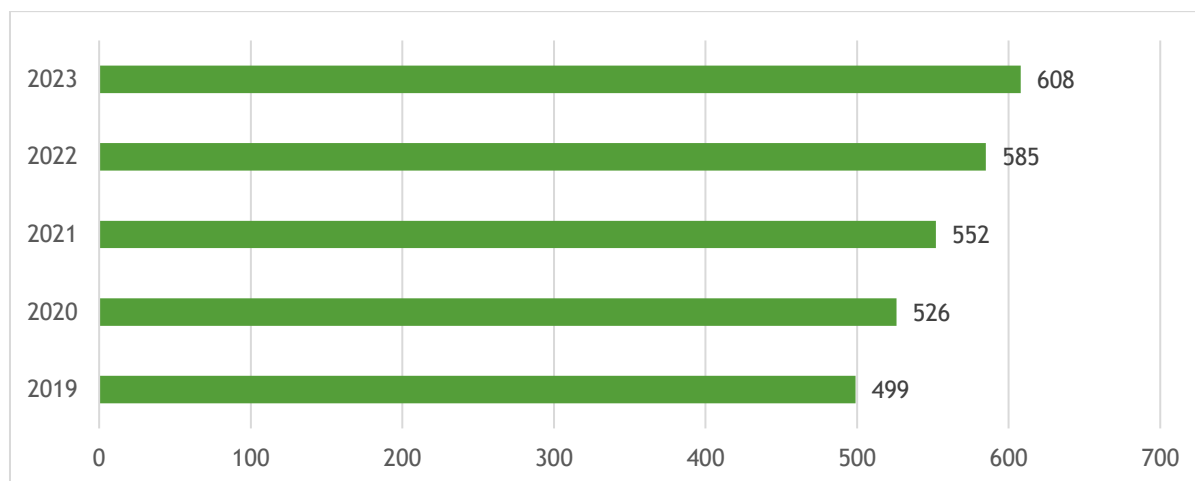
Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

2.3.2. POZIOM PRZEDSIĘBIORCZOŚCI MIESZKAŃCÓW

Istotnym elementem danych z zakresu gospodarki jest również wskaźnik poziomu przedsiębiorczości mieszkańców. Prowadzenie własnej działalności gospodarczej jest podstawowym elementem struktury przedsiębiorstw. Znacząca większość podejmowanych inicjatyw gospodarczych opiera się właśnie o tą formę funkcjonowania. Należy również zaznaczyć, że na przestrzeni badanego okresu liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą stale rośnie, co z pewnością jest zjawiskiem pozytywnym. W roku 2019 takich podmiotów było 499, natomiast w roku 2023 odnotowano ich już 608, co stanowi wzrost o prawie 22%.

W związku z powyższym, analizie poddano, w poszczególnych jednostkach referencyjnych, wskaźnik w celu określenia konkretnych problemów w obszarze gospodarczym analizie poddano również wskaźniki delimitacyjne określone na poziomie poszczególnych sołectw wchodzących w skład Gminy Jabłonna. Takie zestawienie pozwala na porównanie sytuacji w poszczególnych sołectwach celem zdelimitowania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji również w związku z występowaniem problemów w sferze gospodarczej.

Wykres 19 - Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą w Gminie Jabłonna w latach 2019-2023

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Siódmy wskaźnik delimitacyjny - procent podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością wskazuje, w których sołectwach możemy zaobserwować szczególną koncentrację problemu dotyczącego przerywania prowadzenia działalności gospodarczej czasowego lub stałego. Porównywane dane dotyczą liczby podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością w poszczególnych sołectwach w stosunku do tych podmiotów na terenie całej Gminy Jabłonna. Taki stan rzeczy może świadczyć o niekorzystnych trendach na rynku, co z kolei przekłada się na ogólny stan sytuacji gospodarczej gminy oraz jej mieszkańców. Należy również zaznaczyć, iż poziom przedsiębiorczości mieszkańców jest bardzo istotnym elementem pozwalającym na skuteczniejsze przeciwdziałanie problemom społecznym, w szczególności wynikającym z niedostatków finansowych.

Tabela 11 - Procent podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością w Gminie Jabłonna

Procent podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością w Gminie Jabłonna (2023)	
Chmiel Pierwszy	1,59%
Chmiel Drugi	0,00%
Chmiel - Kolonia	0,00%
Czerniejów	7,94%
Czerniejów - Kolonia	4,76%
Jabłonna Pierwsza	3,17%
Jabłonna Druga	25,40%
Jabłonna - Majątek	11,11%
Piotrków Pierwszy	12,70%
Piotrków Drugi	14,29%

Piotrków - Kolonia	0,00%
Skrzynice Pierwsze	1,59%
Skrzynice Drugie	3,17%
Skrzynice - Kolonia	3,17%
Tuszów	7,94%
Wierciszów	3,17%
Wolnica	0,00%
ŚREDNIA	5,88%

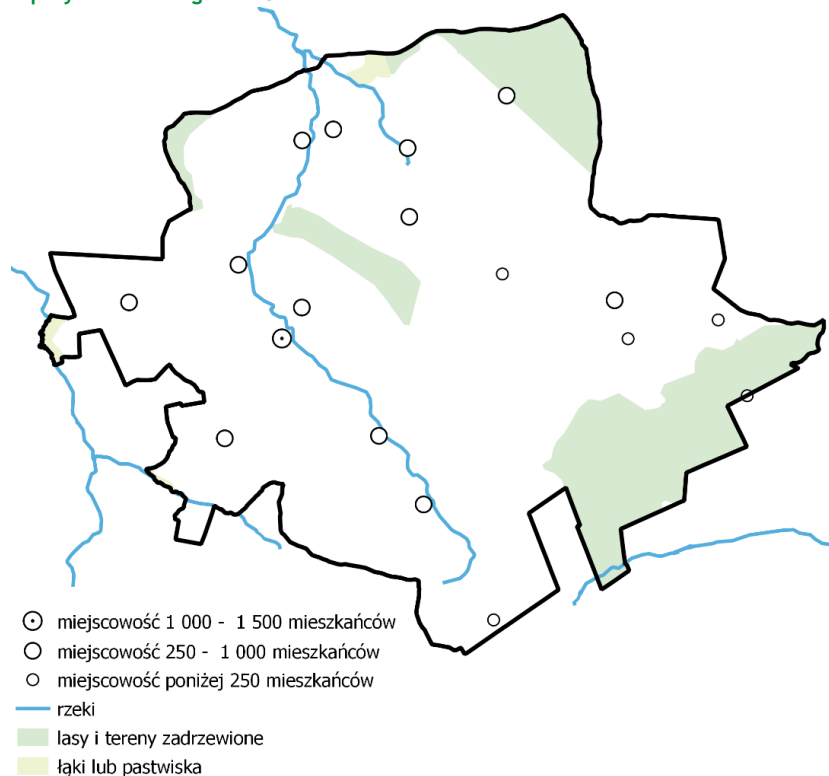
Źródło: Urząd Gminy Jabłonna

Taki stan rzeczy obrazuje w których sołectwach pojawiają się problemy z utrzymaniem działalności gospodarczej. Za niekorzystne przyjmuje się wyniki powyżej średniej dla Gminy Jabłonna, która wynosi 5,88%. Wśród sołectw na które należy zwrócić szczególną uwagę w niniejszym zakresie wymienić możemy: Czerniejów, Jabłonna Druga, Jabłonna - Majątek, Piotrków Pierwszy, Piotrków Drugi, Tuszów. To właśnie w tych sołectwach sytuacja wydaje się najmniej korzystna. Należy dążyć do odwrócenia trendu i pobudzać wśród mieszkańców wolę prowadzenia działalności gospodarczej przynoszącej zyski, a tym samym podnoszącej jakość i standardy życia mieszkańców.

2.4. OBSZAR ŚRODOWISKOWY

Diagnoza obszaru środowiskowego stanowi jeden z elementów wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Ma ona na celu zidentyfikowanie terytoriów problemowych, w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska naturalnego, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska.

Mapa 4 - Środowisko przyrodnicze w gminie Jabłonna

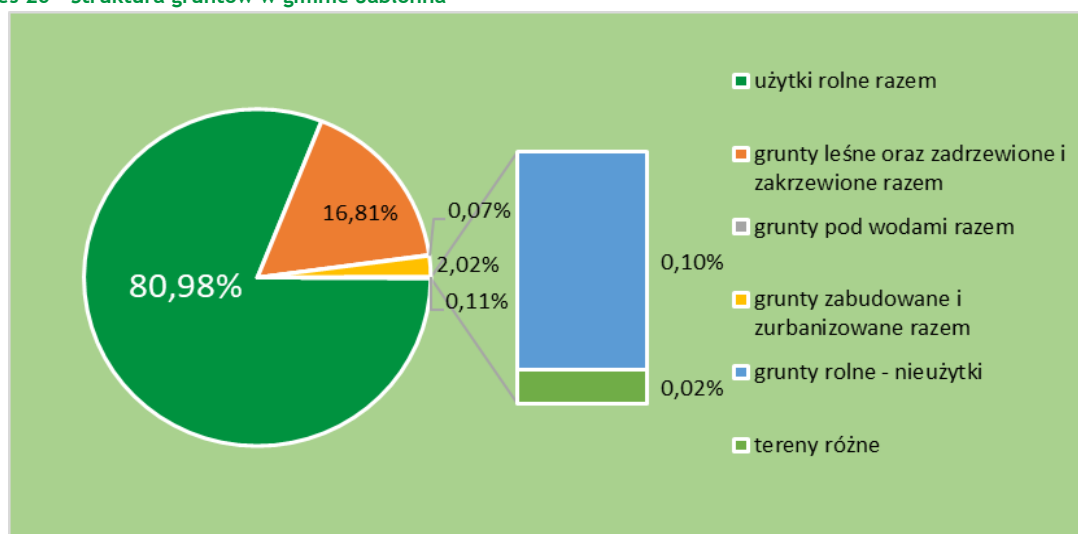
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Ogólnogeograficznych (BDOO)

Poniższa analiza opisuje strukturę gruntów, klimat, wody powierzchniowe i podziemne oraz obszary prawnie chronione występujące na terenie Gminy Jabłonna. Obszary przyrodnicze w gminie Jabłonna zlokalizowane są w dużej większości na jej peryferiach i składają się głównie z terenów leśnych i zadrzewionych. Największe z nich znajdują się przy południowo-wschodniej oraz północno-wschodniej granicy gminy. W centralnej części, pomiędzy miejscowościami Jabłonna-Majątek, Jabłonna-Pierwsza, Czerniejów oraz Skrzynice-Kolonia znajduje się wąski pas leśny o długości niecałych 4 km. Ostatni i najmniejszy teren zadrzewiony położony jest przy granicy z gminą Strzyżewice. Poza terenami zalesionymi, w gminie Jabłonna zidentyfikować można jeszcze dwa niewielkie obszary pokryte łąkami, oba położone przy ciekach wodnych (na północy oraz na zachodzie przy granicy gminy).

2.4.1. STRUKTURA GRUNTÓW

Gmina Jabłonna jest przykładem gminy o charakterze rolniczym. Według danych statystycznych, użytki rolne pokrywały wtedy ponad 80% powierzchni gminy Jabłonna. Jak widać na poniższym wykresie poza użytkami rolnymi, znaczna część powierzchni gminy pokryta była gruntami leśnymi, zadrzewionymi i zakrzewionymi (16,81%). Jedynie ponad 2% terytorium stanowiły grunty zabudowane i zurbanizowane. Natomiast pozostałe rodzaje gruntów były prawie lub kompletnie nieobecne (brak użytków ekologicznych oraz nieznaczące obszary gruntów pod wodami, nieużytków oraz pozostałych terenów).

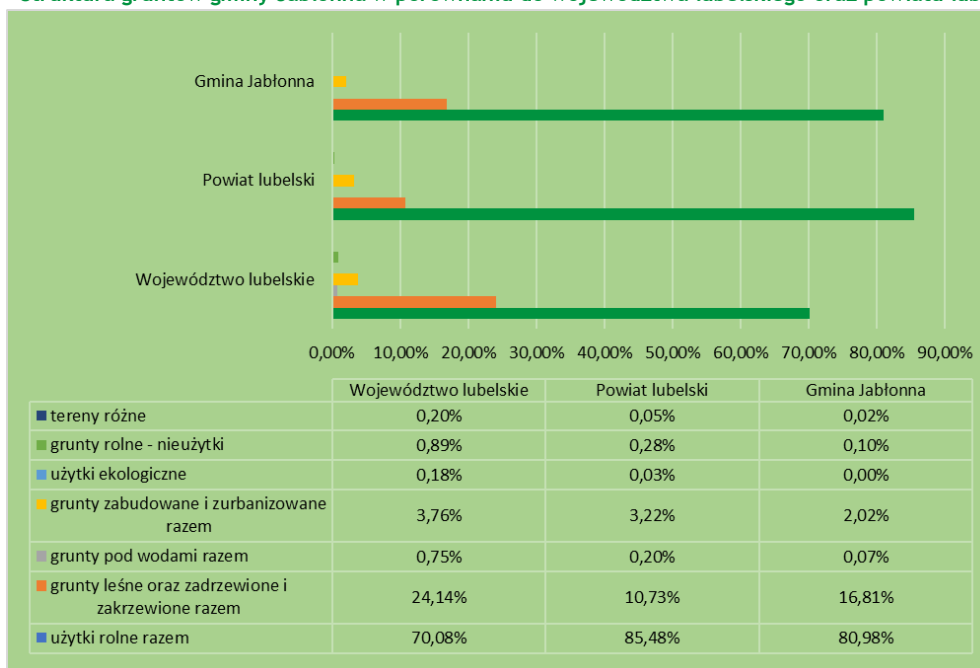
Wykres 20 - Struktura gruntów w gminie Jabłonna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Gmina Jabłonna wypadła w tym zakresie bardzo podobnie do powiatu lubelskiego, którego całkowity obszar pokryty był jednak jeszcze większym odsetkiem użytków rolnych, a nieco mniej stanowiły lasy, tereny zadrzewione i zakrzewione. Z kolei na tle województwa lubelskiego gmina i powiat posiadały więcej terenów rolnych oraz mniej zalesionych.

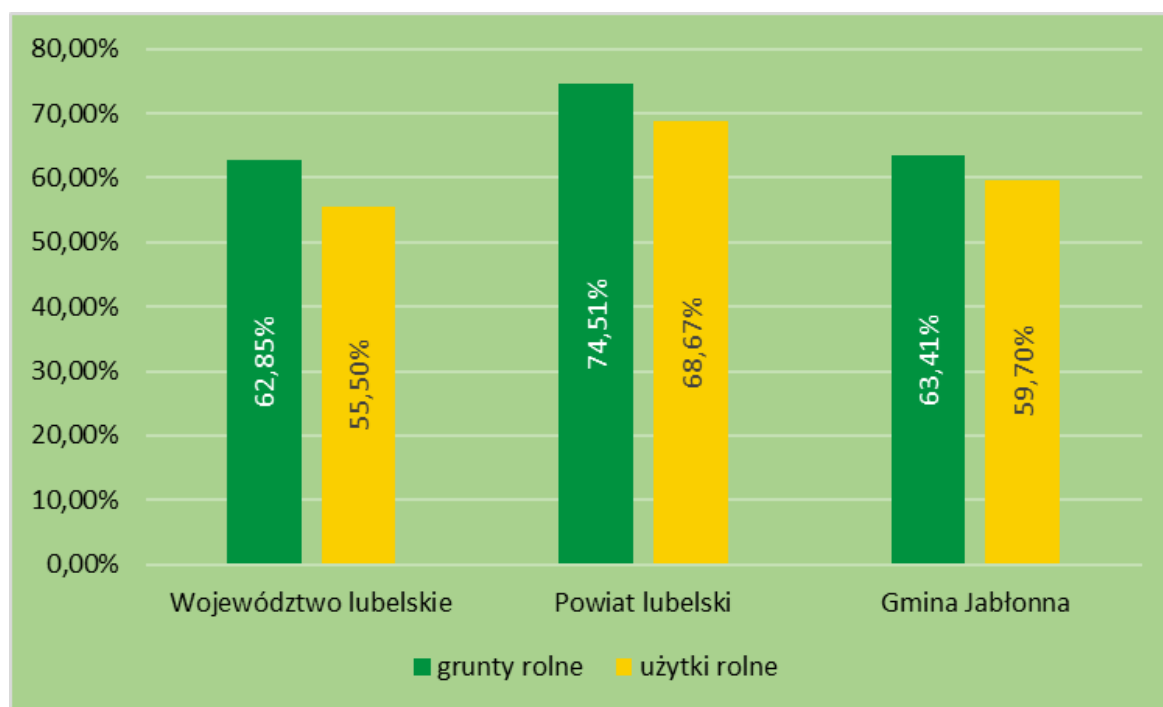
Wykres 21 - Struktura gruntów gminy Jabłonna w porównaniu do województwa lubelskiego oraz powiatu lubelskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Gmina Jabłonna przechodzi jednak pewnego rodzaju transformację. Na przestrzeni ostatnich 10 lat rolniczy charakter powoli ustępuje na rzecz postępującego procesu suburbanizacji Lublina, który polega na przenoszeniu się mieszkańców miasta na tereny podmiejskie, do których w przypadku stolicy województwa lubelskiego zalicza się również gmina Jabłonna. Napływowa ludność tworzy nowe tereny zurbanizowane, jednocześnie zmniejszając obszar terenów rolniczych.

Wykres 22 - Powierzchnia gruntów i użytków rolnych w gminie Jabłonna, powiecie lubelskim oraz województwie lubelskim w 2020 roku

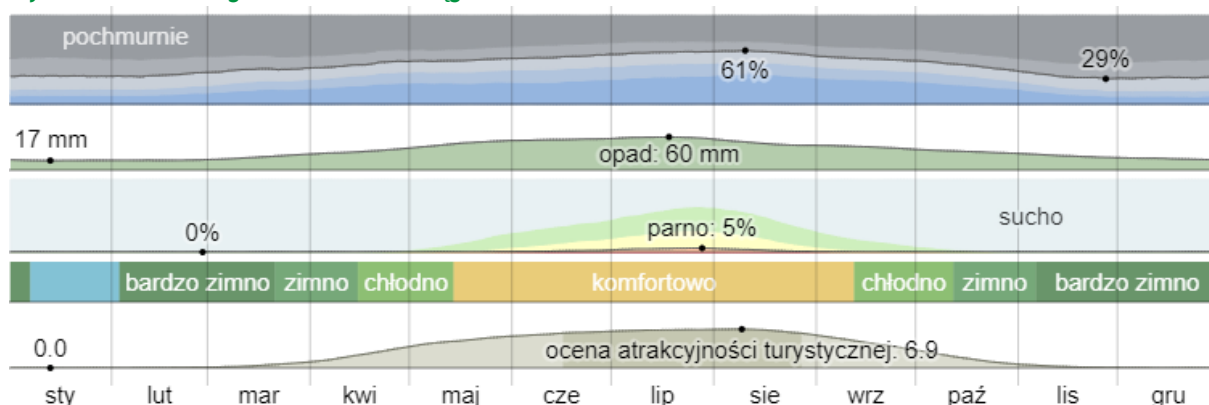
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL - Powszechny Spis Rolny 2020

Jak widać na powyższym wykresie powierzchnia gruntów i użytków rolnych spadła wyraźnie na wszystkich szczeblach samorządu terytorialnego województwa lubelskiego. W przypadku gminy Jabłonna spadek wyniósł około 25%, sprawiając, że struktura gruntów gminy wygląda w tej chwili bardzo zbliżenie do całości województwa, natomiast zaczęła odbiegać nieco od średnich statystycznych dotyczących powiatu lubelskiego.

2.4.2. KLIMAT

Gmina Jabłonna położona jest w strefie klimatu umiarkowanego ciepłego przejściowego. Charakterystycznymi jego cechami są mroźne, wietrzne i zachmurzone okresy zimowe trwające od 19 listopada do 8 marca oraz komfortowe okresy letnie trwające od 19 maja do 8 września.

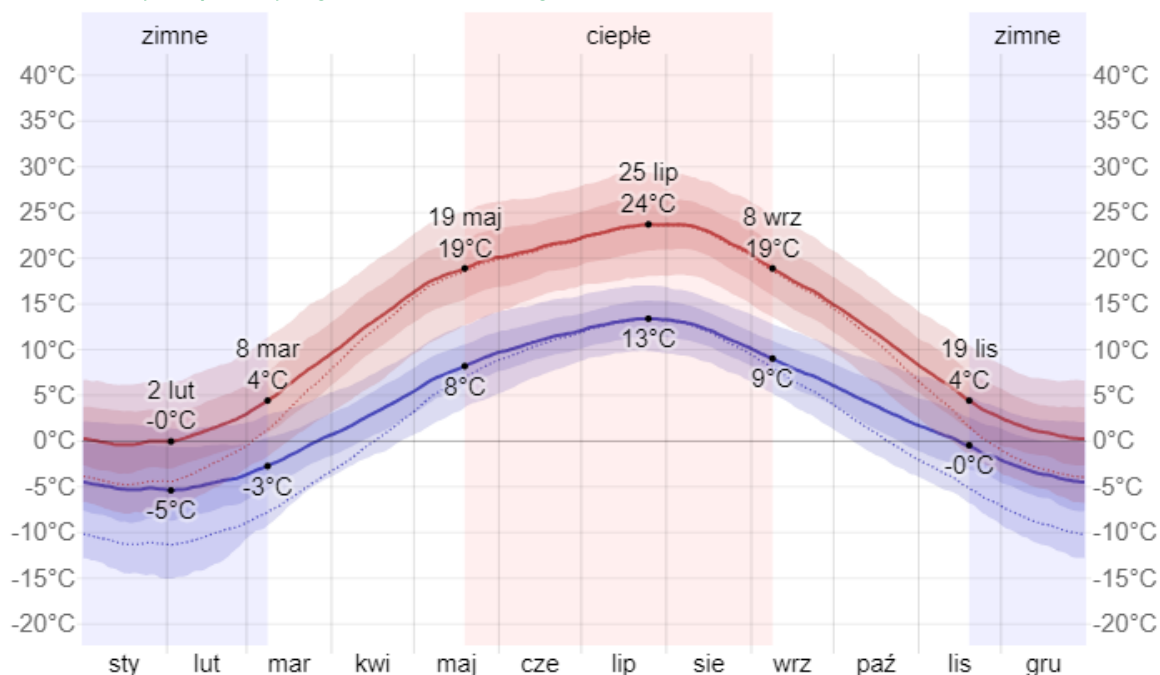
Wykres 23 - Klimat w gminie Jabłonna w ciągu roku

Źródło: pl.weatherspark.com

Średnie temperatury w ciągu roku wahają się od -5°C do 23°C , a najbardziej komfortowe warunki do funkcjonowania w gminie przypadają na okres od połowy maja do początku września. Jest to również okres największej atrakcyjności turystycznej gminy.

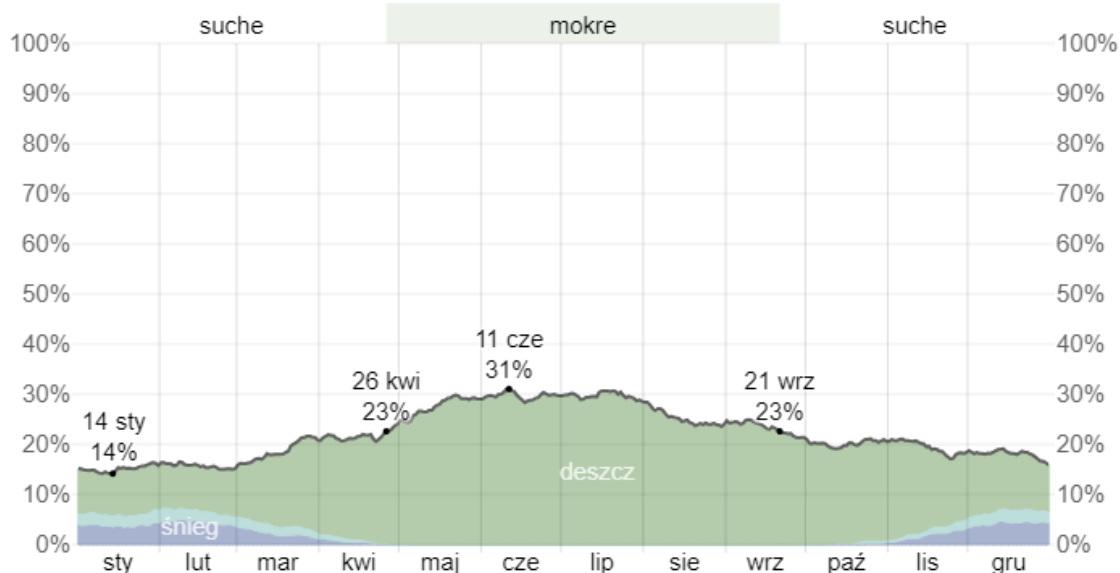
Wykres 24 - Zmiany temperatury w gminie Jabłonna w ciągu roku

Źródło: pl.weatherspark.com

Od 26 kwietnia do 21 września trwa w gminie Jabłonna pora występowania bardziej intensywnej opadów atmosferycznych. Szansa na takie zjawiska w tym okresie wynosi od 23% do 31% w szczycie wypadającym na drugi tydzień czerwca. Natomiast biorąc pod uwagę poszczególne miesiące, najbardziej obfitym w deszcz jest lipiec, kiedy pada średnio przez 9,2 dnia.

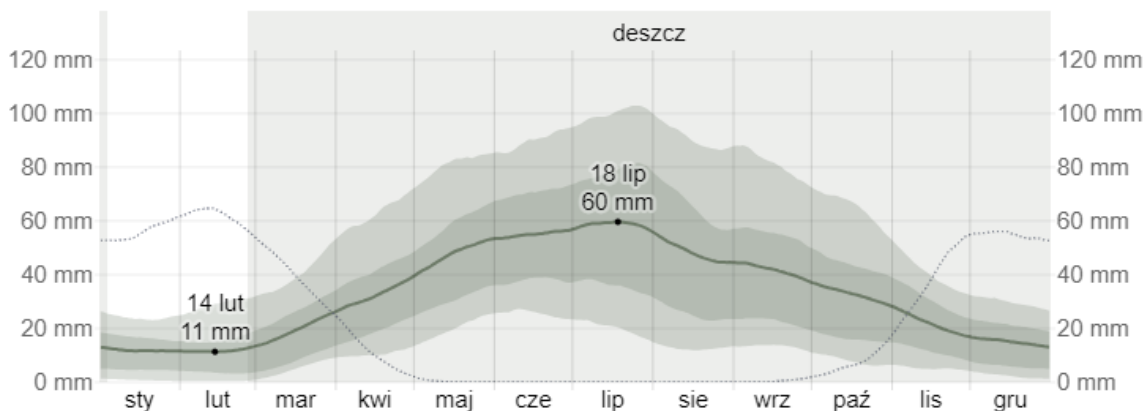
Wykres 25 - Dienne prawdopodobieństwo opadów atmosferycznych w gminie Jabłonna

Źródło: pl.weatherspark.com

Jak widać na powyższym wykresie pora sucha trwa dłużej, a jej szczyt przypada na styczeń. Potwierdzają to również dane dotyczące średniego miesięcznego opadu deszczu. Najwyższa ilość opadu przypada ponownie na lipiec i wynosi średnio 60 mm.

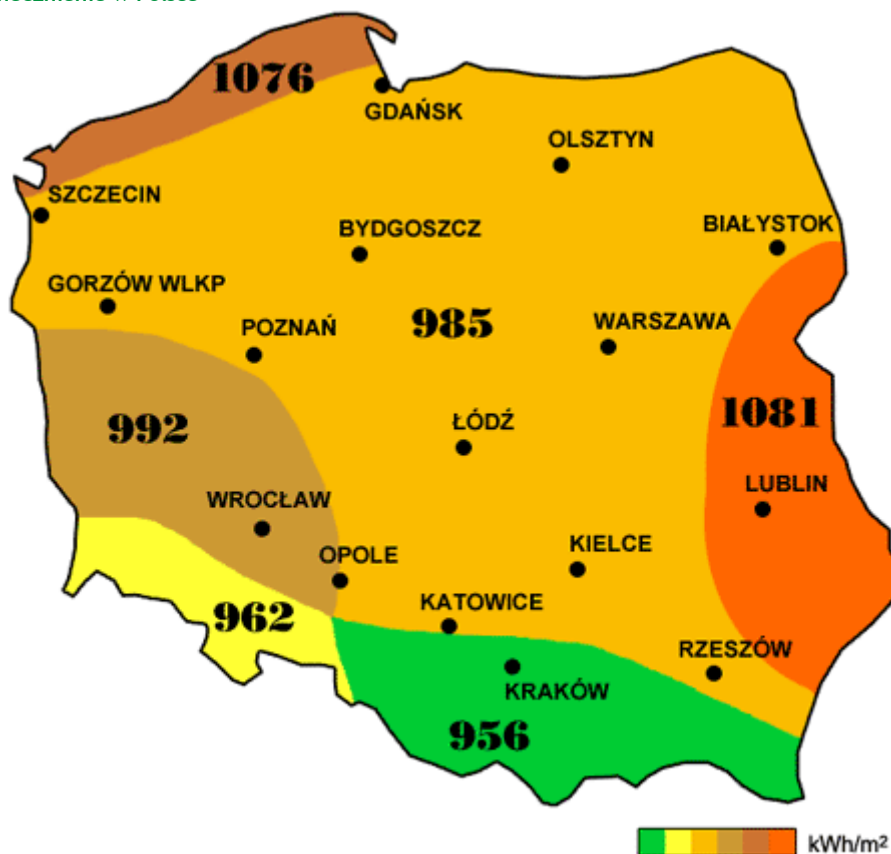
Wykres 26 - Średni miesięczny opad deszczu w gminie Jabłonna

Źródło: pl.weatherspark.com

Ostatnim istotnym elementem związanym z klimatem panującym w gminie Jabłonna jest poziom nasłonecznienia. W przypadku południowo-wschodniej Polski wynosi on ponad 1050 kWh/m² i jest to wynik najwyższy w skali kraju. Takie warunki stanowią bardzo dobrą podstawę do inwestycji w odnawialne źródła energii związane z energią słoneczną.

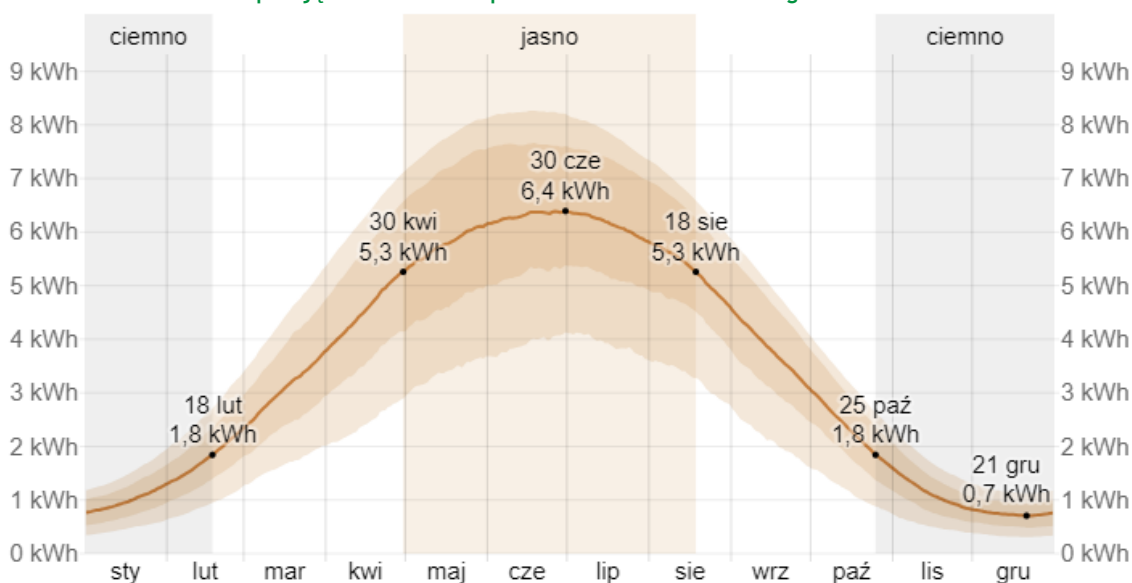
Mapa 5 - Nasłonecznienie w Polsce

Źródło: <https://ecosystemprojekt.pl/mapa-promieniowania-slonecznego-w-polsce,0,38.htm>

Okres jaśniejszy trwa 3,6 miesiąca od 30 kwietnia do 18 sierpnia, a szczyt przypada na czerwiec. Z kolei okres ciemniejszy trwa 3,8 miesiąca od 25 października do 18 lutego, ze szczytem w grudniu.

Wykres 27 - Średnie dobowe padające krótkofalowe promieniowanie słoneczne w gminie Jabłonna

Źródło: pl.weatherspark.com

2.4.3. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE

Główną arterią rzeczną gminy jest Czerniejówka, której źródła zlokalizowane są na granicy Piotrkowa Pierwszego oraz Piotrkowa-Kolonii. Całkowita długość rzeki to 32,42 km, z czego około połowa znajduje się w Jabłonie. Pierwsze kilometry biegu rzeki mają często charakter suchej doliny, a woda pojawia się w niej jedynie w przypadku obfitych opadów atmosferycznych. Rzeka płynie z południa na północ mijając szereg największych miejscowości w gminie tj. Piotrków Pierwszy oraz Drugi, Jabłonna Pierwsza, Jabłonna-Majątek oraz Czerniejów, za którym wpływa do gminy Głusk. Jedyne dopływy Czerniejówki również ma swoje źródło w gminie Jabłonna, a dokładnie w jej północnej części w okolicach Skrzynic Pierwszych. Ten krótki (około 4,5 km długości) ciek wodny o nazwie Skrzyniczanka wpada do Czerniejówki tuż za granicą gminy w miejscowości Głuszczyzna.

Przez terytorium gminy Jabłonna przepływają jeszcze niewielkie fragmenty trzech innych rzek. Pierwsza, położona na zachodzie przy granicy z gminą Bychawa to Kosarzewka. Druga to dopływ Kosarzewki, nazywany w niektórych dokumentach hydrologicznych potokiem spod Tuszowa. Jego fragment przecina gminę na południowych zachodzie. Ostatnia to fragment strugi Olszanka na południu w pobliżu Piotrkowa-Kolonii.

Gmina Jabłonna nie posiada naturalnych zbiorników wodnych. Na jej terenie, w miejscowości Jabłonna-Majątek zlokalizowane są natomiast stawy, których własność podzielona jest pomiędzy samorząd a właścicielami Zespołu Pałacowo-Parkowego w Jabłonie. Całość terytorium gminy znajduje się w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 406 (Niecka lubelska) i podlega jego obszarowi ochronnemu. Natomiast w przypadku Jednolitych Części Wód Podziemnych, gmina wchodzi w skład dwóch z nich o numer 89 (większa, zachodnia część gminy) oraz 90 (tereny przy wschodniej granicy gminy).

2.4.4. OBSZARY PRAWNIE CHRONIONE

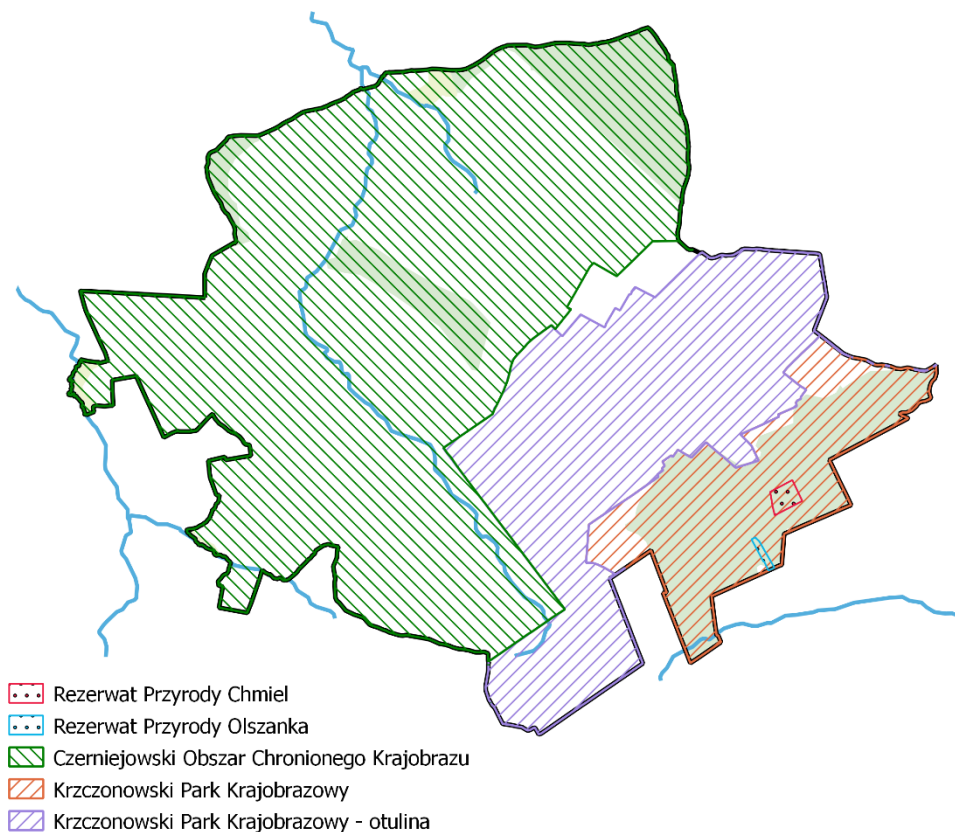
Niemal cała powierzchnia gminy Jabłonna pokryta jest różnymi formami ochrony prawnej środowiska naturalnego tj. obszarem chronionego krajobrazu, parkiem krajobrazowym, rezerwatami przyrody oraz obszarami Natura 2000. Nie występują parki narodowe oraz zespoły przyrodniczo-krajobrazowe. Przez gminę nie przebiegają również żadne korytarze ekologiczne.

Największym obszarem ochrony prawnej jest Czerniejowski Obszar Chronionego Krajobrazu, którego całkowita powierzchnia na terenie gminy wynosi 8 222 ha (ok. 42% całego Obszaru) i obejmuje całą zachodnią i północną jej część. Został on stworzony w celu ochrony zróżnicowanego ekosystemów, atrakcyjnych dla celów turystycznych, rekreacyjnych oraz ekologicznych. Obszar położony jest w wypełnionym osadami paleozoicznymi i mezozoicznymi rowie lubelskim, którego ok. 80% powierzchni pokryte jest glebami lessowymi. Występuje w nim ponad 100 gatunków roślin chronionych i rzadkich tj. zawilec wielkokwiatowy, orlik pospolity, wężymord stepowy, aster gawędka czy wisienka kartowata. Natomiast wśród przedstawicieli fauny spotkać można sarny, dziki, zające, łasice, lisy, tchórze, ponad 100 gatunków ptaków jak również gady takie jak żmija, żółwie błotne, węże wodne i jaszczurki.

Południowa i wschodnia część gminy Jabłonna położona jest w Krzczonowskim Parku Krajobrazowym. Sam Park pokrywa 1 548 ha, natomiast jego otulina 3 146 ha. Utworzono go w celu ochrony krajobrazu centralnej części Wyżyny Lubelskiej, w szczególności rzeźby

lessowej znajdującej się na Wyniosłości Giełczewskiej. Charakterystyczną cechą Parku jest występowanie ostańców denudacyjnych, czyli zbudowanych z twardych piaskowców wzgórz, które oparły się procesom erozyjnym. Ok. 25% powierzchni parku pokryte jest lasami dębowo-grabowymi. Podobnie jak w przypadku Czerniejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, również na terenie Parku występują liczne gatunki flory oraz fauny.

Mapa 6 - Obszary ochrony prawnej środowiska przyrodniczego na terenie gminy Jabłonna

Źródło: Opracowanie własne

W największym, położonym na południu terenie leśnym gminy Jabłonna zlokalizowane są dwa rezerваты przyrody:

1. Rezerwat Przyrody Chmiel - rezerwat o powierzchni 25,77 ha utworzony w 1983 roku w celu ochrony fragmentów starego, naturalnego grądu z licznymi pomnikowymi okazami dębu szypułkowego.
2. Rezerwat przyrody Olszanka - rezerwat o powierzchni 8,75 ha utworzony w 1983 roku w celu zachowania starodrzewu dębowego z domieszką grabu i sosny oraz wieloma chronionymi gatunkami roślin w runie.

Terytorium obu rezerwatów objęte zostało również specjalnymi obszarami ochrony siedlisk Natura 2000, które zostały nazwane tak samo jak rezerваты, na terenie których się znajdują. W przypadku rezerwatu Chmiel, obszar Natura 2000 ma dokładnie taką samą wielkość. Natomiast obszar Natura 2000 Olszanka jest nieco większy od rezerwatu (11 ha)

Poza opisanymi powyżej obszarami ochrony prawnej środowiska naturalnego, na terenie gminy Jabłonna znajdują się 3 pomniki przyrody:

1. Dąb szypułkowy - rosnący w miejscowości Tuszów dąb o obwodzie wynoszącym ok. 6 m. Ustanowiony w 1987 r.
2. Buk pospolity - rosnący na terenie leśnym na południu gminy w pobliżu rezerwatu przyrody Olszanka. Ustanowiony w 1987 r.
3. Głaz narzutowy - zlokalizowany przy drodze na południu gminy przy granicy z gminą Krzczonów. Ustanowiony w 1997 r.

2.4.5. POTENCJALNE ZAGROŻENIA DLA ŚRODOWISKA

Główną przyczyną problemów środowiskowych w Polsce, a więc i w Gminie Jabłonna, jest nieodpowiedni dobór źródeł ciepła. Pomimo rosnącej świadomości ekologicznej Polaków, duża część budynków mieszkalnych i obiektów użyteczności publicznej w dalszym ciągu ogrzewana jest przy pomocy przestarzałych kotłów węglowych. Jest to jedna z podstawowych przyczyn wysokiego poziomu emisji dwutlenku węgla i innych gazów cieplarnianych do atmosfery (zwłaszcza w sezonie grzewczym) oraz innych problemów z tym związanych tj. ogólnego zanieczyszczenia powietrza, niskiego komfortu życia czy też kłopotów zdrowotnych ludności.

Z uwagi na powyższe, analizie poddano w poszczególnych jednostkach referencyjnych, budynki zawierające węglowe kotły ciepła w celu określenia konkretnych problemów w obszarze środowiskowym. Takie zestawienie pozwala na porównanie sytuacji w poszczególnych sołectwach celem zdelimitowania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji również w związku z występowaniem problemów w sferze środowiskowej. Porównania dokonano poprzez zsumowanie liczby budynków ogrzewanych węglem w całej gminie i porównanie jej do ich liczby w poszczególnych sołectwach.

Kolejny wskaźnik delimitacyjny - Procent budynków z węglowymi kotłami ciepła w poszczególnych sołectwach w Gminie Jabłonna wskazuje, w gdzie możemy zaobserwować szczególną koncentrację problemu. Z badania wynika, iż najwięcej obiektów ogrzewanych w ten sposób funkcjonuje w sołectwach Czerniejów, Jabłonna Pierwsza, Jabłonna Druga, Jabłonna - Majątek, Piotrków Pierwszy, Piotrków Drugi, Tuszów. Obszary te powinny zatem zostać uznane za priorytetowe w kontekście działań prośrodowiskowych, dot. wymiany źródeł ogrzewania.

Tabela 12 - Procent budynków z węglowymi kotłami ciepła w poszczególnych sołectwach w Gminie Jabłonna

Procent budynków z węglowymi kotłami ciepła (2023)	
Chmiel Pierwszy	3,24%
Chmiel Drugi	1,80%
Chmiel - Kolonia	2,74%
Czerniejów	11,39%
Czerniejów - Kolonia	4,33%
Jabłonna Pierwsza	7,50%
Jabłonna Druga	11,82%
Jabłonna - Majątek	8,22%
Piotrków Pierwszy	10,17%
Piotrków Drugi	10,81%
Piotrków - Kolonia	3,17%
Skrzynice Pierwsze	5,77%
Skrzynice Drugie	3,89%
Skrzynice - Kolonia	4,76%

Tuszów	6,34%
Wierciszów	3,32%
Wolnica	0,72%
ŚREDNIA	5,88%

Źródło: Urząd Gminy Jabłonna

2.5. OBSZAR PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNY

Diagnoza obszaru przestrzenno-funkcjonalnego stanowi jeden z elementów wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Ma ona na celu zidentyfikowanie terytoriów problemowych, w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych.

2.5.1. FUNKCJE KULTURALNE

Kultura stanowi podstawę tworzącą tożsamość lokalną mieszkańców Gminy Jabłonna. Największe znaczenie dla tego procesu ma wspólna historia oraz działania instytucji w zakresie jej propagowania.

Historia gminy najlepiej wyrażona jest w zabytkach zlokalizowanych na jej terytorium. Do rejestru Narodowego Instytutu Dziedzictwa wpisane jest 5 historycznych obiektów położonych w gminie Jabłonna. Najstarszym z nich jest Kościół parafialny pw. św. Wawrzyńca wraz z cmentarzem w miejscowości Czerniejów. Jego historia sięga XV w. kiedy na miejscu obecnego budynku funkcjonowała drewniana kaplica. Właściwa świątynia wybudowana została na początku wieku XVII.

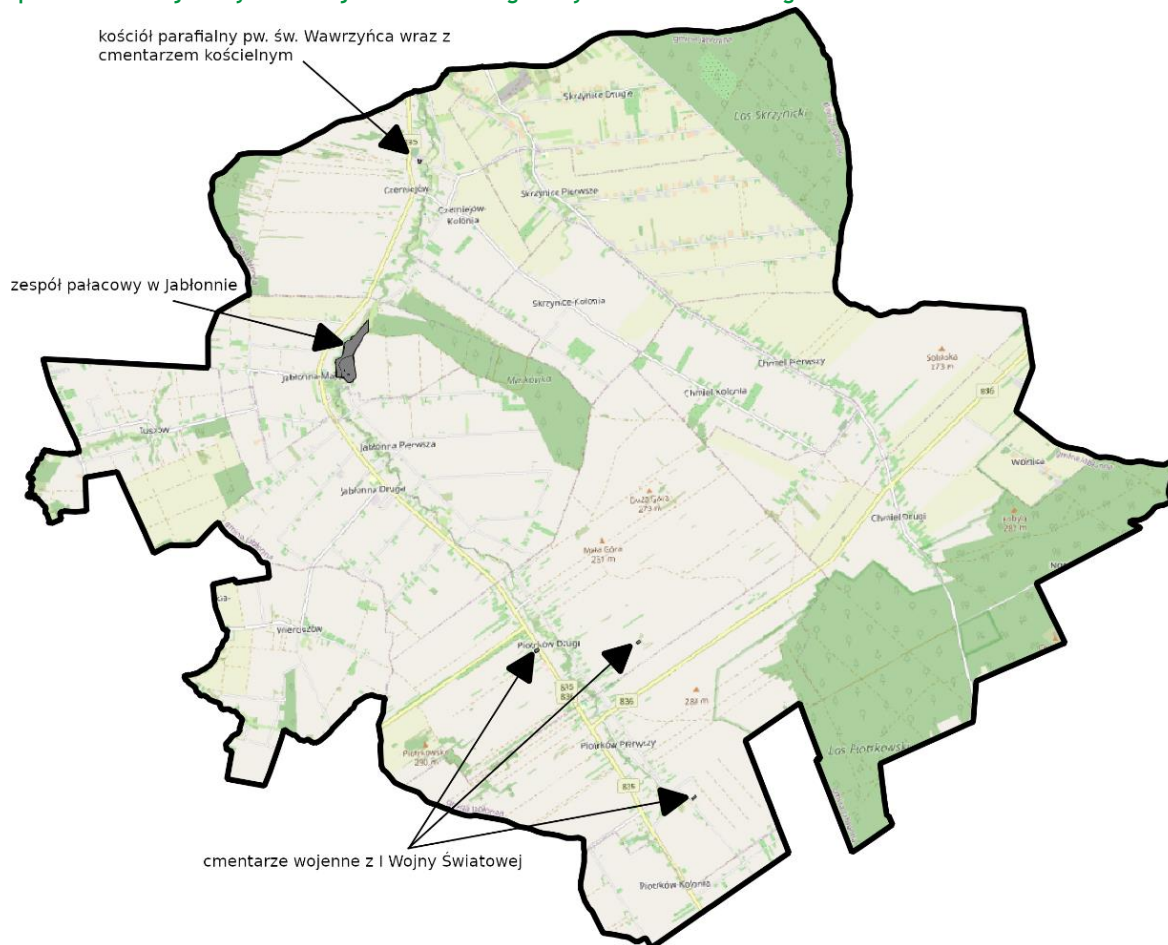
Drugi istotny zabytek to zespół pałacowo-parkowy w miejscowości Jabłonna-Majątek. Składa się on z pałacu oraz otaczających go budynków gospodarczych i terenów zielonych, które zostały w dużej mierze zachowane bez zmian. Pozostałe trzy zabytki w rejestrze NID to cmentarze wojenne z I wojny światowej w miejscowościach Piotrków Pierwszy oraz Piotrków Drugi.

Tabela 13 - Zabytki wpisane do rejestru Narodowego Instytutu Dziedzictwa oraz Rejestru Zabytków Województwa Lubelskiego zlokalizowane w gminie Jabłonna

Czerniejów
Kościół parafialny pod wezwaniem św. Wawrzyńca wraz z cmentarzem kościelnym
Jabłonna-Majątek
Zespół pałacowo-parkowy wraz z oryginalnym wyposażeniem, park, stawy, pozostałości alei dojazdowej, budynek gospodarczy (Domek Ogrodnika).
Piotrków Pierwszy
Cmentarz wojenny z I wojny światowej
Cmentarz wojenny z I wojny światowej
Cmentarz wojenny z I wojny światowej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie rejestru NID

Mapa 7 - Lokalizacja zabytków z rejestru Narodowego Instytutu Dziedzictwa w gminie Jabłonna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie rejestru NID

Z kolei w ewidencji zabytków prowadzonej przez województwo lubelskie znalazło się 25 obiektów położonych w 9 miejscowościach. Oprócz tych opisanych już wyżej znajdują się w nim m.in. kościół pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Chmielu-Kolonii oraz budynek dawnej szkoły w Wierciszewie.

Gmina Jabłonna prowadzi również własną ewidencję, w której znajduje się 26 zabytków nieruchomości oraz ok. 50 stanowisk archeologicznych.

Drugim, po historycznych zabytkach, filarem tożsamości lokalnej mieszkańców są działania instytucji kultury. W przypadku gminy Jabłonna odpowiada za nie Centrum Kultury Gminy Jabłonna z siedzibą w Piotrkowie Drugim. Prowadzi ono stałe zajęcia edukacyjne na terenie gminy, organizuje warsztaty, spotkania, jak również okolicznościowe wydarzenia i imprezy. Jednym z założeń jego funkcjonowania jest również animacja społeczna poprzez umożliwienie udziału mieszkańców w tworzeniu swojej oferty.

Tabela 14 - Zabytki wpisane do wojewódzkiej ewidencji zabytków zlokalizowane w gminie Jabłonna

Miejscowość	Liczba zabytków w ewidencji	Zabytki
Chmiel Drugi	3	Mogiła z I wojny światowej, cmentarz mariawicki oraz cmentarz wojenny z I wojny światowej
Chmiel Kolonia	1	Kościół pw. Matki Bożej Częstochowskiej
Czerniejów	3	Kościół parafialny pw. św. Wawrzyńca, ogrodzenie kościoła oraz cmentarz przykościelny

Jabłonna-Majątek	13	Pałac, park, budynek gospodarczy (Domek Ogrodnika), gorzelnia w zespole folwarcznym, magazyn spirytusu w zespole folwarcznym, dom administratora w zespole folwarcznym, cztery budynki gospodarcze, wiatrak, kapliczka przydrożna
Piotrków Pierwszy	1	Cmentarz wojenny z I wojny światowej
Piotrków Drugi	2	Dwa cmentarze wojenne z I wojny światowej
Tuszów Kolonia	1	Cmentarz wojenny z pierwszej wojny światowej oraz mogiły z 1939 r.
Wierciszów	1	Budynek dawnej szkoły

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wojewódzkiej ewidencji zabytków

Równie ważną funkcję pełni Gminna Biblioteka Publiczna im. Władysława Taczanowskiego w Jabłonie-Majątek wraz z trzema filiami w Piotrkowie, Skrzynicach oraz Chmielu. Od 2020 roku działalność kulturalną wykonuje również, prowadzona przez Centrum Kultury Gminy Jabłonna oraz lokalne organizacje pozarządowe, świetlica w Jabłonie-Majątek zlokalizowana w budynku Ochotniczej Straży Pożarnej.

Natomiast działania kulturalne na poziomie mieszkańców gminy najlepiej wyrażane są poprzez funkcjonowanie kół gospodyń wiejskich, których w Jabłonie jest 8 (w Jabłonie Pierwszej, Jabłonie Drugiej, Piotrkowie Pierwszym, Piotrkowie Drugim, Wierciszowie, Tuszowie, Skrzynicach oraz Czerniejowie). Każde z kół promuje lokalną tożsamość kulturową poprzez udział w wydarzeniach takich jak dożynki, konkursy czy festiwale. Udział ten najczęściej wyrażany jest przez zespoły śpiewacze występujące w lokalnych krzyczonowskich strojach ludowych.

Uzupełnieniem inicjatyw kulturalnych realizowanych przez gminę są wręczane od 2019 roku przez wójta stypendia kulturalne dla osób zajmujących się twórczością artystyczną, upowszechnianiem kultury i opieką nad zabytkami. Do tej pory przyznane były one ośmiu osobom w dziedzinach takich jak muzyka, taniec, fotografia i sztuka filmowa.

Prężna działalność instytucji kultury w gminie Jabłonna dobrze widoczna jest w danych statystycznych dotyczących liczby imprez organizowanych w poszczególnych latach jak i liczby uczestników tych imprez.

Tabela 15 - Imprezy organizowane w gminie Jabłonna oraz liczba ich uczestników w latach 2018-2022

	2019	2020	2021	2022	2023
Imprezy	222	27	15	28	34
Uczestnicy	5 250	2 980	1 000	2 920	3 120

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Wyraźnie widoczna jest bardzo duża liczba imprez organizowanych do 2019 roku w ramach działalności ośrodków kultury. Gmina Jabłonna osiągała w tym zakresie wyniki zbliżone do gmin miejsko-wiejskich jak sąsiednie Piaski, jednocześnie zdecydowanie przewyższając położone w tym samym regionie inne gminy wiejskie. Znaczący spadek widoczny w kolejnych latach związany jest z wybuchem pandemii Covid-19, która utrudniła funkcjonowanie instytucji kultury, szczególnie w szczytowym roku 2021. Rok 2022 i 2023 przyniósł powolny powrót do normalności co również uwidocznione jest w rosnącej liczbie imprez oraz jej uczestników.

2.5.2. FUNKCJE TURYSTYCZNE I REKREACYJNE

Zasoby dla rozwoju turystyki sportu i rekreacji na analizowanym obszarze stanowią istniejące obiekty sportowo-rekreacyjne, wartościowe walory krajobrazowe i przyrodnicze oraz jeziora, które stanowi atrakcję dla mieszkańców i turystów.

Mapa 8 - Przebieg szlaków rowerowych przez gminę Jabłonna

Źródło: <http://jablonna.lubelskie.pl>

Gmina Jabłonna posiada zasoby przyrodnicze i kulturowe pozwalające na rozwój na jej terenie różnych form wypoczynku i rekreacji. O jej atrakcyjności turystycznej decyduje przede wszystkim położenie wśród licznych obszarów chronionych. Głównymi walorami turystycznymi gminy Jabłonna są walory przyrodnicze ze szczególnym uwzględnieniem Krzczonowskiego Parku Krajobrazowego oraz Czarniejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Co prawda nie przechodzą przez nie oficjalne szlaki turystyczne Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego, jednak nie przeszkadza to w wytyczeniu szeregu ciekawych tras przez władze samorządowe. W szczególności istotne są te przeznaczone dla rowerzystów.

Główny szlak rowerowy prowadzi doliną Czarniejówki z naciskiem na oprowadzenie turysty po wszystkich najważniejszych atrakcjach przyrodniczych, kulturowych oraz historycznych zlokalizowanych w gminie Jabłonna. Na trasie szlaku ustawione zostało 12 tablic informacyjnych.

Na południu gminy przez tereny leśne Krzczonowskiego Parku Krajobrazowego przebiega szlak pieszo-rowerowy utworzony wspólnie z gminą Krzczonów. Jego początek znajduje się w miejscowości Chmiel Drugi. Prowadzi on na południe, między innymi obok dwóch rezerwatów przyrody - Chmiel i Olszanka.

Niezwykle ważnym czynnikiem rozwoju turystycznego gminy jest dostępność miejsc noclegowych. W przypadku gminy Jabłonna baza noclegowa zlokalizowana jest w miejscowości Jabłonna-Majątek i składa się z kilku obiektów hotelowo-restauracyjnych:

1. Dworek Jabłonna oferujący 90 miejsc w 16 pokojach.
2. Dworek Ola oferujący 49 miejsc w 13 pokojach.
3. Pensjonat Nad Strumykiem.
4. Domek u Kowala w Jabłonnie-Majątek.

Dodatek do tej oferty stanowi gospodarstwo agroturystyczne Siedlisko Jabłonna zlokalizowane w pobliżu niewielkiego terenu leśnego przy Jabłonnie Drugiej. Umożliwia ono nocleg dla 4 osób.

Bliskość oraz dogodne połączenie komunikacyjne z Lublinem sprawiają, że gmina Jabłonna może być idealnym miejscem służącym turystom jako baza wypadowa do zwiedzania zarówno stolicy województwa jak i całego regionu.

Uzupełnieniem dość dobrej bazy noclegowej gminy jest równie bogata oferta restauracyjna. W gminie funkcjonuje szereg restauracji oraz punktów gastronomicznych, które zlokalizowane są w całości wzdłuż trasy drogi wojewódzkiej 835 w miejscowościach Piotrków Pierwszy, Jabłonna Druga, Jabłonna Pierwsza oraz Jabłonna-Majątek.

Równie ważna jak oferta kulturowa oraz turystyczna gminy Jabłonna jest dostępna dla jej mieszkańców infrastruktura sportowo-rekreacyjna. Najistotniejszymi obiektami są boiska piłkarskie w miejscowości Jabłonna-Majątek i Piotrków Pierwszy. Uzupełniają je kompleks boisk sportowych Orlik (również w Piotrkowie Pierwszym), boiska przyszkolne oraz pięć siłowni zewnętrznych. Infrastruktura ta podlegają stałym modernizacjom takim jak budowa oświetlenia.

Należy podkreślić, że bliskość większych ośrodków miejskich jak Lublin i Bychawa pozwala mieszkańcom gminy na dostęp do takich obiektów jak baseny czy hale sportowe. Podobnie jak w przypadku kultury, wójt gminy Jabłonna od 2019 roku przyznaje również stypendia sportowe za osiągnięte wyniki. Do tej pory otrzymane zostały 14 razy przez przedstawicieli takich dyscyplin jak tenis stołowy, taniec współczesny, pływanie oraz judo.

2.5.3. JAKOŚĆ PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

Pojęcie przestrzeni publicznej zostało zdefiniowane w art. 2. ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Zgodnie z jego treścią poprzez "obszar przestrzeni publicznej" - należy rozumieć obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne, określony w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Przestrzeń publiczna jest zatem niejako dobrem wspólnie użytkowanym, kształtowanym, zgodnie ze społecznymi zasadami i wartościami. Zadaniem przestrzeni publicznej jest zaspokojeniu potrzeb społeczności lokalnych. Jest ona również miejscem transmisji różnych produktów materialnych i niematerialnych zaspokajających różnorodne

potrzeby mieszkańców gminy. Z tego względu jest dobrem i zasobem o strategicznym znaczeniu dla społeczności lokalnych.

Tabela 16 - Poziom degradacji przestrzeni publicznej na terenie Gminy Jabłonna

Poziom degradacji przestrzeni publicznej (2023)	
Chmiel Pierwszy	niski
Chmiel Drugi	niski
Chmiel - Kolonia	niski
Czerniejów	średni
Czerniejów - Kolonia	niski
Jabłonna Pierwsza	średni
Jabłonna Druga	średni
Jabłonna - Majątek	wysoki
Piotrków Pierwszy	średni
Piotrków Drugi	niski
Piotrków - Kolonia	niski
Skrzynice Pierwsze	wysoki
Skrzynice Drugie	średni
Skrzynice - Kolonia	wysoki
Tuszów	wysoki
Wierciszów	wysoki
Wolnica	niski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Jabłonna.

Dziewiąty wskaźnik delimitacyjny - określa poziom degradacji przestrzeni publicznej w trójstopniowej skali wysoki/średni/niski. Wskaźnik ten określa poziom występowania złego stanu technicznego infrastruktury społecznej lub niskiej jakości terenów publicznych, w tym np. niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej.

Powyższe zestawienie wskazuje, które sołectwa z terenu Gminy Jabłonna, w szczególności wymagają interwencji w zakresie poprawy stanu przestrzeni publicznych. Występowanie terenów zdegradowanych, fizycznie zniszczonych, sprzyja budowaniu poczucia niskiej jakości życia i może być elementem napędzającym powstawanie różnego rodzaju problemów społecznych.

Takie zestawienie pozwala również na dokonanie porównania sytuacji w poszczególnych sołectwach celem zdelimitowania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji również w związku z występowaniem problemów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej. Możemy wśród nich wymienić sołectwa, w których poziom degradacji został określony jako średni lub wysoki tj.: Czerniejów, Jabłonna Pierwsza, Jabłonna Druga, Jabłonna - Majątek, Piotrków Pierwszy, Skrzynice Pierwsze, Skrzynice Drugie, Skrzynice - Kolonia, Tuszów, Wierciszów.

2.6. OBSZAR TECHNICZNY

Diagnoza obszaru technicznego stanowi jeden z elementów wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Ma ona na celu zidentyfikowanie terytoriów problemowych, w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań

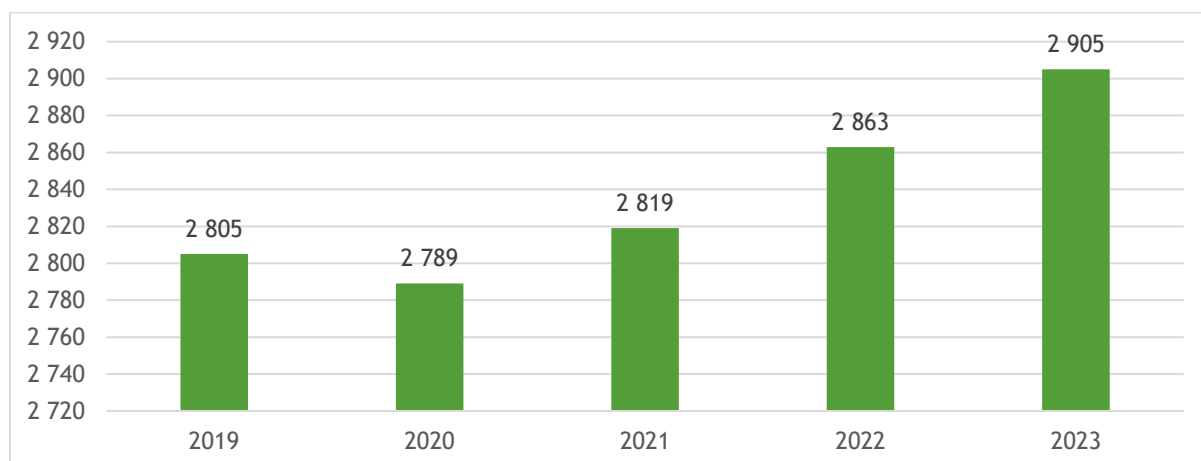
technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Dlatego też, należy zaznaczyć, że obszar techniczny oraz obszar przestrzenno-funkcjonalny w wielu elementach przenikają się lub wzajemnie uzupełniają.

2.6.1. ZASOBY MIESZKANIOWE

Zasoby mieszkaniowe są bardzo istotnym czynnikiem świadczącym o rozwoju Gminy. W pewien sposób związane są również z rozwojem gospodarczym społeczeństwa oraz poziomem jego zamożności. Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego wskazuje, że na przestrzeni lat 2019-2023 liczba mieszkań w Gminie Jabłonna wzrosła z poziomu 2805 w roku 2019 do poziomu 2905 w roku 2023. Jest to wzrost o około 3,57% co z pewnością możemy odnotować jako zjawisko pozytywne.

Analogicznie do liczby mieszkań rośnie również ich powierzchnia użytkowa, która w 2023 roku wynosiła 286 473 m². Taki stan rzeczy świadczy o poprawie sytuacji mieszkaniowej. Wzrosty nie są jednak odpowiednio wysokie i wskazują na powolne polepszanie się warunków mieszkaniowych. Co może być również przyczyną pojawiania się różnego rodzaju problemów społecznych.

Wykres 28 - Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Jabłonna w latach 2016-2020

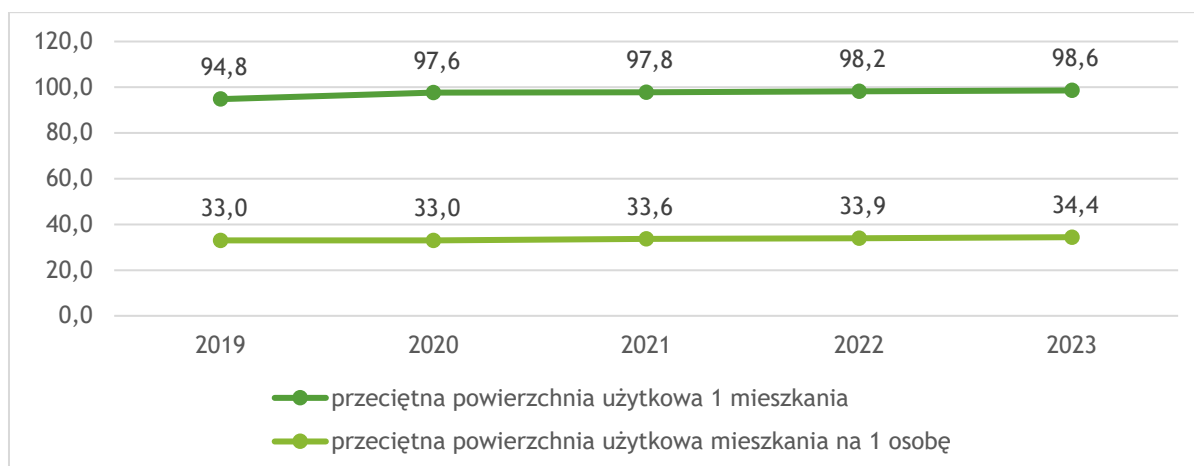

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Należy jednocześnie zaznaczyć, że zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, w 2022 r. tylko 15 z 2863 mieszkań było mieszkaniami komunalnymi. Ich łączna powierzchnia wynosiła 756 m². Takie zasoby będące własnością Gminy Jabłonna z pewnością nie wyczerpują potrzeb mieszkańców w niniejszym zakresie.

Uszczegółowieniem wskaźnika dotyczącego liczby mieszkań na terenie Gminy Jabłonna, mogą być wskaźniki określające przeciętną powierzchnię użytkową 1 mieszkania oraz przeciętną powierzchnię użytkową przypadającą na 1 mieszkańca. W obydwu przypadkach, możemy zauważyć wzrost wartości wskaźnika w analizowanym okresie. Nie są to wzrosty znaczące, co może świadczyć o względnie stałej sytuacji w zakresie dostępnych zasobów mieszkaniowych, jednak jest warto odnotowania.

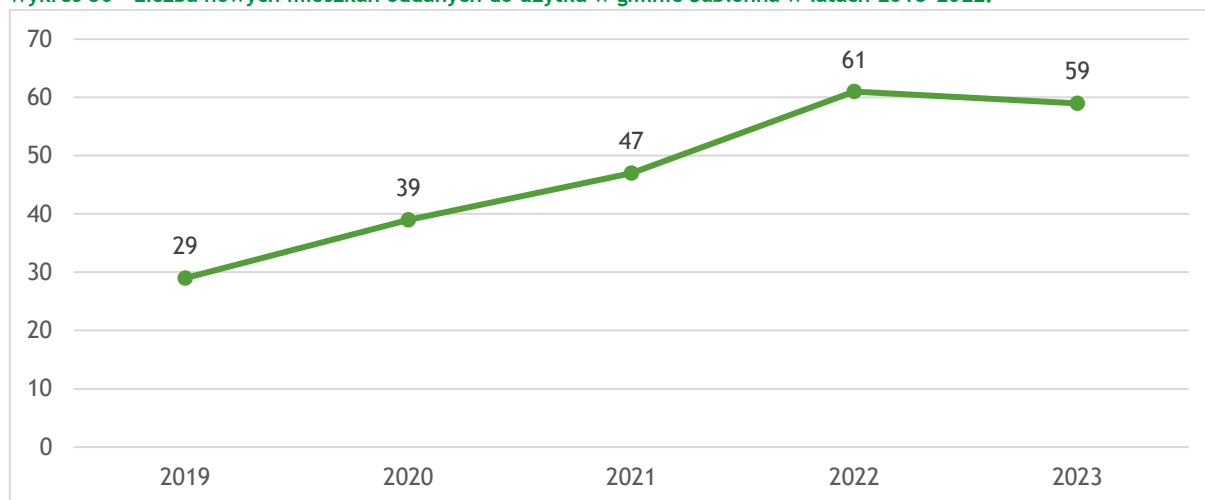
Wykres 29 - Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na terenie Gminy Jabłonna w latach 2019-2023

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego: przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w 2023 r. wynosi 98,6. Należy również zaznaczyć, że jednocześnie przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania na 1 osobę nieznacznie rośnie na przestrzeni badanego okresu. W roku 2019 wskaźnik ten osiągnął wartość 33 natomiast w 2023 już 34,4. Należy jednak zaznaczyć, że wpływ na taki stan rzeczy może mieć również wyludnianie się Gminy Jabłonna, a nie znacząca poprawa zasobów mieszkaniowych poprzez istotny wzrost liczby mieszkań oddanych do użytku.

Wykres 30 - Liczba nowych mieszkań oddanych do użytku w gminie Jabłonna w latach 2018-2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Ostatnią statystyką potwierdzającą rozwój zasobów mieszkaniowych w gminie Jabłonna jest liczba nowych mieszkań oddawanych każdego roku. Widoczny jest dość dynamiczny trend wzrostowy. Jeszcze w roku 2019 liczba nowych mieszkań wyniosła 29, natomiast w roku 2023 było to już 59.

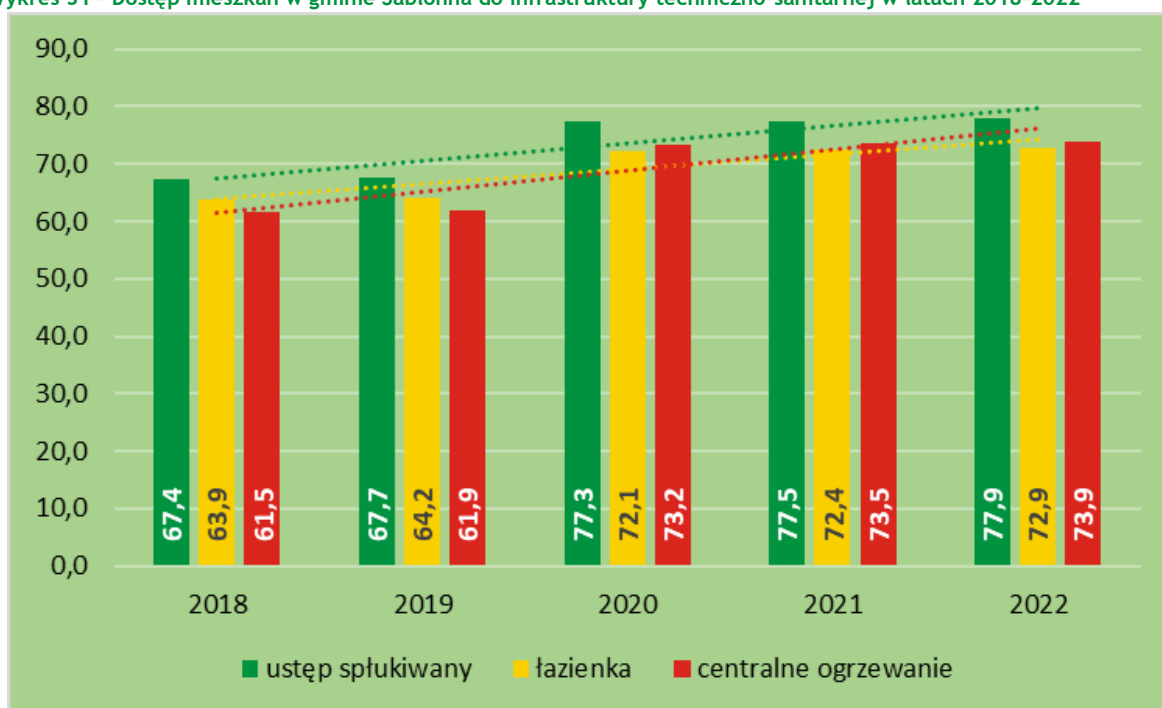
Łącznie oddane w latach 2016-2023 zostało 235 nowych mieszkań, z czego wszystkie miały charakter budynków jednorodzinnych. Miały więc charakter inwestycji indywidualnych, a zatem budowanych w związku ze zmianą miejsca zamieszkania.

2.6.2. INFRASTRUKTURA SIECIOWA

Drugim elementem obszaru technicznego jest infrastruktura sieciowa. Wiąże się ona bezpośrednio z odnotowanymi zasobami mieszkaniowymi. Można wręcz powiedzieć, że uszczegółowieniem wskaźnika dotyczącego liczby mieszkań na terenie Gminy Jabłonna, może być właśnie wskaźnik określający procent mieszkań wyposażonych w wodociąg i kanalizację oraz gaz.

Zgodnie z danymi zawartymi w powyższej tabeli ponad 70% mieszkań w gminie Jabłonna ma dostęp do ustępu splukiwanego, łazienki oraz centralnego ogrzewania. Są to wyniki nieco odstające od średniej powiatowej oraz wojewódzkiej. Wyraźnie widoczny jest jednak stały pozytywny trend w tym zakresie od roku 2018. W pięcioletnim badanym okresie dostęp wzrósł odpowiednio o 10,5%, 9% oraz 12,4%. Był to wzrost dynamiczniejszy niż ten notowany w obu jednostkach samorządu terytorialnego wyższego szczebla.

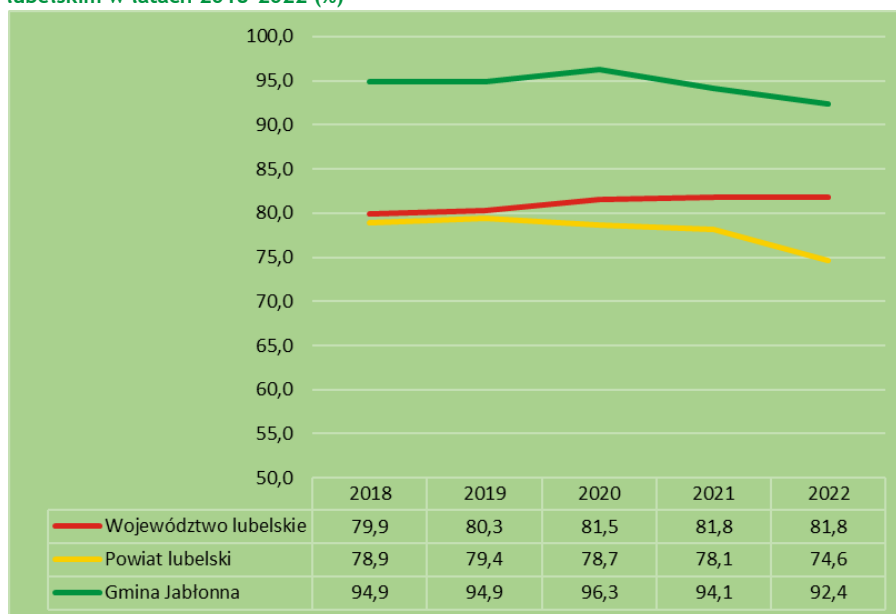
Wykres 31 - Dostęp mieszkań w gminie Jabłonna do infrastruktury techniczno-sanitarnej w latach 2018-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Kolejnym ważnym aspektem wpływającym na jakość zasobów mieszkaniowych w gminie jest ich podłączenie do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz gazowej. Długość wodociągów w gminie Jabłonna na koniec roku 2022 wyniosła 151,6 km co zapewnia dostęp dla 92,4% budynków mieszkalnych. Jest to wynik wyraźnie wyższy zarówno od średniej powiatu lubelskiego (74,6%) jak i całego województwa lubelskiego (81,8%). Na przestrzeni lat 2018-2022 zanotowany został niewielki wzrost długości sieci (o 4,8 km) przy jednoczesnym spadku dostępu mieszkań (o 2,5%). Sugeruje to, że tempo uzupełniania infrastruktury wodociągowej nie do końca nadąża za wzrostem zasobów mieszkaniowych gminy co z pewnością jest dużym minusem w sferze technicznej.

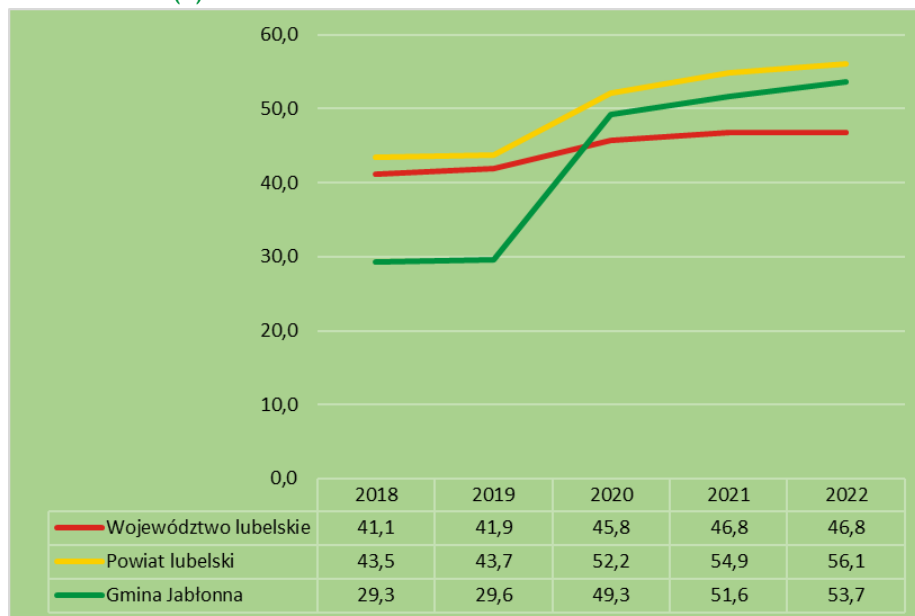
Wykres 32 - Dostęp budynków mieszkalnych do sieci wodociągowej w gminie Jabłonna, powiecie lubelskim oraz województwie lubelskim w latach 2018-2022 (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Pomimo nieznacznego spadku odsetka budynków mieszkalnych podpiętych do sieci wodociągowej, w tym samym czasie wzrósł procent populacji gminy Jabłonna, która ten dostęp posiada. Na koniec roku 2022 było to 94,1% mieszkańców, co stanowiło wzrost o 0,9% w stosunku do roku 2018. Wyniki gminy były też wyraźnie wyższe od średniej powiatu lubelskiego oraz województwa lubelskiego.

Wykres 33 - Dostęp mieszkańców do sieci gazowniczej w gminie Jabłonna, powiecie lubelskim oraz województwie lubelskim w latach 2018-2022 (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Długość sieci gazowej w gminie Jabłonna na koniec roku 2022 wyniosła 147,6 km. Był to niewielki wzrost o 3,2 km w porównaniu do roku 2018. Pomimo tak nieznaczonej zmiany, na przestrzeni lat 2018-2022 bardzo wyraźnie zwiększył się odsetek dostępu mieszkańców gminy do tej infrastruktury. Wyniósł on w roku 2022 53,7% i był to wzrost o 24,4% w stosunku do roku 2018. Dzięki temu gmina Jabłonna wyprzedziła średnią wojewódzką (46,8%) oraz zbliżyła się znacznie do powiatu lubelskiego (56,1%).

Najstaższym punktem infrastruktury sfery technicznej w gminie Jabłonna jest całkowity brak sieci kanalizacyjnej. Niski poziom dostępu do niej jest cechą charakterystyczną dla obszarów wiejskich, jednak biorąc pod uwagę rosnące znaczenie gminy jako miejsca migracji ludności z terenów miejskich, możliwy jest wzrost zapotrzebowania na inwestycje w tym zakresie. W tym celu gmina Jabłonna realizuje inwestycje z zakresu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla mieszkańców oraz większej infrastruktury tego typu zlokalizowanej przy placówkach publicznych takich jak szkoły podstawowe.

2.6.3. POZIOM DOSTĘPNOŚCI BUDYNKÓW

Bardzo istotnym zagadnieniem w kwestii planowania działań rewitalizacyjnych jest również poziom dostępności. Analiza poszczególnych sołectw pod kątem infrastruktury publicznej pozwala na weryfikację, które z nich nie zapewniają odpowiedniego poziomu dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Najważniejsze kwestie w niniejszym zakresie reguluje Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Sektor publiczny jest na jej podstawie zobowiązany do zapewnienia co najmniej minimalnej dostępności, która zagwarantuje dostępność podmiotu publicznego. Podmiot publiczny zapewnia dostępność przez stosowanie uniwersalnego projektowania nowych rozwiązań lub racjonalnych usprawnień w usuwaniu istniejących barier. Minimalne wymagania obejmują zapewnienie w instytucjach publicznych:

- dostępności architektonicznej - zarówno korytarze, jak i klatki schodowe powinny być wolne od barier i zapewniać możliwość poruszania się po nich między innymi osób na wózku, osób korzystających z kul, lasek i innych pomocy ortopedycznych, osób starszych, a także osób z wózkami dziecięcymi, mających różne problemy z poruszaniem się (windy, schody, korytarze, ciągi piesze w budynku),
- dostępności cyfrowej - została kompleksowo uregulowana w ustawie o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych,
- dostępności informacyjno-komunikacyjnej - zapewnienie informacji na temat tego, jakie zadania wykonuje dany podmiot w postaci nagrania w polskim języku migowym dla osób głuchych, informacji w tekście łatwym do czytania (ETR) - m.in dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, czy pliku odczytywalnego maszynowo, dzięki któremu taką informację może udźwiękować osoba niewidoma. Dostępność w tym zakresie to także umożliwienie komunikacji z podmiotem w taki sposób, jaki jest dogodny dla osoby ze szczególnymi potrzebami np. poprzez SMS czy przy użyciu usługi tłumaczenia migowego online.

Dziesiąty wskaźnik delimitacyjny określa poziom dostępności budynków publicznych w poszczególnych sołectwach w Gminie Jabłonna. Jest to z pewnością jeden ze wskaźników wpływających na ogólny poziom życia mieszkańców, w szczególności w zakresie osób ze szczególnymi potrzebami. Do sołectw w których zidentyfikowano problem należy zaliczyć sołectwa: Chmiel Drugi, Czerniejów, Jabłonna - Majątek, Piotrków Pierwszy, Piotrków Drugi, Skrzynice Pierwsze, Skrzynice - Kolonia, Tuszów, Wierciszów.

Tabela 17 - Występowanie budynków publicznych niedostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami w sołectwach w Gminie Jabłonna

Liczba budynków publicznych niedostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami (2023)	
Chmiel Pierwszy	0
Chmiel Drugi	1
Chmiel - Kolonia	0
Czerniejów	1
Czerniejów - Kolonia	0
Jabłonna Pierwsza	0
Jabłonna Druga	1
Jabłonna - Majątek	1
Piotrków Pierwszy	1
Piotrków Drugi	1
Piotrków - Kolonia	0
Skrzynice Pierwsze	2
Skrzynice Drugie	0
Skrzynice - Kolonia	1
Tuszów	2
Wierciszów	1
Wolnica	0
ŚREDNIA	0,75

Źródło: Urząd Gminy Jabłonna

Weryfikacji poddano tutaj występowanie budynków niedostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami w poszczególnych sołectwach Gminy Jabłonna. Należy jednocześnie zaznaczyć, że jako sołectwa w których występuje analizowany problem wskazywano te w których zidentyfikowano braki przynajmniej w jednym zakresie spośród następujących elementów poprawiających dostępność architektoniczną: podjazd/winda, łazienka, parking.

2.7. BADANIA ANKIETOWE

W ramach opracowania GPR przeprowadzono badania ankietowe.

3. DELIMITACJA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Jabłonna zostało przeprowadzone w oparciu o analizę wskaźnikową i analizę jakościową, opisaną w rozdziale drugim niniejszego dokumentu.

Poprzez diagnozę stanu obecnego określono, które sołectwa (wyznaczone jako jednostki referencyjne) notują najgorszą sytuację w obszarach: społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym. W każdym z powyższych obszarów wskazano przynajmniej jeden wskaźnik delimitacyjny, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru społecznego. W tym przypadku, wskaźniki delimitacyjne zostały określone na poziomie obszarów szczegółowych.

Analiza jakościowa dotyczyła interpretacji wyników otrzymanych w poszczególnych obszarach oraz badania ankietowego na potrzeby opracowania GPR i formułowania na tej bazie wniosków diagnostycznych.

Należy również zaznaczyć, że przeprowadzona analiza, w przypadku poszczególnych rozdziałów miała zazwyczaj charakter dwu poziomowy. Przedstawione dane i statystyki na poziomie Gminy Jabłonna były zazwyczaj elementem diagnozy o charakterze ogólnym. Jednak w przypadku każdego z obszarów były one pomocne w określeniu stanu Gminy oraz określeniu bardziej szczegółowych wskaźników delimitacyjnych.

3.1. WSKAŹNIKI DELIMITACYJNE

Wskaźniki delimitacyjne to wybrane na etapie prac diagnostycznych wskaźniki statystyczne lub jakościowe pozwalające na wskazanie obszarów o szczególnym poziomie nasilenia problemów. Ustawa o rewitalizacji określa elementy wpływające na kryzys w sferze społecznej. Jest on związany z koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, szczególnie zaś bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji i kapitału społecznego oraz niskiej aktywności w życiu publicznym i kulturalnym (art. 9 ust. 1). Dlatego też, przeprowadzoną analizę oparto o 10 wskaźników obrazujących występowanie szczególnego natężenia wskazanych w ustawie problemów społecznych. Przedstawiona poniżej tabela określa zbiór wskaźników delimitacyjnych w podziale na poszczególne obszary wyodrębnione w diagnozie Gminy Jabłonna.

Tabela 18 - Zestawienie wskaźników delimitacyjnych

Numer	Nazwa wskaźnika	Obszar diagnozy	Problem społeczny
1.	Zmiana liczby urodzeń w latach 2019-2023	Obszar społeczny	Wyludnianie się gminy
2.	Zmiana liczby osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2019-2023	Obszar społeczny	Starzejące się społeczeństwo (szczególne potrzeby społeczne)
3.	Zmiana liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2019-2023	Obszar społeczny	Ubóstwo
4.	Procent osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności poszczególnych sołectw (2023)	Obszar społeczny	Bezrobocie
5.	Procent interwencji publicznych w sołectwach w ogólnej liczbie interwencji publicznych w Gminie Jabłonna (2023)	Obszar społeczny	Przestępczość
6.	Frekwencja na zebraniach sołeckich podczas ostatniego wyboru sołtysa (2024)	Obszar społeczny	Niski poziom aktywności społecznej
7.	Procent podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością w Gminie Jabłonna (2023)	Obszar gospodarczy	Niewystarczająca aktywność gospodarcza
8.	Procent budynków z węglowymi kotłami ciepła (2023)	Obszar środowiskowy	Występujące zagrożenia środowiskowe

9.	Poziom degradacji przestrzeni publicznej (2023)	Obszar przestrzenno-funkcjonalny	Niski poziom przestrzeni publicznej
10.	Liczba budynków publicznych niedostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami (2023)	Obszar techniczny	Braki techniczne infrastruktury publicznej

Źródło: Opracowanie własne

W każdym z wyżej wymienionych wskaźników dokonano porównania stopnia natężenia zjawisk kryzysowych w poszczególnych sołectwach. W przypadku wskaźników statystycznych opartych o wartości liczbowe, określano średnią wartość dla Gminy Jabłonna, a następnie oznaczano sołectwa o wartości powyżej średniej, ze szczególnym uwzględnieniem sołectw najbardziej narażonych na dany problem. Wskaźniki jakościowe były natomiast oceniane zgodnie ze stanem faktycznym w znacznej mierze podkreśliły skuteczność wyboru obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji: obszar zdegradowany określony jest jako teren cechujący się występowaniem negatywnych zjawisk sfery społecznej oraz przynajmniej jednego z negatywnych zjawisk określających pozostałe sfery. W przypadku sołectw znajdujących się na terenie Gminy Jabłonna dokonano analizy również pozostałych sfer. W dalszej części niniejszego opracowania przedstawiono zbiorowe zestawienie wszystkich zastosowanych w diagnozie wskaźników delimitacyjnych wraz z określeniem ich wartości prowadzącej do określenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

3.2. WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

Definicja ustawowa obszaru zdegradowanego wskazuje, że jest nim taki obszar, który znajduje się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz występuje na nim co najmniej jednego z negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych.

Natomiast obszar rewitalizacji jest wyznaczony w ramach obszaru zdegradowanego, należy jednak pamiętać, że obszar rewitalizacji to obszar gdzie widzimy szczególną koncentrację zjawisk negatywnych obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego. Nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

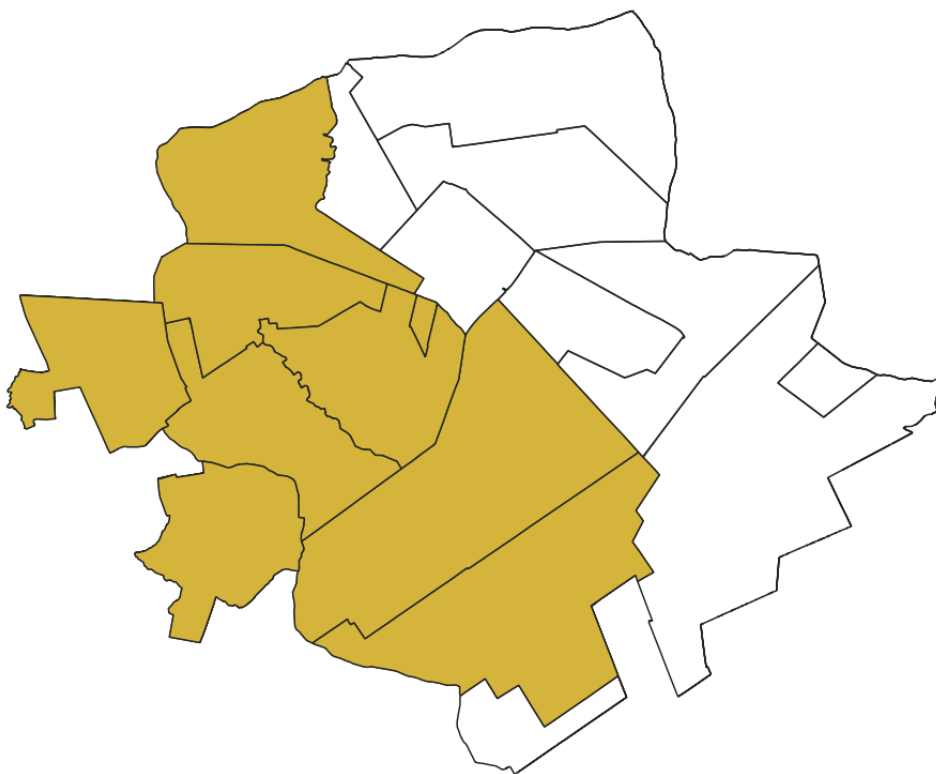
W celu wyznaczenia powyższych obszarów na podstawie przeprowadzonej diagnozy wielokryterialnej dotyczącej stanu istniejącego dla Gminy Jabłonna i jej poszczególnych sołectwa, należy przedstawić zestawienie wszystkich wskaźników delimitacyjnych. Takie podejście pozwala na obiektywne określenie stopnia zróżnicowania rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych obszarów referencyjnych i wyszczególnienie obszarów znajdujących się w stanie kryzysu.

Tabela 19 - Wyznaczenie sołectw o szczególnym nasileniu problemów

	W1	W2	W3	W4	W5	W6	W7	W8	W9	W10	R
Chmiel Pierwszy	100,00%	1,47%	20,00%	1,89%	5,50%	9,48%	1,59%	3,24%	niski	0	3
Chmiel Drugi	0,00%	20,83%	20,00%	0,00%	4,59%	6,49%	0,00%	1,80%	niski	1	3
Chmiel - Kolonia	33,33%	-1,61%	50,00%	2,11%	0,92%	3,57%	0,00%	2,74%	niski	0	4
Czerniejów	50,00%	-0,53%	44,44%	2,34%	12,39%	17,03%	7,94%	11,39%	średni	1	8
Czerniejów Kolonia	28,57%	6,90%	25,00%	1,96%	3,67%	3,41%	4,76%	4,33%	niski	0	4
Jabłonna Pierwsza	60,00%	6,15%	30,77%	2,23%	4,13%	3,77%	3,17%	7,50%	średni	0	7
Jabłonna Druga	22,22%	7,69%	10,00%	2,08%	12,39%	3,59%	25,40%	11,82%	średni	1	8
Jabłonna - Majątek	71,43%	5,52%	100,00%	2,39%	20,18%	4,83%	11,11%	8,22%	wysoki	1	10
Piotrków Pierwszy	20,00%	0,58%	40,00%	1,51%	9,63%	9,65%	12,70%	10,17%	średni	1	8
Piotrków Drugi	10,00%	4,60%	18,75%	2,33%	8,72%	14,12%	14,29%	10,81%	niski	1	6
Piotrków - Kolonia	33,33%	7,02%	37,50%	3,17%	1,83%	12,50%	0,00%	3,17%	niski	0	3
Skrzynice Pierwsze	25,00%	6,60%	11,11%	1,35%	2,75%	24,14%	1,59%	5,77%	wysoki	2	4
Skrzynice Drugie	20,00%	-1,33%	0,00%	0,95%	0,92%	7,97%	3,17%	3,89%	średni	0	2
Skrzynice - Kolonia	0,00%	16,67%	25,00%	1,75%	3,21%	12,13%	3,17%	4,76%	wysoki	1	4
Tuszów	66,67%	7,55%	60,00%	0,76%	5,96%	14,35%	7,94%	6,34%	wysoki	2	8
Wierciszów	25,00%	8,62%	0,00%	3,18%	3,21%	6,39%	3,17%	3,32%	wysoki	1	6
Wolnica	0,00%	25,00%	0,00%	2,50%	0,00%	57,14%	0,00%	0,72%	niski	0	1
ŚREDNIA	14,18%	-0,19%	16,93%	1,91%	5,88%	12,39%	5,88%	5,88%	n.d	0,75	5,24

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 9 - Obszar zdegradowany na terenie Gminy Jabłonna

Źródło: Opracowanie własne

W efekcie przeprowadzonej diagnozy wyodrębniono sołectwa z największą liczbą wskaźników delimitacyjnych świadczących o nagromadzeniu obszarów problemowych. Średnia wartość wyniosła tutaj 5,24. Dlatego też, sołectwa dla których odnotowano wynik wyższy, możemy zaliczyć do kategorii obszaru zdegradowanego. To właśnie w tych sołectwach nagromadzenie problemów społecznych jest największe. Należy wśród nich wymienić: Czerniejów, Jabłonna Pierwsza, Jabłonna Druga, Jabłonna - Majątek, Piotrków Pierwszy, Piotrków Drugi, Tuszów, Wierciszów.

Wśród wyżej wymienionych sołectw, możemy wyznaczyć również sołectwa, w których nagromadzenie problemów społecznych jest szczególnie widoczne. Szczególną koncentrację zjawisk negatywnych możemy zaobserwować w sołectwach, dla których liczba wskaźników przekraczających wartość średnią jest najwyższa. Możemy wśród nich wskazać następujące sołectwa: Czerniejów, Jabłonna Druga, Jabłonna - Majątek, Piotrków Pierwszy, Tuszów.

Tabela 20 - Powierzchnia i liczba mieszkańców sołectw na terenie Gminy Jabłonna

	Liczba mieszkańców	% udział w liczbie mieszkańców w Gminie Jabłonna	Powierzchnia (km ²)	% udział w powierzchni Gminy Jabłonna
Chmiel Pierwszy	264	3,31%	17,89	13,64%
Chmiel Drugi	177	2,22%	8,23	6,28%
Chmiel - Kolonia	237	2,97%	4,08	3,11%
Czerniejów	770	9,65%	8,47	6,46%
Czerniejów - Kolonia	358	4,49%	3,07	2,34%
Jabłonna Pierwsza	673	8,44%	7,65	5,83%
Jabłonna Druga	1155	14,48%	5,91	4,51%
Jabłonna - Majątek	710	8,90%	7	5,34%
Piotrków Pierwszy	727	9,11%	16,57	12,63%
Piotrków Drugi	731	9,16%	12,96	9,88%
Piotrków - Kolonia	221	2,77%	2,68	2,04%
Skrzynice Pierwsze	445	5,58%	11,17	8,52%
Skrzynice Drugie	316	3,96%	7,6	5,79%
Skrzynice - Kolonia	343	4,30%	4,11	3,14%
Tuszów	527	6,61%	6,27	4,78%
Wierciszów	283	3,55%	6,32	4,81%
Wolnica	40	0,50%	1,2	0,91%
RAZEM	7977	100%	131,19	100,00%

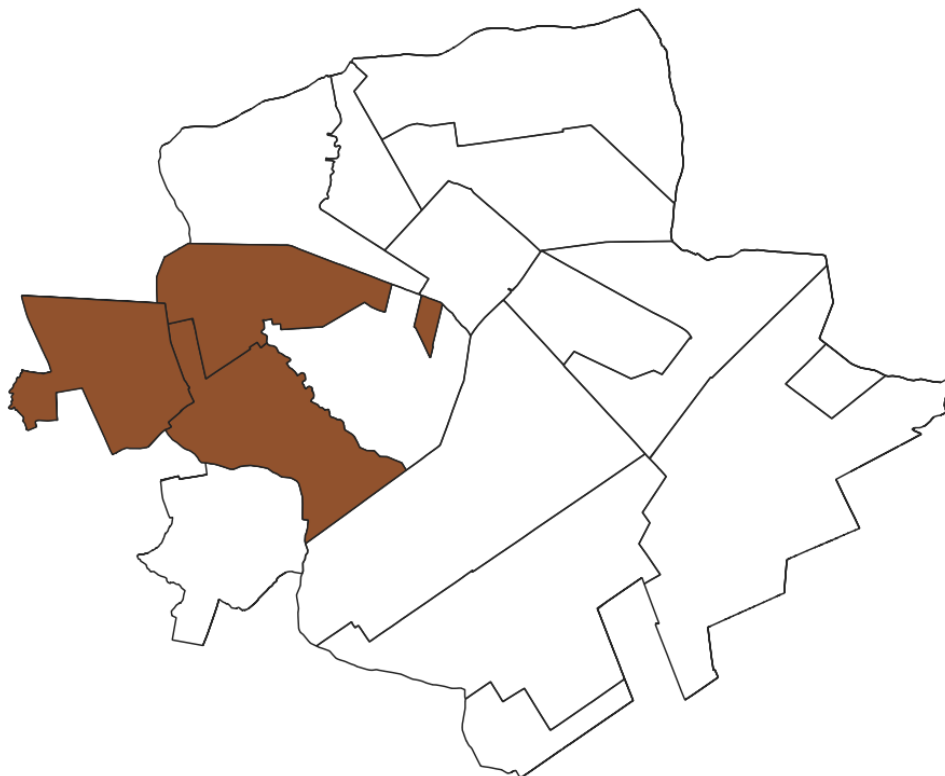
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Jabłonna.

Zwracając jednak uwagę na obostrzenia związane z delimitacją obszaru rewitalizacji w zakresie maksymalnej jego powierzchni i liczby ludności, należy przedstawić również tabelę określającą dane w tym zakresie w podziale na poszczególne sołectwa znajdujące się na terenie Gminy Jabłonna.

Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic. Jednak w przypadku Gminy Jabłonna obszar rewitalizacji jest spójny i obejmuje sołectwa: Jabłonna Druga, Jabłonna - Majątek oraz

Tuszów o łącznej liczbie mieszkańców wynoszącej 2 392 tj. 29,99 % ludności gminy oraz powierzchni 19,18 km² tj. 14,63% obszaru gminy.

Mapa 10 - Obszar rewitalizacji na terenie Gminy Jabłonna

Źródło: Opracowanie własne

Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się największym natężeniem niekorzystnych zjawisk społecznych. Po pierwsze jest to obszar na którym notuje się spadek liczby ludności. Jednocześnie rośnie liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, których możemy zaliczyć jako osoby ze szczególnymi potrzebami. Nakładają się tutaj na siebie dwa problemy społeczne: wyludnianie się gminy i starzenie się społeczeństwa.

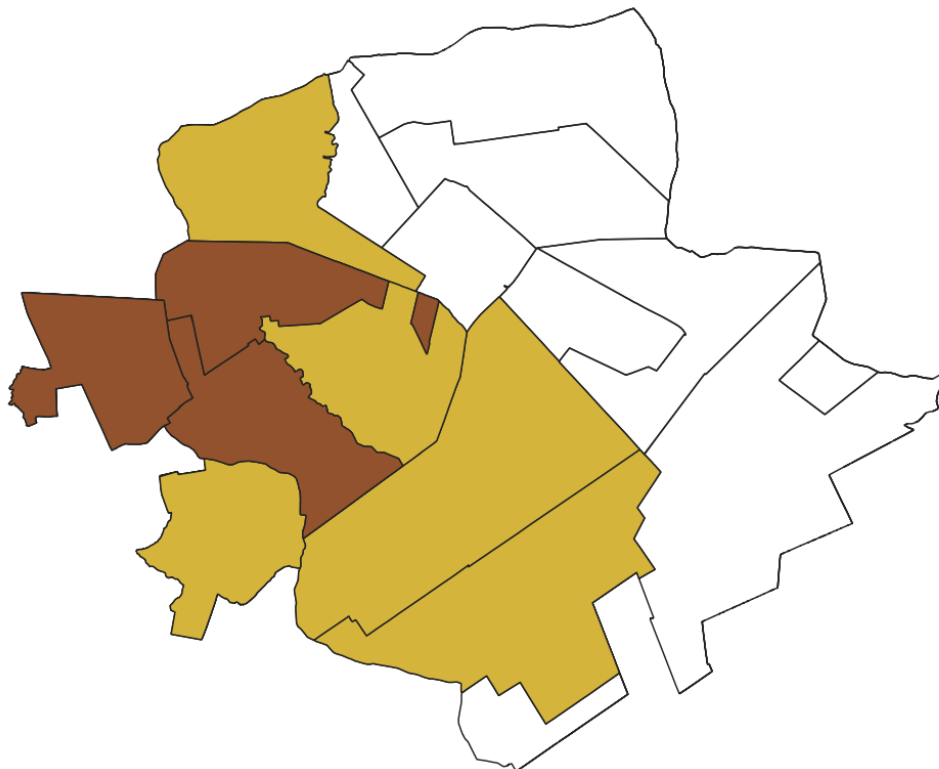
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej wskazuje natomiast na notowany poziom ubóstwa. Problem dużej liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na złą sytuację materialną, rodzin ubogich i dysfunkcyjnych nieradzących sobie w sprawach opiekuńczo-wychowawczych czy prowadzenia gospodarstwa domowego jest bardzo istotny. Należy zaznaczyć, że problem ten łączy się bardzo często z innym niekorzystnym zjawiskiem społecznym jakim jest bezrobocie. Może być to jedną z przyczyn niskiej atrakcyjności osiedleńczej obszaru i wysokiego natężenia problemu emigracji ludzi młodych i wykształconych. Taki stan rzeczy może prowadzić również do pogłębiania się zjawiska wykluczenia społecznego, występowania patologii społecznych oraz natężenia zjawiska „dziedziczenia biedy”.

Negatywnym zjawiskiem jest również poziom bezrobocia, który jest problemem społecznym mającym również wpływ na sferę gospodarczą. Tutaj notuje się dodatkowo wysoki procent podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością co pokazuje problem niewystarczającej aktywności gospodarczej. Bardzo ważną kwestią jest również

niski poziom poczucia bezpieczeństwa związany z odnotowaną dużą liczbą prowadzonych interwencji domowych. Problem niskiej aktywności społecznej i uczestnictwa w życiu obywatelskim potwierdzają dane dotyczące wskaźników prezentujących frekwencje w ostatnio organizowanych wyborach na sołtysów.

Jeżeli natomiast chodzi o kwestie środowiskowej, to duży jest również udział budynków z węglowymi kotłami ciepła. Obszar rewitalizacji boryka się także z szeregiem problemów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej. Wpływa na to znaczący poziom degradacji przestrzeni publicznej. Problemem sfery technicznej jest niewystarczający poziom budynków występowanie budynków publicznych niespełniających norm dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Mapa 11 - Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji na terenie Gminy Jabłonna

Źródło: Opracowanie własne

4. SPIS TABEL, WYKRESÓW, RYSUNKÓW I MAP

Tabela 1 - Zmiana liczby urodzeń latach 2019-2023 w sołectwach Gminy Jabłonna	13
Tabela 2 - Zmiana liczby osób w wieku poprodukcyjnym w sołectwach Gminy Jabłonna...	14
Tabela 3 - Powody udzielania pomocy społecznej w gminie Jabłonna w 2022 roku	17
Tabela 4 - Zmiana liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2019-2023	20
Tabela 5 - Procent osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności poszczególnych sołectw (2023).....	23
Tabela 6 - Interwencje publiczne na terenie Gminy Jabłonna w 2023 r.....	26
Tabela 7 - Szkoły podstawowe funkcjonujące na terenie gminy Jabłonna	27
Tabela 8 - Średnie wyniki z egzaminu ósmioklasisty w szkołach na terenie Gminy Jabłonna	29
Tabela 9 - Organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Jabłonna.....	30
Tabela 10 - Frekwencja na zebraniach sołeckich podczas ostatniego wyboru sołtysa	33
Tabela 11 - Procent podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością w Gminie Jabłonna	35
Tabela 12 - Procent budynków z węglowymi kotłami ciepła w poszczególnych sołectwach w Gminie Jabłonna	44
Tabela 13 - Zabytki wpisane do rejestru Narodowego Instytutu Dziedzictwa oraz Rejestru Zabytków Województwa Lubelskiego zlokalizowane w gminie Jabłonna	45
Tabela 14 - Zabytki wpisane do wojewódzkiej ewidencji zabytków zlokalizowane w gminie Jabłonna	46
Tabela 15 - Imprezy organizowane w gminie Jabłonna oraz liczba ich uczestników w latach 2018-2022.....	47
Tabela 16 - Poziom degradacji przestrzeni publicznej na terenie Gminy Jabłonna	50
Tabela 17 - Występowanie budynków publicznych niedostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami w sołectwach w Gminie Jabłonna.....	56
Tabela 18 - Zestawienie wskaźników delimitacyjnych	57
Tabela 19 - Wyznaczenie sołectw o szczególnym nasileniu problemów	59
Tabela 20 - Powierzchnia i liczba mieszkańców sołectw na terenie Gminy Jabłonna	60
Wykres 1 - Liczba kobiet i mężczyzn na terenie Gminy Jabłonna w latach 2019-2023	10
Wykres 2 - Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2019-2023.....	11
Wykres 3 - Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi.....	11
Wykres 4 - Przyrost naturalny w gminie Jabłonna w latach 2019-2022	12
Wykres 5 - Saldo migracji w gminie Jabłonna w latach 2019-2023	14
Wykres 6 - Liczba rodzin oraz osób w tych rodzinach, korzystających z pomocy społecznej w gminie Jabłonna w latach 2018-2022	17

Wykres 7 - Rodziny i dzieci na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny na terenie Gminy Jabłonna	18
Wykres 8 - Środki finansowe na pomoc społeczną w gminie Jabłonna w latach 2018-2022.	19
Wykres 9 - Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Jabłonna	21
Wykres 10 - Liczba bezrobotnych w latach 2019-2023 na terenie Gminy Jabłonna	21
Wykres 11 - Liczba bezrobotnych w grupach do 25 roku życia i powyżej 50 roku życia w Gminie Jabłonna	22
Wykres 12 - Zdarzenia wg rodzajów w latach 2019-2023 na terenie Gminy Jabłonna.....	24
Wykres 13 - Miejscowe zagrożenia w podziale na rodzaje występujące w gminie Jabłonna w latach 2019-2023.....	25
Wykres 14 - Zdarzenia wg rodzajów w latach 2019-2023 na terenie Gminy Jabłonna.....	26
Wykres 15 - Liczba uczniów szkół podstawowych na terenie gminy Jabłonna w latach 2018-2022.....	28
Wykres 16 - Współczynnik skolaryzacji netto w gminie Jabłonna, powiecie lubelskim oraz województwie lubelskim w latach 2018-2022	28
Wykres 17 - Frekwencja wyborcza w gminie Jabłonna, powiecie lubelskim oraz województwie lubelskim	32
Wykres 18 - Struktura przedsiębiorstw w Gminie Jabłonna na podstawie liczby zatrudnionych pracowników	34
Wykres 19 - Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą w Gminie Jabłonna w latach 2019-2023.....	35
Wykres 20 - Struktura gruntów w gminie Jabłonna	37
Wykres 21 - Struktura gruntów gminy Jabłonna w porównaniu do województwa lubelskiego oraz powiatu lubelskiego	38
Wykres 22 - Powierzchnia gruntów i użytków rolnych w gminie Jabłonna, powiecie lubelskim oraz województwie lubelskim w 2020 roku.....	38
Wykres 23 - Klimat w gminie Jabłonna w ciągu roku	39
Wykres 24 - Zmiany temperatury w gminie Jabłonna w ciągu roku	39
Wykres 25 - Dienne prawdopodobieństwo opadów atmosferycznych w gminie Jabłonna..	40
Wykres 26 - Średni miesięczny opad deszczu w gminie Jabłonna	40
Wykres 27 - Średnie dobowe padające krótkofalowe promieniowanie słoneczne w gminie Jabłonna	41
Wykres 28 - Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Jabłonna w latach 2016-2020.....	51
Wykres 29 - Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na terenie Gminy Jabłonna w latach 2019-2023.....	52
Wykres 30 - Liczba nowych mieszkań oddanych do użytku w gminie Jabłonna w latach 2018-2022.....	52
Wykres 31 - Dostęp mieszkań w gminie Jabłonna do infrastruktury techniczno-sanitarnej w latach 2018-2022.....	53

Wykres 32 - Dostęp budynków mieszkalnych do sieci wodociągowej w gminie Jabłonna, powiecie lubelskim oraz województwie lubelskim w latach 2018-2022 (%)	54
Wykres 33 - Dostęp mieszkańców do sieci gazowniczej w gminie Jabłonna, powiecie lubelskim oraz województwie lubelskim w latach 2018-2022 (%)	54
Rysunek 1 - Etapy w procesie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	5
Mapa 1 - Mapa Gminy Jabłonna	7
Mapa 2 - Gmina Jabłonna na tle powiatu lubelskiego i województwa lubelskiego.	9
Mapa 3 - Liczba mieszkańców poszczególnych sołectw Gminy Jabłonna wg stanu na koniec 2023 r.	15
Mapa 4. Środowisko przyrodnicze w gminie Jabłonna	36
Mapa 6. Następcznienie w Polsce	41
Mapa 5. Obszary ochrony prawnej środowiska przyrodniczego na terenie gminy Jabłonna	43
Mapa 7. Lokalizacja zabytków z rejestru Narodowego Instytutu Dziedzictwa w gminie Jabłonna	46
Mapa 8. Przebieg szlaków rowerowych przez gminę Jabłonna	48
Mapa 3 - Obszar zdegradowany na terenie Gminy Jabłonna	59
Mapa 4 - Obszar rewitalizacji na terenie Gminy Jabłonna	61
Mapa 5 - Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji na terenie Gminy Jabłonna	62